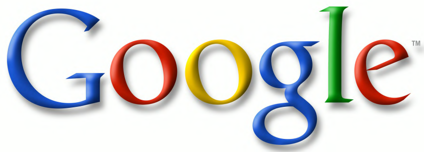
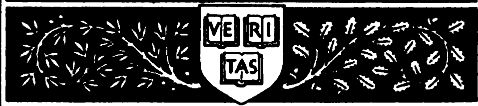
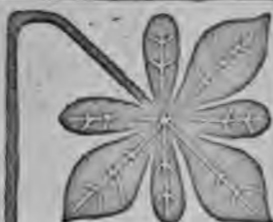

VE
RI
TAS

OTAVAN HELPPOHINTAINEN KIRJASTO

SÄKENISTÖ

KOKOELMA UUDEMPAA SUOMALAISTA RUNOUTTA

KOLMENKYMMENEN RUNOILIJAN RUNOJA JA MUOTOKUVAT

TOINEN LISÄTTY JA TÄYDENNETTY PAINOS

N:o 100

Hinta 75 p.

OSAKEYHTIÖ OTAVA

SÄKENISTÖ

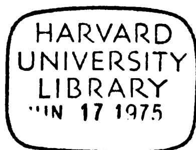
KOKOELMA UUDEMPAA SUOMALAISTA RUNOUTTA

TOINEN, LISÄTTY PAINOS

KOLMENKYMMENEN RUNOILIJAN RUNOJA JA MUOTOKUVAT

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
JUN 17 1975

KUOPIO 1907
K. MALMSTRÖM'IN KIRJAPAINO

Näinpä, lauluni sä lennä
säkenenä säihkyten,
nuorten mieltä miellytellen,
sytytellen, sammuen.

Ehkä saisit laulun innon
uutta tulta leimuumaan
sydämissä suomalaisten
yli kaiken Suomenmaan.

A. Oksanen.

Ensimäisen painoksen alkusana.

Tähän runokokoelmaan on otettu runoja uudemmilta suomalaisilta runoilijoilta suomalaisen taiderunouden ensimäisestä varsinaisesta alusta, Oksasen runoudesta alkaen. Valinnassa on koetettu pitää silmällä, että kukin runoilija tulisi edustetuksi kappaleilla, joissa hän on omintansa lausunut, ja jotka samalla taiteellisesti arvoltansa ovat etevimmät.

Valitsemistyössä olen ystävällistä apua saanut suomalaisen runouden tuntijoilta, josta avusta täten lausun hartaan kiitokseni.

Helmi Setälä.

Sisällys:

A. Oksanen (August Engelbrekt Ahlqvist):

Yrjö Koskinen:

Aleksis Kivi:

A. Tuokko (Antti Törneroos):

Suonio (Julius Fredrik Leopold Krohn):

Siv.

Bernhard Fredrik Godenhjelm:

Olli Vuorinen (Berg):

Paavo Cajander:

Arvi Jännes (Arvid Genetz):

Juho Heikki Erkko:

A. Oksanen.

(August Engelbrekt Ahlqvist.)

Syntyi Kuopiossa $18^{7}/_{8}26$, tuli suomen kielen ja kirjallisuuden professoriksi 1863. Erosi virasta 1888, kuoli $18^{30}/_{11}89$. Julkaissut runokokoelman nimellä *Säkeniä*.

Säkenet.

Syksyn kolkko, synkkä ilta
kattaa kaupungin ja maan,
raskahasti rannan aalto
vastaa kuusten huminaan.

Kuusten alla seisoo suojus,
sepä kattotorvestaan
sukkelasti suitsuttavi
säkeniä ilmahan.

Säkenet ne säihkyellen
tuulen kanssa tanssivat,
heloittavat hetken aian,
tuikahtavat, — sammuvat.

Lämmintä ei niistä lähde,
valkene ei valju yö,
mut ne kertoo, kuinka siellä
ahkera on alla työ.

Kaikuvalla kalkkehella
seppä rautaa kuonnuttaa,
painavilla-palkehilla
taaskin tulta tupruuttaa.

Säkeniä uusi sarja
lentää yöhön sankeaan,
kylän lapset seisottuvat
noita tuossa katsomaan.

Säkenell' ei pitkä kaari
ole ilmamatkoaan,
tulen vaan saa syttymähän
käyden tulta-ottavaan.

Näinpä, lauluni, sä lennä
säkenenä säihkyten,
nuorten mieltä miellytellen,
sytytellen, sammuen.

Ehkä saisit laulun innon
uutta tulta leimuumaan
sydämissä suomalaisten
yli kaiken Suomenmaan.

Savolaisen laulu.

Mun muistuu mieleheni nyt
suloinen Savonmaa,
sen kansa kaikki kärsinyt
ja onnehensa tyytynyt,
tää armas, kallis maa!

Kuin korkeat sen kukkulat,
kuin vaarat loistoiset!
Ja laaksot kuinka rauhaisat,
ja lehdot kuinka vilppahat,
kuin tummat silmehet!

Sen salot kuin siniset on,
puut kuinka tuuheat,
ja kuin humina hongikon
syv' on ja jylhä, ponneton,
ja tuulet lauhkeat!

Ja kussa tähdet tuikkavat
kovalla talvella,
ja kussa Pohjan valkeat
suloisemmasti suihkavat
kuin Savon taivaalla?

Tok' yhtä vielä muistelen,
sen suihke armaampi,
se silma on Savottaren,
johonka taivas loistehen
ja sinens' yhdisti.

Me emme liioin kerskuko,
sanomme kumminkin:
muu Suomi, ellys ilkkuko,
jos meill' on hoikka kukkaro,
jos köyhiks' keksittiin.

Useinpa pelto kultainen
se sulla kellerti,
kun meidän vaivan, viljehen
kumohon löi vihoillinen
ja poltti tuhkaksi.

Ja monta kertaa sattui niin,
kuin meitä vainot löit,

kuin vaimot, lapset kaadettiin
ja miehet sortui sotihin,
sä rauhan leipää söit.

Jos kielin voisi kertoa
näkönsä vanhat puut,
ja meidän vaarat virkkoa,
ja meidän laaksot lausua,
sanella salmensuut;

niin niistäpä useampi
hyv' ois todistamaan:
„Täss' Savon joukko tappeli,
ja joka kynsi kylmeni
edestä Suomenmaan!"

Siis maat' ei muuta tietää voi
Savoa kalliimpaa,
ja mulle ei mikään niin soi
kaikesta, minkä Luoja loi,
kuin: „armas Savonmaa!"

Suomen valta.

Nouse, riennä, Suomen kieli,
korkealle kaikumaan!
Suomen kieli, Suomen mieli,
niiss' on suoja Suomenmaan;
yksi mieli, yksi kieli
Väinön kansan soinnuttaa.
Nouse, riennä, Suomen kieli,
korkealle kaikumaan!

Suomalaisen kuokka, aura
kyntäneet on Suomenmaan;
kasvoi vehnä taikka kaura,
maa on meidän perkamaa.
Kelläs täss' ois äänen vuoro

meidän maata johdattaa?
Nouse siis sä, Suomen kieli,
korkealle kaikumaan!

Suomalainen yksin kesti
ruton, näljän aikana,
yksin miekallansa esti
vihoillisen maastansa;
suomalain' siis yksin käyköön
käsin ohjiin onnensa.
Nouse, nouse, Suomen kieli,
korkealle kaikumaan!

Äänisjärvi, Pohjanlahti,
Auranrannat, Vienansuu,
siin' on, suomalainen, mahti,
jok' ei oo kenenkään muun,
sillä maalla sie oot vahti;
älä ääntäs halveksu!
Nouse, riennä, Suomen kieli,
korkealle kaikumaan!

Sotamarssi.

(Porrassalmen tappelun muistoksi.)

Syttynyt on sota julma,
vihan liekki leimuaa;
punainen on pohjan kulma,
vertä, tulta ennustaa.
Rientäkäämme, savolaiset,
sekä poijat pohjolaiset,
myös sä, kansa Karjalan,
vihollista vastahan!
Meidän hurraa kankaat kaikuu,
niinkuin tuhat ääntä ois,
vaarat virkkaa, rannat raikuu:
väkivalta täältä pois!

Laukku selkään, miekka vyölle,
tulikeihäs olalle!
Vihurina veren työlle
rientäkäämme rajalle!
Rientäkäämme j. n. e.

Meidän tääll' on niityt, pellot,
meidän lehdot, laaksot, puut;
meidän karjain kuuluu kellot;
meidän maata ei saa muut.
Rientäkäämme j. n. e.

Kas, kuin sotalippu liehuu,
entäin kohti etelää!
Kohta kyllä rauta riehuu,
verivirrat höyryää.
Rientäkäämme j. n. e.

Marssi päälle, Pohjan poika,
vihollista varsin luo!
Hakkaa päälle, Pohjan poika!
Luoja sulle voiton suo.
Rientäkäämme, savolaiset,
sekä poijat pohjolaiset,
myös sä, kansa Karjalan,
vihollista vastahan!
Meidän hurraa kankaat kaikuu,
niinkuin tuhat ääntä ois,
vaarat virkkaa, rannat raikuu:
väkivalta täältä pois!

Eräs nälkätalven kuvia.

(1867 vuoden lopulla.)

Oli kolkko; mä kangasta kuljin
lumi singoten silmihin lyö;
jop' on päiväkin maillensa mennyt,

pian joutuvi jouluinen yö. —
Kuka tuo, joka hoippuvi tuolla
maantietä mun eelläni päin?
Koto kaukana lienevi sillä,
joka matkall' on tuiskussa näin!

Hepo joutuen juoksi sen kiinni.
Mitä? Vaimo! Ja lapsonen myös!
„Kuhun kuljet sä, onneton äiti,
miss' arvelet vietellä yös?
Peninkulmalt' on kummankin puolen
talotointa, ja ummessa tie;
pyry, yö, vilu surmasi suuhun
sinut, surkea vaimo, nyt vie!"

„Hyvin joudanki kuolla ma kurja,
koto kuoltuan' mullakin ois!
Liki hiipasikin Manan siipi,
tämän lapsen kun sammutti pois;
kipuhuns' olis syönyt se rintaa —
mitä vielä, kun läks' veri vaan!
Se jo pääsi! Nyt hankeen sen hautaan,
nukun luo, menen myös Manalaan!"

Päivä koittaa!

Öinen huuru hälvenee jo taivahalle,
levättyään lähtee tuuli kankahalle,
siellä täällä lintunenkin laulahtaa,
luonto, vielä yön sylissä, havahtaa;
päivä koittaa.

„Päivä koittaa", äänet korvahani huutaa,
„ei nyt enää ole tarvis tulta muuta;
katsokaa, kuin ilman ranta valostaa,
kynttilät ja lamput saapi sammuttaa;
päivä koittaa!"

Minä heille vastaan: päivä kyllä koittaa,
vaan ei taida yöltä valtaa vielä voittaa;
katsokaa, kun kaakkosesta uhkajaa
paksu pilvi päivän rannan sammuttaa,
päivän voittaa.

Meill' on vielä kesken paljo puhdetöitä,
siksi älkää sammuttako kynttilöitä;
mennä tulta lainaamaan ois hourun työ;
pirttihimme pinttynyt pimeä yö
päivän voittaa.

Kuinhan haihtuu pilvi, nousee päiväkulta,
ja kuin enää eroittaa ei taida tulta,
vasta silloin sammutella aika ois,
silloin laulella, kuin lamput pannaan pois:
„Päivä voittaa!"

Koskenlaskijan morsiamet.

„Ei', armas Annani, vaalene,
jos Pyörtäjäkoski pauhaa;
sen voimaa en tosin vallitse,
ei löydä se koskaan rauhaa,
mut kellä sen kalliot tiedoss' on,
niin sille se nöyr' on ja voimaton".

Näin virkkoi Vilhelmi Annalleen
ja itsekin purteen astuu,
ja päästi purtensa valloilleen,
sen koskessa laidat kastuu,
ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
nyt Vilhelmi vei tätä morsiantaan.

„Voi, kuinka kirkas on illan kuu
ja välkkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,

ei muut kuni tähdet valvo;
voi, kuinka nyt kuolema kaunis ois,
kuin kultansa kanssa nyt kuolla vois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
sen silmähän kyynel entää;
mut koski kiihtyvi eellehen,
sen voimassa venhe lentää;
vaan Vilho on oppinut laskemaan,
tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purressaan
hän Lyyjoen kaikki kosket,
useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
se kasteli hältä posket;
ei paatoa löytynyt yhtäkään,
jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
juur' jossa sen juoksu suorin,
on, päällä vaahtinen vaippansa,
yks' Ahtolan neito nuorin;
se Vellamon karjoja paimentaa,
ja koskien kuohua katsastaa.

Sydän on Vellamon neidollai
sen vaahtisen vaipan alla,
ja lemmen liekki se aallossai
voi syttyä niinkuin maalla:
ja Vilhoa neitonen Vellamon
se katsellut kauan ja liioin on.

Ja tuostapa neitosen rintahan
on syttynyt outo mieli,
povensa kuulevi huokaavan,
mut kertoa voi ei kieli;
hän kuohujen keskehen istuksen,
siin' ainakin Vilhoa vuotellen.

Niin Vilhon venhe nyt kiiruhtaa
kuin Pohjolan vankin myrsky,
se kons' on aaltojen harjalla,
kons' yltäki käypi hyrsky;
mut itse perässä hän pelvott' on,
vaan Annasen poski on ruusuton.

Iloilla Vellamon neitonen
sen vastahan uida täyttää:
„Se Vilho tuo on! Mut toinen ken,
jok' immeltä silmään näyttää?
— Voi, voi, mua Vellamon neitonen,
sill' ompi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Vellamon neitonen
nyt toivonsa turhan kostaa,
ja kosken pohjasta paatosen
hän äkkiä pintaan nostaa,
johon vene Vilhelmin loukahtaa,
ja h'n kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
on Vellamonneidonpaasi,
se paasi, jolla hän Vilhelmin
veneen sekä onnen kaasi;
mut neitosen itsensä kerrotaan
meressä murehtivan rakkauttaan.

Punkaharjun Laulutytön laulu.

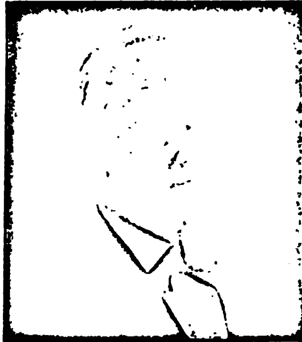
Kuin päiv' on illaks' vaipunut,
Yö alkaa maita peittää,
kuin tuulen henk' on haipunut,
ja laine loiskeen heittää;
niin silloin vaan
on airoillaan
tää tyttö ja myös lauluillaan.

Ken kullastaan on kaukana
ja ikävyyttä huokaa,
se huolensa ja kaihonsa
mun kuuluville tuokaan:
niin täällä vaan
ne kaiullaan
mun laulun' saapi lauhtumaan.

Sä, jonka tunteen turtaneet
on melskeet maailmassa,
jolt' ihanteet on haihtuneet
ja sydän sammumassa:
käy tänne vaan,
niin hehkullaan
mun laulun' saa sun sulamaan.

Jo kerttu helkkää lehdossa
kuu kumottaa tuoll' yllä;
näit' aistellen sä hurmeissa
jo huudat varmaan kyllä:
oi, onkohan
maan maailman
piirissä tälle vertaistaan!

Yrjö Koskinen.

Syntyi Vaasassa $18^{10}/_{12}30$, kutsuttiin Suomen senaatin jäseneksi 1882, erosi virastaan 1899, kuoli $19^{13}/_{11}03$. Julkaissut novellin *Pohjan piltti* ja muutamia runoelmia.

Milloin Pohjolan nähdä saan?

Luonto ponteva Pohjanmaan!
Milloin taas hänet nähdä saan?
Milloin saanenkaan kesäyöllä
nähdä kirkkaalla sädevyöllä
ympäröittyä taivoaan?
Milloin laineilta Pohjan vetten
nähdä hohtehen, nähdä etten
lasna unta ma nähnyt vaan? —
Milloin Pohjolan nähdä saan?

Onhan nytkin sen tunturit
jylhät, korkeat, kaunihit.
Vielä kaiketi kosket kuohuu,
totta vieläkin virrat vuoltuu
syvin uurtehin halki maan?
Eikö merikin yhä vielä

huhdo rannikkoamme siellä?
Myrskyn virtt' eikö kuulukaan? —
Milloin, milloin sen nähdä saan?

Talvismaailman mahti uus',
lumitannerten ihanuus,
mustat metsät ja synkät salot,
revontulien tummat palot,
nekin luontoa Pohjanmaan.
Eikö kaikk' ole kannallansa?
Tokko mainio Pohjan kansa
viel' on vanhassa voimassaan? —
Milloin Pohjolan nähdä saan?

Kansa vankka, mi muinaisin
seisoi miehuuden mittehin,
vaarat hiihteli, kynti merta,
kosket laski ja vuosi verta,
tokko nytkin on vanhallaan?
Tokko voinee se sodan tiellä
alttiiks henkensä antaa vielä
eestä armahan isänmaan? —
Milloin, milloin sen nähdä saan?

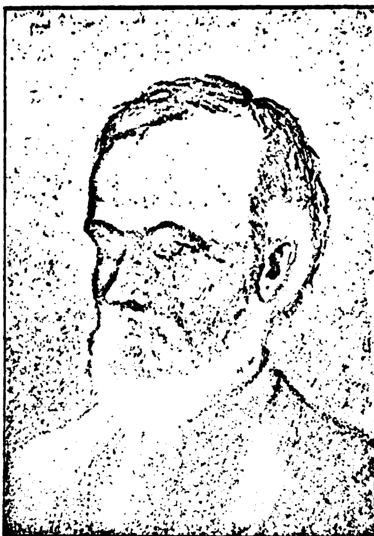
Suomeni salossa.

Honkain keskellä mökkini seisoo
Suomeni soreassa salossa.
Honkaen väliltä siintävä selkä
vilkkuvi koittehen valossa.
Hoi laarilaarilaa!
Hoi laarilaarilaa!
kaikuu mun suloinen Suomeni maa!

Kaukana korvessa käkönen kukkuu,
sulhonsa suloutta ylistää.

Paimenten soitanto laitumen tiellä
ääntänsä korviini vilistää.
Hoi laarilaarilaa!
Hoi laarilaarilaa!
kaikuu mun suloinen Suomeni maa!

Omanpa henkeni kieltä ne puhuu
honkain humina ja huonto muu.
itse en sydäntäni hillitä taida,
riemusta soikoon raikas suu.
Hoi laarilaarilaa!
Hoi laarilaarilaa!
kaikuu mun suloinen Suomeni maa!

Aleksis Kivi.

(Stenvall.)

Syntyi Nurmijärvellä $18^{10}/_{10}34$, tuli ylioppilaaksi 1857. Kuoli $18^{31}/_{12}72$. Julkaissut m. m. seuraavat näytelmät: *Kullervo, Nummisuutarit, Kihlaus, Lea, Margareta;* sitä paitsi runokokoelman *Kanervala* ja romaanin *Seitsemän veljestä.*

Metsämiehen laulu.

Terve, metsä, terve, vuori,
terve, metsän ruhtinas!
Täss' on poikas uljas, nuori;
esiin käy hän, voimaa täys',
kuin tuima tunturin tuuli.

Metsän poika tahdon olla,
sankar' jylhän kuusiston,

Tapiolan vainiolla
karhun kanssa painii lyön,
ja mailma unholaan jääköön.

Viherjällä laattialla,
miss' ei seinät hämmennä,
tähtiteltan korkeen alla
käyskelen ja laulelen,
ja kaiku ympäri kiirii.

Kenen ääni kiirii siellä?
Metsän immen lempeän!
Liehtarina miehen tiellä
hienohelma hyppelee,
ja kultakiharat liehuu.

Ihana on täällä rauha,
urhea on taistelo:
myrsky käy ja metsä pauhaa,
tulta' iskee pitkäinen
ja kuusi ryskyen kaatuu.

Metsän poika tahdon olla,
sankar' jylhän kuusiston,
Tapiolan vainiolla
karhun kanssa painii lyön,
ja mailma unholaan jääköön.

Keinu.

Nyt kanssani keinuhun käy,
mun impeni valkealiina!
Kuin morsian kauniina seisovi luonto
iltana helluntain.
Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

On allamme viherjä maa
ja päällämme sininen taivas,
ja läntinen lehtistä laaksoa soittaa
laulaissa lintujen.
Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

Kun väikyn mä ylhäällä tääll'
tääll' tuulien viileäss' helmass',
niin kaukana näen mä kaunoisen kunnaan
paistehess' iltasen.
Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

Kuin Onnelan kaukainen maa
niin kimmeltää ihana kunnas;
ja sinnepä lentäisin impeni kanssa
siivillä läntisen.
Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

Siell' lehtinen kauhtana ain'
on hartioill' unisen koivun,
ja ainian lempeillä kunnailla läikkyy
vainiot helluntain.
Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

Siell' laaksossa vainion all'
on keväinen viherjä niittu,
mi herttaisess' hämäräss' ainian siintää
keltaisin kukkineen.

Heilahda korkeelle, keinu,
ja lempeäll' illalla liina
impeni liehukoon!

Siell' suutelee ehtoo ja koi
ja siell' iankaikkinen aika
pois kiitävi vauhdilla kiitävän virran
himmeään Unholaan.
Seisahda, heiluva keinu,
jo lempeäll' illalla poski
impeni kelmenee.

Kaukametsä.

Alas kunnahalta lapsi riensi
luoksi armaan äitinsä;
lausui poika ilosilmin:
„Nähnyt olen taivaan maan."

„Mitä haastelet, mun pienoiseni,
kaukamaasta taivahan?
Missä näit sä autuaitten mailman?
Sano, kultaomenain."

„Kotopellon kunnahalla seisoin,
koillisehen katselin;
näinpä siellä sinertävän nummen,
ihanaisen hongiston.

Nousi kumpu ylös hongistosta,
paistoi päivä kummulla,
ylös kummun kiirehelle juoksi
kultasantahinen tie.

Tämän näin mä, sydäntäni poltti,
kyynel juoksi poskellein,

enkä ymmärtänyt, miksi itkin;
mutta näinhän taivaan maan."

„Ei mun lapsein! Tuolla ylähällä
ompi rauhan kaupunki;
siellä elon aurinko ei laske,
siellä istuin Jumalan."

„Ei! vaan tuolla, missä kaukarannall'
sinimetsä haamottaa,
siellä ompi koto onnellisten,
siellä autuaitten maa."

Sydämeni laulu.

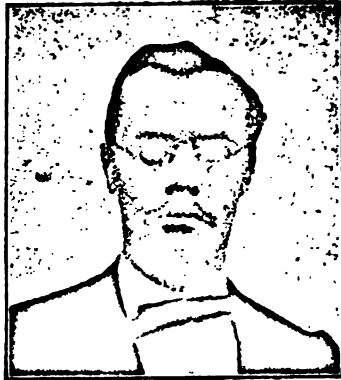
Tuonen lehto, öinen lehto!
Siell' on hieno hietakehto,
sinnepä lapseni saatan.

Siell' on lapsen lysti olla,
Tuonen herran vainiolla
kaitsea Tuonelan karjaa.

Siell' on lapsen lysti olla,
illan tullen tuuditella
helmassa Tuonelan immen.

Onpa kullan lysti olla,
kultakehdoss' kellahdella,
kuullella kehräjälintuu.

Tuonen viita, rauhan viita!
Kaukana on vaino, riita,
kaukana kavala mailma.

A. Tuokko.

(Antti Törneroos.)

Syntyi Iitissä $18^{8}/_{8}35$, tuli maisteriksi 1864, kuoli $18^{2}/_{2}93$. Julkaissut draaman *Saul*, runoelmia ja suomennoksia.

Birger Jarlin linna.

Jo luonto, kuljettua kesäillan,
yövaipan ylleen oli heittänyt
ja liepeellänsä Hämeenlinnan sillan
himmeesen varjohon jo peittänyt.
Siell' yksin seisoin, silloin nuorukainen,
seuduilla näillä vieras, matkalainen.

Kun katselin siell' luonnon ihanuutta,
outoihin vaivuin ajatuksihin,
hempeetä kesäyön mä hiljasuutta
sydämin ihaelin sykkivin.
Siell' oli näky mitä ihaninta,
maa tyyni oli, tyyni järven pinta.

Vaan mikä tuolla luonnon suloutta
jylhällä muodollansa varjostaa?

Se kohoutuen kohden korkeutta
ylpeesti ympärilleen katsastaa.
Syvästi järveen kuvauu sen muuri,
sisässä maan kuin oisi sillä juuri.

Hengille luonnon liekö hennommille
se peljättävä, paha kummitus?
Inhottavalta tuntuneeko sille
yörauhassansa seudun kauneus,
kun uhaten näin katsoo kaikkialle,
järvelle, maalle sekä taivahalle?

Ei, hengeksi sen mieleni vaan houraa,
olento on se tosi itsestään.
Se muistuttaapi miestä rautakouraa,
jok' ennen voimakkaalla kädellään
sen rakensi ja nimess' uskon uuden
sen kautta sorti Hämeen vapauden.

Ei ihme, että tätä miettiessä
povessa tunsin tunteen katkeran:
myös syntynyt mä olen Hämehessä
ja synnyinmaana sitä rakastan.
Ken orjuuteen ja sortoon sitä sallis,
jok' ain' on ollut sydämelle kallis?

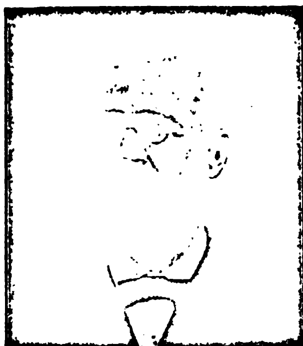
Näin miettiess' en huomannut ma aamun
taas taivaan kannelle jo astuneen,
kun jylhältä näin linnalt' öisen haamun
ja synkeyden kaiken kadonneen.
Se kirkastunna seisoi aamukoissa
ja peljätys kaikk' oli siltä poissa.

En peljästystä luonnossakaan muussa
sen lähellä mä nähnyt ollenkaan.
Pelotta lintu likimmässä puussa
ilolla lauloi aamulauluaan.
Ja itse jylhän linnan räystähässä
näin pienen pääskysen mä pesimässä.

Mielestä haihtui haikeus; nyt vasta
ma muistin, — aamukoissahan sen näin, —
ett' uskon sätehet se taivahasta
johdatti kerta Hämeesenkin päin,
ja poistaessaan meiltä pakanuuden
ehk' ankarast', toi oikeen vapauden.

Maamiehen kun ma kuulin sitte siellä
kulkeissaan työhön riemull' laulavan,
yömatkan päästä matkamiehen vielä
kun terveenä näin tietään kulkevan,
niin vielä muistin, pait sen muinaisuuden,
sen suojass' olevan maan rauhaisuuden.

Suonio.

(Julius Leopold Fredrik Krohn.)

Syntyi Viipurissa $18^{19}/_{8}35$, tuli ylimääräiseksi suomen kielen ja kirjallisuuden professoriksi 1885, kuoli $18^{28}/_{8}88$. Julkaissut *Kuun tarinoita* ja *Runoelmia*, toimittanut kuvalehteä *Maiden ja merien takaa* ja *Suomen Kuvalehteä*. Painoon toimittanut *Helmivyön suomalaista runoutta*.

Varpunen.

Jos ruikutella voisin
ma kielin sätaisin
tai kiurusena oisin
kohoova pilvihin, —

niin aina kiitteleisin
suloista Suomea,
ja Jumalalle veisin
ma huokauksensa.

Hän silmät ehkä loisi
myös meihin raukkoihin

ja päivän paistaa soisi
saloihin synkkihin.

Ei ääni mulle suotu
oo satakielisen;
heikoksi siipi luotu
ei kanna taivaasen.

Vaan laulustani kuiten
en huoli vaieta,
kun ääni lintuin muitten
ei kuulu talvella.

Paremmat lauluäänet
keväällä ehtinee,
niin kuullellessaan noita
jo varpu vaikenee!

Ainoa hetki.

Mä hetken vain
sun nähdä sain,
vaan ei kuvas katoa muistostain.

Näin hetken on työ,
kun salama lyö,
mut ijäks jäljen se puuhun syö.

Oi riemuisaa,
oi katkeraa,
oi hetkeä yhtä ja ainoaa!

Unhoittaa pois
sit' en mä vois,
vaikk' kuolon mulle se muisto tois!

Pää pystyyn.

Pää pystyyn vaan!
Sä olet mies, et halpa mato maan!
Mi kohtaakin ei *saa* se sua sortaa,
ei *saa* se sortaa, saa ei maahan murtaa.
Pää pystyyn vaan!

Pää pystyyn vaan!
Niin Luoj' on luonut parhaan luomistaan.
Inehmo, vaikka vaipuiskin jo huoleen,
katsahtaa *voi* tok' ylös taivaan puoleen.
Pää pystyyn vaan!

Pää pystyyn vaan!
Ei Herra jätä lastaan milloinkaan.
Kun kuorman raskahan Hän päälles luopi,
lujuuden, voiman, miehuudenkin suopi.
Pää pystyyn vaan!

Suksimiesten laulu.

„Ylös Suomen poiat nuoret,
ulos sukset survaiskaa!
Lumi peittää laaksot, vuoret,
hyv' on meidän luikuttaa!
Jalka potkee,
suksi notkee
sujuilevi sukkelaan!"

Heräs tuuli tuntureilla,
lehahtihe lentämään. —
„Sukkelat on sukset meillä, —
lähtään, veikot, kiistämään!
Saishan koittaa
kumpi voittaa,
eikö tuulta saavuttais!"

Koti kontion on tuossa,
siihen sukset kääntäkää!
Havuin alla korpisuossa
vanhus nukkuu röhöttää.
„Kuules, ukko,
oves lukko
miehissä jo murretaan!"

Kohoaapi kämmenille
metsän kuulu kuningas. —
„Lähtään, otso, painisille,
tässä löydät vertojas!" —
Hammasluske,
keihäsryske
kaiuttavi korpea.

Jo on karhu kaatununna; —
keihäs sattui rintahan; —
ukko nukkuu uupununna
sikehintä untahan. —
„Riemuellen,
soitatellen
viekää saalis kotihin!"

Vaan kun verivainolainen
Suomehemme rynnättää,
silloin saalis toisellainen,
veikot, meitä hiihdättää.
Käsi sauvan,
toinen raudan
teräväisen tempoaa.

Verihinsä kohta nääntyy
kuka meitä vastustaa,
kenpä pakoisalle kääntyy,
senkin suksi saavuttaa.

Pelastettu
rakastettu
kohta ompi kotimaa!

Karkuri.

On musta yö, on synkkä syksy-yö;
rajusti rankkasade maahan lyö,
vinhasti vinkuu ääni myrskytuulen.
Kaikk' ihmiset jo meni levollen,
elävät piilohon. Mut — mitä kuulen! —
Metsässä on kuin kävis ihminen!

Jo näen: tuossa läheneepi mies
taloa yksinäistä. Se kenties
on matkustaja eksynyt, hän varmaan
yömajaan pyrkii, ilomielissään
jo toivoo kohta helmaan unen armaan
vaivoista matkan päästä lepäämään.

Mut ovellenpa astuvan ei näy —
sivuitse hiljaa hiipien hän käy,
ja seisahtuupi ikkunaisen alle. —
Mit' aikoo hän, kenties hän rosvo on,
mi talonväelle syvään nukkuvalle
tuo ryöstön, tuopi murhan, kunnoton!

Sen näyttää koko muoto; partansa
tuo pitkä, siivoomaton, sakea;
likaiset ryysyt kulunehen puvun;
reikäinen kate pörhettyisen pään;
ja liike levoton, mi Kainin suvun
eroittaa muista ihmisveljistään.

Ken oli tuo? Hän rosvo, murhamies
todella oli. Moni täällä ties
jutella vielä töistä Korven Kustan,

vuoskymmen vaikka siitä vierryt on.
Ijäti näin on jälki veren mustan
pois pesemätön, kuluttamaton.

Ei ollut aikanansa julmempaa,
ei ketään hirmutöistä kuulumpaa.
Helpommin hengitettiin, koska tiettiin:
jo Korven Kusta vangiks saatihin,
jo Siperian vuorten pohjaan vietiin,
mist' ei voi päästä hengin elävin.

Mut onpa taas hän tänne osannut,
maan altakin nyt jälleen palannut
työhönsä vanhaan. Kädessäns' on rauta;
sill' ikkunalta luukun murtaa pois —
poloiset nukkujat, ah, jospa auttaa,
unesta teitä herättää jos vois!

Mut ihme! liesi puolisammunut
on miehen kasvot täysin valaissut:
eip' ollut sen, ken murhamiellä tuli,
tää katse lempeä ja suruinen!
Ja yhä lempeemmäks se vielä suli,
ja kyynel viimein vieri poskellen.

Hän katsoi, katsoi, vilkkumatta pois,
kuin sieluuns' imeä tään näön sois:
tuvassa nukkui kaikki rauhaisasti
sit' unta, jonka puhdas sydän suo. —
Näin katsoin, seisoi Kusta aamuun asti,
vaan sitten astui nimismiehen luo:

„Ma olen Korven Kusta. Rautas tuo!
Käsiini pane tuttavani nuo!
Ja laittakaatte sitten vaikka minne!
Palanut tuolla mielen' oli vain
yhdeksi hetkeks vielä päästä sinne,
miss' äidin syliss' istuskella sain!"

Runebergin patsasta paljastettaessa.

(Toukok. 5 p. 1885.)

Lähteissään Väinö jätti kansalleen
perinnöks tänne sulokanteleen;
mut kauas poveen korven synkeän,
seinälle pirtin köyhän, pimeän
hän kätki sen ja lausui: „Kaikua et saa,
ennenkuin syntysanas joku oivaltaa!"

Hiipipä sinne hoviherra jo,
lepersi: „Se on Korkein suosio!"
Keikahti poika hurja, huoleton:
„Ma tiedän — huvi, hekkuma se on!"
Mut' ääneti vaan riippuu kannel seinällään;
ei saa ne siitä soimaan sävelt' yhtäkään.

Taas koitti yks: „Se san' on viisaus,
ihmisen järjen ikikaunistus!"
Ja toinen käski: „Soi jo kannel soi!
Naislempeä mi pyhemp' olla voi?"
Mut' ääneti vaan riippuu kannel seinällään,
ei saa ne siitä soimaan sävelt' yhtäkään.

Näin tuhannet jo turhaan koetteli —
ijäkskö, Väinö, soittos vaikeni?
Nyt vielä nuorukainen lähenee,
silmästä kirkkaast' into säihkyilee;
hän lausuu näin; „Maan päällä kalliimpaa
ei olla voi kuin sana synnyinmaa!"

Ja kannel ammoin jäänyt ääneti
raikkaasen riemuun kohta helähti;
ja taivaan korkeeks kohoo pirttinen,
ja siihen koittaa päivä valkoinen;
ja sulaneet jo ompi korven kolkon jäät,
ja kesän tuulosessa nuokkuu tähkäpäät.

Ja kansa herää pitkäst' unestaan
elohon, toivoon, toimeen uudestaan:
ja pimeess' eriteille eksyneet
taas veljikseen on toisens tunteneet.
Ja maailma kummeksii: „Mik' ihme verraton!" —
Se Runebergin laulu, Suomen laulu on.

„Suojaa, Herra, Suomenmaata! se on summa
virrestäin;
sanat muut jos vaihteleekin, loppu aina kuuluu näin".
Näinpä muinoin lauleskeli sotavanhus harmaapää;
näin myös aina lauloit meille, jaloin laulajamme Sä!

Näin nyt vielä, näin nyt vasta, keskellämme seisoen,
muistuttaos näölläsi nouseville polvillen:
„Kallis lemp' on, kallis koti, kallis arvo, kunnia;
halvat kuitenkin ne kaikki isänmaan on verralla."

Pois siis turhuus, pois kaikk' ylpeys, oman voiton
pyynti pois!
Katein älkööñ mittailtako, suurko osa veljell' ois;
kumpi pieni, kumpi suuri, siitä riidellä ei saa;
suurin se, ken isänmaata enimmin voi rakastaa.

Monet työt on, monet mietteet, moniaalle haaroo tie;
kukin menkööñ suunnallensa, kunne rientons
häntä vie;
vastakkainkin taistelkaatte, elämää on taistelu;
mut se olkoon veljein kilpa, älkööñ vihan kiistailu.

Kahteen mereen erillensä virtaa järviemme veet,
mutta yks se sydän ompi, josta kaikk' on lähteneet.
Kaksi kieltä murheitamme, riemujamme ilmoittaa,
mutta yks' on Suomen kansa, yksi vaan on isänmaa.

Yhdess' elo meille koitti, yksi hauta levon suo,
yhdet kunnon, kunnian muistot nimellemme loistons
luo,

yksi rakkaus jalo, pyhä rinnoissamme leimuaa; —
yhteistä on parhain kaikki, vähemp' erottaa ei saa.

Jalona nyt Suomi seisoo täydess' avaruudessaan;
jakakaa se — joka pala aivan mitätön on vaan.
Yhdess' oomme vahva muuri, murtumaton kallio;
hajotkaa — niin lomaan hiivii kohta salaturmio.

Yksi meill' on Suomi-äiti, äitiä ei jakaa voi;
kaikille hän lapsillensa lempens' yhteisesti soi!
Yhteinen myös vastatkohon hälle lasten rakkaus;
kuka eroo, kohdatkohon häntä äidin kirous.

Näin nyt vielä, näin nyt vasta, keskellämme seisoen,
muistuttaos näölläsi kasvaville polvillen:
„Kallis lemp' on, kallis koti, kallis arvo, kunnia;
halvat kuitenkin ne kaikki isänmaan on verralla!"

Virsi kotimaan puolesta.

Oi kuningasten kuningas,
sä maan ja taivaan valtias,
myös tälle maalle silmäs luo
ja armos runsaat lahjat suo!

Vähäinen meidän kansa on,
maailman silmiss' arvoton;
vaan mitä mahtavinkin vois,
jos voimaa Sult' ei saanut ois?

Kuin tomu edessäs on maan
suuruudet, voimat, vallat vaan;
kun viittaat, korkein alenee
ja matalaiset ylenee.

Kuink' usein juuri valitset
aseikses pienet, alhaiset,
siks että Sinun voimasi
selvemmin heissä näkyisi.

Kun tahdoit kansan valitun,
otitpa ylenkatsotun
ja halvan Juudan kansan, sen
teit vartijaksi totuuden.

Ja Betlehempä, pienoisin
tuo kaupungeista Juudankin,
sai armon armoist' ylimmän,
Messiaan nähdä syntyvän.

Oi Herra, kuule meitä myös,
tee meissäkin Sun armotyös!
Suuruutta emme rukoile,
me pienuuteemme tyydymme.

Jos meidän kansa aina sais
vaan olla palvelijanais,
Sun töitäs aina toimittaa,
valistua ja valistaa!

Bernhard Fredrik Godenhjelm.

Syntyi Pietarissa 18⁷/₈40, nimitettiin saksan kielen lehtoriksi yliopistoon 1866, erosi virastaan 1901. Perustanut yhdessä muiden kanssa Helsingin suomalaisen tyttökoulun 1869 ja ollut suomalaisen jatko-opiston johtajana sen perustamisesta asti v:sta 1881 v:een 1905, jolloin hän siitä erosi. Julkaissut runojaan kalentereissa ja albumeissa.

Gezelius.

„Maan mainiona eikö Ruotsin valta
nyt kansain kesken loista avaralta
ja eikö Itämerta aaltoisaa
se äidin lailla sylihinsä sulje
ja ylpeänä voiton teitä kulje,
rohkeesti vastustaen maailmaa?

Kuningas yksi sitä hallitseepi
ja yksi kansa siinä vallitseepi,
se kansa uljas Ruotsin kansa on;
siis kaikkialla, missä voittoisana
sen lippu liehuu, siellä mahtavana
sen kieli yksin arvon saakohon.

Mut mitä täällä teidän seuduillanne
ma kuulen, herra piispa? Kirkoissanne
soi kieli outo, halpa Suomenmaan.
Miks suvaitsette tuota kurjaa kieltä?
Se ylevämmän siirtyköhön tieltä,
tuon Ruotsin kielen jalon, arvokkaan."

Niin Ruotsin mies se puhui korskeasti;
sen kuuli vakavana loppuun asti
Gezelius piispa; sanan pontevan
hän sitten lausui, vaikka tyynin mielin:
„Näin sanoo pyhä kirja: kaikin kielin
Jumala pitää tunnustettaman.

Te tahdotteko Hänen kunniaansa
vähentää, joka suureen maailmaansa
loi kansat, määräs kielet kansoillen
ja heille kullekin soi tehtävänsä,
ett' yhä töillänsä ja kielellänsä
hänt' ylistäisi kansa jokainen?"

Vait oli Ruotsin mies. Mut nuorukainen
sen kuuli. Siitä säen pienokainen
lennähti nuorukaisen sydämeen.
Se liekiks yltyi, joka leimahdellen,
Jusleniuksen mieltä lämmitellen,
toi valon kirkkaan hänen sielulleen.

Välkähti aatos hänen hengessänsä:
„On Suomen kansallakin tehtävänsä,
johonka sitä kutsuu sallimus.
Ei mua houkuttele loisto, maine,
mun kyllin on, ett' olen suomalainen;
meillenkin koittaa päivän valkeus!"

Kaupin linna.

Uljaasti Kauppi herra ratsastaa linnastaan,
ja poikasensa pieni on hällä seurassaan.

Kullasta loimet loistaa ja ohjat orhien,
hopeakengät hohtaa jaloissa ratsujen.

Mut rautaportti raskas se kiinni kumahti,
ylt' ympäriltä kaiku etäältä vastasi.

Ja jouluaamun tähdet taivaalla kimaltaa,
kun Herran temppelille näin Kauppi matkustaa.

Vaan kummun alla Kauppi katsahti linnaan päin,
ja riemu huulillansa hän haastelevi näin:

„Ei asuntoa moista maan päällä avaran!
Tuskinpa lintu lentäis yl' linnan korkean."

Majasta matalasta nyt ratsun etehen
käy ukko harmaapäinen, apua rukoillen.

„Pois tieltä parempien!" niin hälle ärjähtää
komea Kauppi herra; pois väistyy harmaapää.

Vaan poika pienokainen se kysyy taatoltaan:
„Me voisimmeko tulla näin kurjiks milloinkaan?"

„Hikoilla taivaan Herra kyll' aika·lailla sais,
niin syvälle jos meitä hän sortaa koettais!"

Näin vastas röyhkeästi ritari kerskaillen.
Vaan vihdoin poikinensa hän saapui kirkollen. —

Ja Kauppi poikinensa taas kulkee kotihin,
etäältä linnan vuori jo siintää silmihin.

Vaan kummastellen Kauppi nyt katsoo tuijottaa:
ei linnaa nä'y missään, ei harjaa korkeaa.

Poroksi palanunna on linna julkinen;
kuin sormi, tyhjä torni vain viittaa taivaasen.

„Kyll' linna saadaan uusi ja kahta uljaampi!"
Niin mielihaikealla ritari huudahti.

Ja pian saha suihkaa ja kirveet heiluvat,
ja kivi kiveen liittyy ja muurit nousevat.

Vaan minkä työ ja vaiva päivällä aikaan saa,
yöll' ilkamoiden peikot sen maahan hajoittaa.

„Mit' ompi tää?" niin Kauppi nyt huutaa raivoissaan;
„aseihin, miehet, joutuun! Pois peikot ajetaan."

Ei kuule ykskään, kaikki vaan syöksyy pakohon;
vaan haltijoita vastaan käy Kauppi pelvoton.

Mut katso, kaikkialta nyt heitä kohoaa:
vedestä, manteresta; jo täynnä heit' on maa.

Puun-oksilla he kiikkuu ja nauraa, irvistää,
ja joka pensahasta hänehen tirkistää.

Ritari kauhistuupi ja valjuks vaalenee,
hän miekan poies heittää ja kauas pakenee.

Hän kauan vielä kulki, — niin kansa tarinoi, —
keräillen armon leipää, min miero hälle soi.

Olli Vuorinen.

(Berg.)

Syntyi Uukuniemellä $18^{19}/_{2}42$, tuli kansakoulun opettajaksi Haminaan 1873. Erosi virasta 1903. Julkaissut runovihkosen *Sepitelmiä*.

Leivo.

Laulava leivo,
virka sä vieno,
mistäpä tiesi
tänne sun toi?
Tuoltako lensit
lehtojen nuorten,
järvien poikki?
Oi, sano, oi!

Näitkö sä siellä
neitosen nuoren
kaunihit kasvot,
kuin sulo koi?
Sen sinisilmät,
hienoiset hiukset
näitköpä niitä?
Oi, sano, oi!

Istuiko impi
lähtehen luona,
josta hän kerran
kanssani joi?
Missä hän mulle
ruusuista rannan
seppelen solmi,
oi, sano, oi!

Kun sinä liitäin,
laulaen lensit,
tokko hän silmät
sinuhun loi?
Käskikö silloin
tänne sun tulla
tietoja tuomaan?
Oi, sano, oi!

Saitko sä kuulla
kultani äänen,
vieläkö virsi
suustahan soi?
Jospahan lauloi
muistiko mua?
Lausuppa leivo,
oi, sano, oi!

Tyhjennä kaikki
tietosi mulle,
kerro nyt kuinka
kultani voi?
Ehkäpä armas
lie ikävästä
kuihtumaisillaan,
oi, sano, oi!

Luistinretki.

Yöllä lampi kannen sai;
mikäs meitä estää
luistamasta? Totta kai
tuo jo alla kestää;
joutukaa nyt, veikkoset,
ottakaapa luistimet!

Lähdetään nyt liitämään
kirkasta jään pintaa,
kaikki kilvan kiitämään
aivan yhtä rintaa;
kun nää pojat ponnistaa,
kyllä tuuli halkeaa!

Voi kuinka kirkas onkin jää!
Kelpaa tuolla koittaa,
parahin ken ennättää,
kenpä toisen voittaa!
Jää on vahva kylläkin,
luistimet siis jalkoihin!

Nytpä kaikki sinkoilee
jäällä huiskin, haiskin,
rannikoilla kuhnailee
vielä yksin laiskin,
hälle toiset irvistää:
älä tule, särkyy pää!

Jo on aika rientänyt,
mennyt leikin hetki.
Päätetäänpäs, veikot, nyt
tämä luistinretki.
Jokahinen joutukaan
tositöitä toimimaan.

Paavo Cajander.

Syntyi Hämeenlinnassa $18^{24}/_{12}46$, tuli suomen kielen lehtoriksi yliopistoon 1890. Suomentanut useita Shakespearen draamoja ja julkaissut runoelmiaan kalentereissa ja albumeissa.

Isänmaalle.

Hämäläisten vuosijuhlassa.
$18^{1}/_{10}72$.

Yks voima sydämehen kätketty on,
se voima on puhdas ja pyhä,
se tuttuko on vai tuntematon,
niin valtaa se mieliä yhä,
salamoina se tuntehet saa palamaan,
se taivaast' on kotoisin, kerrotaan,
ja isänmaa on sen nimi.

Se tunnussana se Suomenmaan
vei urohot kuolon teille,
vei nälkää, vaaroja voittamaan,
vei valoa voittamaan meille;
ja rauhan töissä se ollut on
se toivon tähti sammumaton,
joka tien vapautehen viittaa.

Niin aina olkohon Suomenmaass'
ain' uljuutt', uskollisuutta!
Kun vaara uhkaa, ne luokohot taas
vapautta ja valoa uutta!
Tää maa se ei koskaan sortua saa.
Eläköön tämä muistojen, toivojen maa,
eläköön, kauan eläköön Suomi!

Scipio Africanus.

On vainon hirmupäivä päästy päähän,
yö vaippans' sovitti ja rauhan toi.
Veriset liekit, haihtuin myrskysäähän,
viel' ilmi hohteen taivahalle loi.
Mut taivaan alla riutuu tuskissansa,
veriinsä nääntyy mainehikas kansa,
ja kansan muistot liekki tasoittaa;
syö liekki Karthagon, mut murhamiesi
iloiten takoo kahletta, ja liesi
kuin homan kita tultaan leiskottaa.

Vaan keskellä tuot' ivan näyttölavaa
on aatteissansa mies. Mit' aikoo hän?
Hän on kuin nukkunut, — jo silmäns' avaa
ja katsoo, tähtää, — mitä näkee hän?
Käy kurttuun otsa, huulet murtoon vääntyy,
vert' itkee sydän, silmä maahan kääntyy
ja rintaa vasten päänsä kallistuu;
hän silmäns' äsken taivahalle heitti,
mut mustat pilvet ennustähdet peitti;
nyt lausumahan aukee miehen suu:

„Mä nähnyt olen kukan kuihtuvaisen,
kuink' alle myrskyn painuu palmupuu;
oon nähnyt kalman murhaa, nähnyt naisen,
kuin kultaansa hän surren lakastuu;
olenpa nähnyt kuinka Rooman kansa

on hautaan vienyt miehet parhaimpansa,
ja heitä vuosikaudet itkenyt;
vaan nähnyt konsanaan en surmaa mointa.
Kuin kansa, kansain kuulu, ilman tointa
jää, hukkuu pois, näen ensikerran nyt.

Täss' seison haudall' luonnon suurimmalla;
maaks' sorretun Karthagon eessäin nään.
Tuoll' ilohuudot kaikuu taivasalla,
ne mieltä viiltää, kun nään sorron tään.
Vaan kunnias sen vaati, Rooma, sinä
työn tehtäväksi määräsit, ja minä
mies roomalainen olen. — Huoli pois!
Ei huollut Curtius, kun manaan syöksi,
ei Mucius, kun murhan otti työksi.
Tät' enkö työtä minä kestää vois!

Vaan täytymyst' ei minun kieltää sovi.
ja se, se Karthagonkin hautaan vei;
niin säätää jumalat, ja tuonen ovi
se vielä kerran aukee Roomallei.
Niin, Rooma, kerran vahvat muuris murtuu,
maan tasalle sun kuulu kansas sortuu,
se Iliaan on kohtaloa vaan!
Mut käyköön niinkin, tulkoon kuolo vainen,
kun kansassa vaan henk' on roomalainen,
meit' alentamaan voimaa tarvitaan."

Kärpänen.

Kun kesäaik' oli kaunihin,
ol' ystäviä myös mullakin;
ne käskemättäkin tulla taisi,
nyt, vaikka käskis, ei niitä saisi.

Ne oli pienoiset, siivekkäät
ja mustatakkiset, siropäät.

Ne tuli tänne, kun lumi suli,
ja katosivat, kun syksy tuli.

Ja heistä talveksi yksi vaan
jäi tänne luokseni asumaan,
se ympärilläni hyristeli
ja hyppi, nyppi, ja pää se eli.

Kun päivän koitossa havahduin,
mua tervehteli se suuteluin;
kun vuotehelle ma painoin pääni,
niin myöskin ystävän taukos ääni.

Kun päivä lämmitti ikkunaan,
se pyöri eessäni iloissaan;
kun kylm' ol' ulkona, huoneessaki,
minulta lämmitystään se haki.

Me yhdess' elimme aina näin,
kuin emon lapsoset vierekkäin;
sen ilovirsiin ma usein suutuin,
mut kun se vait oli, jotain puutuin.

Näin tuli talvi ja heleän
ma palamaan panin kynttilän.
Voi, sitä loistoa, ihanuutta!
Se ystävälleni oli uutta.

Hän sitä katseli oudoksuin,
ma häntä katselin hymysuin;
hän valon ympäri hyrähteli
ja hyppi, nyppi, ja pää se eli.

Ja valo loisti niin lempeään,
ja outo tunto käy ystävään;
sen luo hän hehkuvan halun saapi
ja valon helmahan katoaapi.

Mut koti ompi niin kolkko nyt,
kuin emo täält' olis lähtenyt;

voi, että valokin viedä voisi
mult' ystävän, sit' en luullut oisi!

Salomaa.

Yht' ihanaisena kuin sinut kerran näin, olet tuossa
taian luomana taas, kaunoinen salomaa.
Taas näen sun, mökin tyynen tuon, kukat, varjo-
vat pensaat,
lammen välkkyävän, vaarat korkeat nuo.
Näen sinut ennellään, näen taas tutut lempeät kasvot,
joit' olen kaivannut, kuin kesä lämmintään.
Kaikki ma taasen nään: lukemattomat, armahat
muistot
kuin kukat kirren alt' elpyvät taas elohon.

Tuolla ma lammellas olen soudellut useasti
salmia kierrellyt, kaikua kiusannut;
katsellut sylissäs olen Vellamon neitosen maata
hurmaavan ihanaa, luokseen viettelevää;
taikkapa, keinuen laineillas, vetes välkkyvän karjan
kietonut verkkoihin, nostanut venheeseen.

Tuoll' olen vuorellas sen louhistot kapuellut,
noussut kotkan laill' ain' yhä korkeuteen,
noussut ja nähnyt mun pyhän, armaisen isänmaani,
niinkuin morsiamen tyynenä loistossaan;
nähnyt auringon alas vaipuvan salmien helmaan,
kultia lähteissään heitellen yli maan,
tai punottain, ujostellen kuin salon impyen, nähnyt
Kuuttaren kehräävän rihmaa häähamoseen;
tuon olen nähnyt, ja siin' useast' olen istunut yöhön,
ääneti istunut vaan, aatoksiss' uneksuin.

Mut unohtaisinko nuo suloiset, ikimuistoiset hetket
tuolla sun helmassas, seurass' ystävien!
Muistoja tuo joka puu, joka kukkainen, joka pensas,

polkusi mutkikkaat, viirisi salkoineen.
Istunut tuoll' use'in lakan all' olen, hartahin mielin
kuunnellut tarinaa aian muinoisen,
nähnyt valtavat haahmot sen, sekä rohkeudella
taas tulevaisuuden verhoa nostellut;
nähnyt kaunoiset unet maalleni, toivonut sille,
toivonut taivasten antimet runsaimmat,
toivonut sille kuun hopeoita ja kultia päivän,
teilleen valkeuden, rauhoa rannoilleen . . .
Niin, mitä toivoinkaan, mitä aattelinkaan, mitä
näinkään
tuolla sun helmassas, kukkainen salomaa!

Kaikki kun taasen nään, on sielullain pyhäpäivä,
valkaistu tupa sen, työn tomut laastut pois,
kaikki on tyyntä ja rauhaisaa, vaan rinta se sykkää,
muiston kellot kun kaukaa kaikuen soi.

Vapautettu kuningatar.

On vuoren huipulla linna, se katsovi laaksohon,
mut niinkuin hauta jylhä ja kolkko se on, eloton:
lukossa on rautaportit, ei valoa sieltä näy,
vaan ääneti, niinkuin aaveet, sen tornissa vahdit käy.

Välin sentään, yö kun tyyntyy, kun aurinko mailt'
on pois,
on niinkuin laulua hellää ja vienoa sieltä sois;
kuningatar siellä laulaa, niin laaksossa kerrotaan,
mut ken hän on sekä mistä, ei tiedä ainoakaan.

Sanotaan: on hänkin ollut maan valtia ylhäinen,
ja kauneudestaan kuulu yli merten, mannerten;
mut aamu kun kerran koitti, pois, pois hän on
hävinnyt . . . .
saalistahan linnan herra yöt, päivät vahtivi nyt.

Välin vaan, kun vartiat nukkuu ja tyyneenä
saapuu yö,
kuningattaren raukan rinta vapahammin silloin lyö,
hän silloin yölle laulaa surujansa ja murheitaan,
kadotettua kauneuttansa, vapautta ja toivei-
taan.

Näin matkamies tuli kerran ja saapui linnan luo,
ja linnasta laulut kuuli, oli tuttuja laulut nuo,
ja rinta nyt syttyy hällä, tuli outo nyt käy
sydämeen,
ja hän lähtevi maalleen jälleen ja ne laulavi kan-
salleen.

Ja on kuni ilma lämmin taas hengähtäis yli maan,
runoruhtinaskin ihastuin nyt taas koskevi kan-
neltaan,
ja soitto, ei ennen kuultu, sen kielistä nyt salamoi:
siin' urhous, maine, lempi, pyhimmät elon tun-
teet soi.

Ken tuost' ei hurmautuisi? Ken enää kylmäks jäis?
Ken miekkaa nyt ei tahkois, ken keihäst' ei terästäis?
Mut kuningatar hän linnass' yhä laulavi murheitaan;
pois, pois vapauttaja viel' on, ties, saapuuko mil-
loinkaan!

Oi saapuu, saapuu! Tuolla mies joutuen kii-
rehtii,
kypärästä välkkyvi päivä ja miekasta kuu sädehtii:
„Pelastettava maan on äiti!" hän huutavi kansallen,
ja se soi kuni ukkosen ääni: „Ken nyt mua seu-
raa, ken?"

„Oi, turhaa, pois on poissa!" — Käy vinhemmin
hän vaan —
„Oi, surmasi helmaan kiidät!" — Ei katso hän
taakseenkaan;

ylös vuoren rinnett' astuu, jo saapuvi linnan luo,
sadan miehen voimat hällä, kun ryntävi urho tuo.

Jo rautaportit murtuu, jo aukevi haudan suu,
sen vartijajoukko jo häilyy, niinkuin rajuilmassa puu,
jo lehtiä, oksia taittuu, jo kaatuvi runkokin,
ja kuin rytömetsän kautta tie kulkevi sankarin.

„Jo nyt olet vapaa, äiti! Pelastukses hetki nyt lyö!
Tule päivän valkeuteen nyt, jo mennyt on pitkä yö!
Taas syttyvi silmäs tuike, taas poskilles puna saa;
ja voi sitä, ken hiuskarvaa nyt päästäsi notkistaa!"

Ja linnasta hän taluttaapi kuningattaren ilmoillen,
ja vastahan kansan joukko jo rientävi riemuillen.
Ja on kuni laulua hellää ja vienoa taasen sois,
mut aamulaulua on se, yö on iäks mennyt pois.

Runolaulaja.

Isossa hovilinnass' on pidot uljahat,
kruunuista kirkkahista heloittaa valkeat,
hopeat siellä hohtaa ja kullat välkähtää,
ja sävelsoitot vienot iloiten helkähtää.

Ja kuitenkahan riemu ei tunnu riemullen;
jotakin siellä puuttuu, mut mit', ei tiedä ken;
ilveillään, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
vaan tavan vuoks' on kaikki ja teeskelyä vaan.

Mut kartanolla ulkon' on riemu julkinen:
siell' istuu kansan kesken mies vanha laulellen,
ja korkealle laulu se kaikuu pilvihin . . .
Kentiesi tuossa oisi iloksi suurtenkin.

Ja salin ovi kohta se loistoss' aukeaa,
ja nuorukainen vanhust' esille taluttaa;

„Paraimmat laulus, ukko, nyt laske soimahan,
kevättä laula mieliin, iloa rintahan!“

Ja ovensuussa siinä hän seisoo kourussaan,
olento halpa, köyhä, ja sauva nojanaan,
hopeelta hohtaa parta, hivukset pitkät sen
ne lumivalkeoina valuvat harteillen.

Salissa vallitseepi kuin haudan hiljaus.
„Mitäpä tuokin täällä?“ vaan kuuluu kuiskahdus,
ja yli otsain lentää pimeät varjot yön,
ja kynttilätkin tuikkaa kuin läpi terhenvyön.

Mut ovensuussa vanhus virittää laulujaan;
vavisten aluss' ääni ja värjyin kulkee vaan,
kuin lintu, joka metsäst' on tuotu häkkihin,
säveltään visertääpi sydämin tykkivin.

Vaan pian into nousee ja sydän lämpiää,
ja sävel kasvaa, paisuu ja kaikuin helkähtää,
ja ukon käyrä varsi se sorjaks' kohoaa,
ja silmist' ihmeenlainen välähdys tuikahtaa.

Hän sankareista laulaa, uroista Kalevan,
ja valon taistelusta pimeyttä vastahan,
hän neiden surman laulaa, mit' äidin lempi on,
ja pojan tuiretuisen kamalan kohtalon.

Ja huonehess' on niinkuin salainen tenho ois,
kuin aamull' on, kun koitar yön vaipan siirtää pois:
värähtää koko luonto, puun lehvät vavahtaa,
ja ruskoon peittyy taivas ja kastehelmiin maa.

Niin huoneessakin siellä nyt sydän sykähtää,
punoittuu kalvas poski ja kyynel vierähtää,
ja sumu jäinen haihtuu, yön varjot poistuvat,
ja kirkkahasti taaskin heloittaa valkeat.

Ja ompi niinkuin riemu taas näyttäis riemullen;
ei tunnu helke kullan, ei hohto hopeiden;

Iloitaan, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
ja kaikki sydänt' ompi ja hartautta vaan.

Mut vanhus halpa, köyhä, tuo hyljeksitty, hän,
hän huoneen ylimmällen sijallen viedähän,
ja kaunis siinä on hän, kuin hohteess' auringon
satehen vienon jälkeen puu sammaltunut on.

Leena.

Ja Leena istuvi kankaallaan
ja morsiusseppel on kulmillaan.

Lyö pirtaa, niisiä helskyttää,
ja oudosti silmä se välkähtää.

„Oi laps, mikä kiire sull' on työ?
Käy, raukka, maata, jo pääll' on yö."

„En, en, mua vartovi armahan',
ma morsiusvaatetta valmistan."

„Oi raukka, sun ruumiis raukee pois."
— „Oi, jospa se vieläki raukeemp' ois."—

„Sun silmäs tuike se tummenee."
— „No, tummetkoon, se ei haittaa tee."

„Sun poskeltas puna pois putoaa."
— „Mun kultani lempivi kalpeaa."

„Oi, turha on toivosi, onneton,
sun petti hän, hällä jo toinen on".

„Ei pettää voi minun kaivattun',
ens' sunnuntaina hän noutaa mun."

Käy pirta ja niidet ne helskähtää
ja oudosti silmä se välkähtää.

* * *

Pyhä aamu on, tyynt' yli vetten, maan,
ja huomenkello se kaikuu vaan.

„Laps', nouse, päivä jo kirkas on,
ja kellot jo kutsuvi kirkkohon."

Mut Leena hän työnsä on päättänyt
ja vaivoistansa hän huokaa nyt.

Hän tyynenä nukkuvi vuoteellaan,
ja morsiusseppel on kulmillaan.

Ja hääpuku valkea yllähän,
ja valkeamp' entistään on hän.

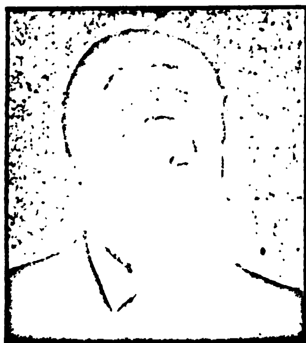
Jo kirkonkellot ne yhteen soi.
„Oi, lapsi raukka, mik' on sun, oi?"

Hän kättä sen koskevi kalpe'aa,
mut vastaukseks' likistyst' ei saa.

Hän suutelon painavi huulillen,
ei tunnu henkäys lämpöinen.

Hän posken poskelle lähentää,
mut kylmä ja valju se on kuni jää.

Ja hetken viipyvi, katsoo vait.
„Oi, tuoni, nyt morsion kauniin sait."

Arvi Jännes.

(Arvid Genetz.)

Syntyi Impilahdella $18^{1}/_{7}48$, tuli professoriksi 1891 ja senaattoriksi 1901; erosi virasta 1905. Suomentanut Runebergin *Hirvenhiihtäjät* ja julkaissut runokokoelman *Muistoja ja toiveita ystäville jouluksi.*

Herää, Suomi!

Suomeni, kansani, synnyinmaa!
Äitini kurja ja kallis!
Kärsinyt ain' olet sorrantaa;
vieläkö kärsisit kauempaa,
vieläkö luontosi sallis?

Suottako, kansani, keskeen jään
raivasit maan ihanimman,
suottako suojasit suojas tään,
suottako välkytit peitses pään
keskellä taisteluvimman?

Turhanko kantelo soinut lie
Väinämön tenhosa, raikas?
Turhanko synnyt kaikk' opit sie,

turhako Sammon nou'anta-tie,
turha sun muinainen taikas?

Vieras sun runteli ruumistas,
Suomeni suur', jalopeuran',
sorti sun äänes ja valtas kaas,
ilkkuen kuolontaisteluas,
niin kuni isketyn teuraan.

Poikas myös, moni kunnoton, oi,
pöyhkänä päätäsi tallaa,
maidon, jonk' utaristas joi,
pilkoin palkiten, min vain voi —
rintansa täynnä on hallaa.

Herää, Suomi, niin loppuu yö,
nouse jo pois, jalopeura!
Ken sua kieltävi, sortaa, syö,
luotasi luo, tahi maahan lyö!
Suuri on lastesi seura.

Vasta kun leijona valveutuu,
loppuvi kärsimys Suomen;
kun, ken kansoa halveksuu,
sortuvi niin kuni juureton puu,
silloin on Suomessa huomen.

Suomeni, kansani, synnyinmaa!
Äitini kultainen, kallis!
Kyllin jo kärsit sä sorrantaa,
ellös kärsikö kauempaa,
ei sitä Luojasi sallis!

Väinölän lapset.

Kas Suomen lahdella hyrskyt
ja laajat Laatokan ve'et
ja vuolaan Tornion tyrskyt

ja Maanselän harjanteet
ne halkoo Suomea suurta,
ne pilkkoo kansaa sen,
ne katkovat Sammon juurta,
ei juurru se uudelleen:

vaan kaikki Väinölän lapset
jo eksyi toisistaan,
kuin tuulispäässä hapset
ne kaikk' ovat hajallaan:
ei Aunus, Vepsä tunne,
kust' Eestein kulkee tie,
ei Karjala tiedä, kunne
jo Kainuu häipynyt lie.

Mut „jäljet Väinämön laivan"
halk' aaltojen haimentaa,
ja „viikatteens'" yli taivaan
hän vieläkin kuljettaa;
yli Maanselän kaskein sauhun
hän nostavi harmaan pään,
ja kautta kuohujen pauhun
ikitietäjän kuuluu ään'.

Ja vanhan Väinämön haamu
se silloin laulavi noin:
vois sullekin koittaa aamu,
sä kansani onnetoin;
ei viel' ois aikas ilta,
jos heimoushenkeä ois,
vaan syntyä voisi silta,
mi kansani yhteen tois.

Hakkapeliitta.

On usvast' astunut aamu
jo Lytzen'in aukeillen,

kun mustempi, murheen haamu
taas peittävi päivyen:

on poissa Kustavi suuri —
hepo juoksee haltiaton —
ja puhtahan uskon muuri
hänen kanssaan murtunut on.

Eräs urhosa poika Suomen
on maassa haavoissaan;
ei koittane uusi huomen
tuon silmähän milloinkaan.

Maa ruskovi rinnan alta,
jo silmiä peittää yö; —
mut kuolla hän viel' ei malta,
kun kesken on kaikki työ.

Ja toivoen tuskissansa
hän selvähän aistelee,
kuin Ruotsin ja Suomen kansa
taas eistyen taistelee.

„Gud med oss!" * kasvaen kaikuu
taas puolelt' ystävien,
ja „Hakkaa päälle!" jo raikuu
kuin pauhina Pauanteen.

Hän tempaa suitset ratsaan,
taas säihkyvi säilän suu,
ja lailla paatisen patsaan
hän selkähän istautuu.

Ja kussa taistelu kuumin,
etumaisna hän raivoaa
ja johtaja-urhon ruumiin
vihamiehiltä valloittaa.

---

* „Jumala kanssamme".

Kun viimein on voitto saatu,
ja tehtynä kaikki työ,
hymysuin hän maahan kaatuu,
ja silmät peittää yö.

Karjala.

Kuss' aallot Laatokan vuoriin lyö,
kuss' Imatran innot raukes,
kuss' uurtaa vaaroja Pielisvyö:
siell' ensin silmäni aukes,
siell' leikin lasna ma rantamalla,
siell' lepää heimoni nurmen alla,
ja siellä neitonen Karjalan
sai lempeni leimuamaan.

Siell' elää kansa niin sitkeä
kuin vaahteren latva nuori;
se kyllin saanut on itkeä,
mut vankkana on kuin vuori;
se orjana ollut on ounaan herran,
se vaivaa nähnyt on toisen verran
kuin Suomi muu, mut murtumaton
ja hilpeä vielä se on.

Se soittaa vieläkin kanneltaan —
sit' usein lasna ma kuulin —
ja vanhoja Väinön-laulujaan
se laulavi partahuulin;
ja urhoot astuvat kumpuin yöstä
ja kertovat muinaiskansan työstä
ja neuvovat polvea nousevaa —
oi Karjala, muistojen maa!

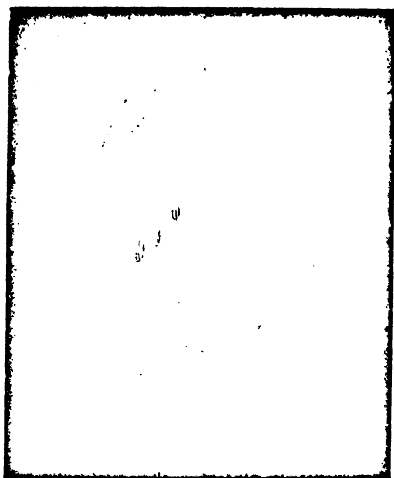
Siell' ensin lempimähän mä sain
tätä Suomen kansoa oivaa,
ja puolueetuutta Ruotsin lain,

jok' orpoisintakin hoivaa,
ja puhdast' uskoa Lutheeruksen,
mi mielen vaativi uudistuksen,
ei tyydy paastohon, tuohuksiin,
ei suitsutus-uhreihin.

Ja siell' opin ensin kammoamaan
sit' inhaa oppia uutta,
ett' ihminen on vain muodos maan,
ett' ei ole kuolottomuutta:
se tarjovinaan on tiedon kultaa
eik' anna muuta kuin kalman multaa
ja ympäristönsä saastuttaa —
ole valpas, Karjalan maa!

Ja siellä näin minä murheeksen',
kuin kärsiä kansa saapi,
jok' ei ole vaan sopusointuinen,
vaan kahtia raukeaapi:
kuink' alla kauhean veljesvainon
ja alla vierahan vallan painon
oot, Karjala, kauan värjyillyt —
yksmielinen olkosi nyt!

Kun oikeuttasi, uskoas
ja Väinön-kieltäsi hoidat,
ei pelkoa sull' ole kateistas,
ei voittaa voi sua noidat:
sä keväin kukkiva vanha tuomi,
sä jälleen nuortuva vanha Suomi,
sä talvet vihreä vanha kuus,
sä Suomi Vanha ja Uus!

Juho Heikki Erkko.

Syntyi Orimattilassa 18$^{16}/_{1}$49, kävi Jyväskylän kansakoulu-seminaarin läpi, toimi koulunopettajana ja kuoli 19$^{16}/_{11}$06. Julkaissut: *Runoelmia, Paimenet, Valikoima runoelmia, Kotoisia tarinoita, Uusia runoelmia, Havaittuani, Tietäjä, Uskovainen, Kuplia, Aino, Kullervo, Ajan varrella, Runoelmia ja ajatelmia, Pimeän tullen, Suomalainen huoneentaulu, Pohjolan häät, Ilmojen lauluja.*

Tytön muistikirjaan.

Runoilijat ne vertaavat
sun silmiäsi, neitonen,
sinehen taivahan;
ja poskillesi laulavat
he sulanneeksi pilvien
punervan purppuran;
ja, imarrellen, huulias
vertaavat pilven reunuksiin,

joist' annat vuotaa hunajas
janoovain sulhoin sydämiin:
ah, neito, ällös vuodata
siis sielustasi sappea!

Kukkaa monta kasvaa kunnahalla.

Kukkaa monta kasvaa kunnahalla.
Muuan kaunis, kiiltävä ja kirkas
tuoksutonna luopi loistoansa:
sille paimen hymyy huoletonna.
Kukka toinen, vailla kauneutta,
lähettävi tuoksun taivahille:
sitä paimen katsoo kainostellen.
Kukka kolmas, kaunis, tuoksuvainen:
sille paimen hymyy hiljallensa,
suutelee ja ottaa rinnoillensa.

Paimenen laulu.

Täällä koira karjoineen,
täällä karja kelloineen,
hui, huhu huu!
Täällä nurmi ruohokas,
aho, mäki marjakas,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Salot suuret salini,
mätäs pieni pöytäni,
hui, huhu huu!
Eväskontti aittani,
lähde kaljakannuni,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Tyynet lehdot leikkini,
linnut soittoseurani,
hui, huhu huu!
Joutohetket juhlani,
Luojan luonto pappini,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Missä kukka, siellä kesä.

Missä kukka,
siellä kesä,
missä tähti,
siellä taivas,
missä lempi,
siellä autuus.

Puhjetessa kukka puhtahin.

Puhjetessa kukka puhtahin,
lehti tuorein hiirenkorvallisna.
Kevähästä kesä kaunihin,
lintuin laulu silloin suloisinta.
Aamusella päivä armahin,
kastehelmen kukkaa suudellessa.
Lemmen kukan ensin puhjetessa
sydän sulin ompi neitosessa.

En tiedä miksi laulaa lintunen.

En tiedä miksi laulaa lintunen
ja miksi jyräjääpi ukkonen,
vaan itse tiedän siksi laulavani,
kun sävelehet soivat rinnassani!

Jo tiedän miksi laulaa lintuset:
kun heissäkin soi kevättoivehet,
ja ukonjyrinässä vuorostansa
taas luonto purkaa sydäntuskiansa.

Niin mielessäni vaihtuu tuntehet,
kuin taivaan pilvet, meren aaltoset,
ne säveliä luovat rintahani:
ja siksi juuri tiedän laulavani.

Nyt ja sitten.

Astele, armas pienoinen,
äitisi ohjaa lastaan;
et voi langeta, lintunen,
äitisi ottaa vastaan.
Lankeatko, no, nostetaan,
luonas on auttajoita.
Mutta kun joudut maailmaan.
turhaan huutelet noita:
siellä ne töykkii toisiaan,
harva on valmis nostamaan.

Murhelintu.

Kottarainen, se murhelintu,
jota harvasti mainitaan,
oli oppinut elämältä
pienen, pienosen laulun vaan.

Kottarainen, se tumma lintu,
lauloi pienosen säveleen,
minkä lauloi, sen totta lauloi,
se koski kuulijan sydämeen.

Vanha mummo.

Kasteli kukkaa vanha mummo,
kukkaa ikkunalla.
„Missä on tyttösi, vanha mummo?"
— „Kaukana maailmalla".

„Tiedätkö millä hän kulkee tiellä,
vaivainen mummo kulta?"
„Tiedä en, — maailma taisi niellä,
taikka jo peittää multa.

Kastelen kukkaa, armastani,
muistelen tyttölasta,
tuskinpa jälleen puhdastani
löytänen maailmasta."

Kevätruno.

(Viipurin laulujuhlassa 18[18]/6 89. III.)

Pois raunioilta laulamasta
ja jumaloimast' entisaikaa!
Kun vanhain kunto johtaa lasta,
niin uudet laulut suusta raikaa.

Apina luotiin matkijaksi,
mut ihminen ain' uutta luomaan:
meit' etehen vie jalkaa kaksi,
ain' uutta työtä valmiit tuomaan.

Mit' entisess' on oivanlaista,
se luonnostaan on perustamme,
mut mekin jotain kelpaavaista
myös jälkeisille rakennamme.

Siis eteenpäin, työ johtajamme
ja silmät kauas aikaan luomme!

Me uuden jakson aloitamme,
mut jälkeistenkin alkaa suomme.

Elämä juoksee jaksoellen,
puu kasvaa kerkin vuodessansa,
niin korkeuteen päin vähitellen
myös kasvi pyrkii — samoin kansa.

Ja noustessaan soi luonnon kielet,
sen huomaa parhain leivosista.
Soi Suomikin, sen reippaat mielet
ne kaikuu kevätlauleimista.

Soi, Suomen laulu, nyt kuin ennen,
ett' yön ja sorron vallat nukkuu!
Ei herätäksensä kuin ennen,
vaan niin, ett' ainiaaks ne hukkuu.

Soi, Suomen laulu, nyt kuin ennen,
ett' aina valvehill' on kansa!
Ei velttoon horroksehen mennen,
vaan vartioiden soihtuansa.

Soi, laulu, nuorna, tuorehena,
totellen omaa luontoasi!
Vapaana valon kukkasena
myös vapaa olkoon maailmasi.

Niin laulu aikain vaihtuessa
keväimet jälleen palauttaa
ja maailmankin vanhetessa
se kansan hengen nuorennuttaa.

Veldeslaakso.

(Yli-Krainissa, Itävallassa.)

Komeat on Karavankivuoret,
juliset on alpit uhkeat.

Ne ne Veldesjärven laaksomailta
myrskyn tuhotöitä torjuvat.

Paljon aurinko suo paistettansa
soman Veldeslaakson lapsillen,
kansaa pulskeata kasvatellen,
hedelmiä maasta kansallen.

Vapauden hedelmää ei vielä
kasva toki Veldeslaaksossa,
vaikka siellä vuorituulet huokuu,
ilma puhdast' on ja raitista.

Vaikka raikkahasti iltasilla
kansa joskus juo ja kirkuaa,
hengen kielet sen on soinnutonna,
luonto ääniään vaan irroittaa.

Vaikka laakson kymmenkunnat kirkot
soittelevat kilvan kellojaan,
soittavat öin, päivin, illoin, aamuin,
kansaa eivät nosta kuitenkaan.

Soittakaatte, kirkot, kellojanne,
pois ne kansan työstä nukuttaa:
velttona vaan taivas-armoon luottaa,
mutta taistelunsa unhottaa.

„Toivonkirkko" tuolla sinivehreen
Veldesjärven saaress' uskottaa:
kuka vaan sen kellonnuoraan tarttuu,
hän sen voittaa, minkä toivottaa.

Petosta ja kansan peijausta!
Toivonkello kunkin rinnass' on.
Jokaisen on sitä helppo soittaa,
mutta työ vaan viepi voittohon.

Veldeslaakson kansa nukkuu vielä,
omia ei tunne kellojaan:
maa on herrain, kansa kirkon orja,
kumpikin on jäykkä vallassaan.

Terveyttä vuorituulet huokuu,
vapahina virrat kohajaa:
mukahanne, vapauden virrat,
Veldeslaakson kansa temmatkaa!

Se kolmas.

Tiroolin kauniissa vuorimaassa
se vaunu kiiruhti kulkuaan.
Siin' istui vaunussa kalvas sulho
ja nuori morsian rinnakkaan,
ja kolmanten' oli kuolema.

Se vaunu vierisi vuorten halki
ja halki virtavan laaksomaan.
Niin voimakkaina ne virrat hyökyi
ja vuoret nostivat huippujaan.
Mut kulki sielläkin kuolema.

Siell' lehdet ilmahan tuuli puisti
ja kylvi ne virran vietäviin,
ja surma paineli suukkojansa
jo kauniin rannikon kukkasiin.
Niin kulki sielläkin kuolema.

Mut vaunu vierisi loitommaksi,
Meraanin laaksohon lauhkeaan.
Ja morsian seuras sulhoansa,
sen sairasvuoteelle, hoitamaan,
ja kolmanten' oli kuolema.

Ja käsivartensa kietoi neiti
sen nuorukaisensa kaulahan,

ja nuorukainen niin kiihkeästi
se näytti neitoonsa tarttuvan.
Mut kolmas siin' oli kuolema.

Oi auta, rakkaus, kuolemasta,
mies nuori Suomelle pelasta!
Niin paljon hänestä toivotaan ja
niin paljon hällä on toivoja.
Mut kolmas siin' oli kuolema.

Se kolmas painalti nuorukaisen
niin liki luisia ryntäitään:
„On turha kaivata talven maata,
jää tänne luokseni etelään!"
Se kolmas, se oli kuolema.

Se julma riisti sen nuorukaisen
ja painoi etelän multahan.
Jäi pohja poikaansa kaipaamahan,
jäi itkemään polo morsian.
Se julma, se oli kuolema.

Vietiin pois.

Nyt se tyttö viedään pois,
nyt se viedään pois.
Aivan niinkuin myöty ois,
nyt se viedään pois.

Rikas sill' on sulhanen,
kun se viedään pois.
Tyttö tahtoi toisellen —
kuinka vanhin vois! —

Kuinka vanhin antaa vois
lastaan köyhällen,
arvostaan hän eksyis pois,
eksyis alhaallen.

Rikas mies sen viepi nyt,
ottaa vaimokseen.
Tyttö köyhän säästänyt
on -- rakastajakseen.

Niin se tyttö vietiin pois,
niin se vietiin pois.

Kevätlinnuille etelässä.

Täält' etelästä sinne pohjolaan
jo kevätlinnut lentää laulamaan.
On sydän heillä Suomen lapsillen
niin hellä, lämmin — kyllä tunnen sen.

Olette, linnut, täynnä lauluja,
suloa, rakkautta, sointuja
ja keväthenkeä — ne kaikki, ne
myös lahjoittakaa Suomen lapsille.

Ja lasten joukosta hän etsikää,
jok' uskollinen on ja ymmärtää.
Hänelle tiukuttakaa erikseen
mun sydämeni laulut sydämeen.

Etten sammuisi.

En viinoja juo, en rypäleverta,
se viekää pois!
Ne sieluni surma ois.
Juon valkeutta,
ja korkeutta,
kuin helmiä,
kuin tähtiä,
kuin avaran taivaan kirkasta mertä,
juon soihtuja, jotka välkkyvät yössä,

Jumalan kirkkaassa tähtivyössä.
Oi, etten sammuisi milloinkaan,
jos sammun, syttyisin uudestaan,
yhä uudestaan!

Meranin ruusu.

Hän Meranissa mulle näytti
nuo silmät taivaan haaveiset,
ja sydämeni niillä täytti
ja kietoi multa aatokset.

Nyt kaikkialla missä liikun
mua seuraa ruusu Meranin;
jos maalla käyn tai mertä kiikun,
hän tuopi päivänpaistehen.

Kun missä seutu viljavoipi,
hän siellä nostaa kauniin pään
ja kevättä kun rastas soipi,
min' eksyn häntä miettimään.

Hän on kuin liikkuis kaikkialla
miss' siintää taivas, kukkii maa,
tok' on hän tähti taivahalla,
jonk' en voi kättä saavuttaa.

Mut kaukaakin hän mulle siintää
ja hehkuu hellää lämmintään.
Molemmat meistä toistaan kiintää
ja sentään kulkee yksinään.

Onni!

Ei onni tule etsien,
se saapuu eläen.
Ei onni tule ulkoa,

se nousee rinnasta —
jos nousee;
jos ei, niin herätä se sieltä,
se kuulee omantunnon kieltä
ja nousee.

Marjapuuni.

Iloisesti syksyn puussa
tilhit pihlajan marjoja syövät,
iloitsevat, leikkiä lyövät.
Miksen minä voi iloita,
elämäni marjoja poimia?

Miksi mun täytyy vaipua, surra,
kivisiä, mustia marjoja purra?
Oliko laho mun marjapuuni?
Näinkö nyt saapuu syksykuuni?
22.9.06.

Hymni.

4 p:nä marraskuuta 1906.

Oikeutta kansa palvoi,
vapautta kauan valvoi.
Särkyi sorto, väistyi vaino,
kahleet rikki paukahti.
Sydämien suistui paino,
mielten toivo leimusi.
Kiitos kasvaa korkealle
niinkuin aamutähtönen,
kiitos kaikuu kaikkialle,
niinkuin sointu keväinen.
Nähdään Suomen suurta unta,
mielet voittaa valkeus
sydämien valtakunta

kasvaa, suuri ruskotus.
Totuus maassa aurinkona
ajat kaikki kirkastaa.
Koko Suomi vainiona,
laihot suuret lahjoittaa.
Kansa laulaa: kiitos, kiitos,
vapauden viisaus!
Kiitos, kunnia ja kiitos,
vapaus, oikeus, valkeus!

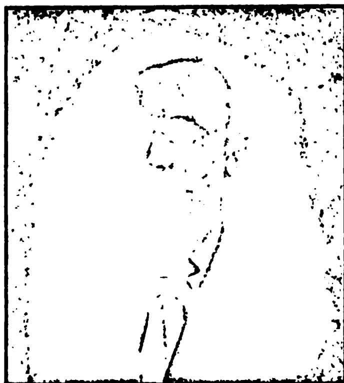
Elämä on loputon.

Kukan sielu tuoksussa,
linnun sielu laulussa
siirtyy taivaasen.
Mutta itse kukkanen,
itse laululintunen
painuu turpeesen.

Kenties kerran uusina
nousevat taas turpeesta
uuteen keväimeen.
Sielun suopi kukallen,
laulun luopi linnullen,
säde auringon.

Kevät jälleen on.
Kevät jälleen hellänä
tuopi riemupäivänsä,
alkaa jälleen taistelon.
Elämä on loputon.

11.11.06.

Uno von Schrowe.

Syntyi Hartolassa 18$^{28}/_{1}$53, tuli opettajakandidaatiksi 1881, kuoli 18$^{1}/_{10}$86. Julkaissut runojaan kalentereissa ja albumeissa.

Morsian.

**Hän kangasta helskytellen
nyt kutovi uutteraan,
ja kultainen kihlasormus
hänen kiiltävi sormessaan,
ja niidet ne nousee, laskee
ja sukkula suihkailee,
jalat tanssivi polkusilla
ja loimet ne lyhenee.**

**Vaan kalpeus poskipäillä
on kutoissa morsion,
ja silmässä luonti, tuike
niin outo ja kumma on.
Mut sukkula kiirein lentää
ja neitonen myhäjää,**

ja kutrien kultalaineet
ne harteilla läikkyää.

„Jo herkeä lapsi parka!
Mi kankaalla kiire on?
Jo toisehen kuuloitettiin
sun kultasi uskoton."
Vaan sanoja näitä äidin
ei kuulevan neito näy,
sen sormissa vinhemmästi
vaan sukkula suihkain käy.

Niin kutovat viikon, kaksi
ja kolmekin kohta on.
„Jo herkeä tyttö raukka,
käy lapseni lepohon!
Sun uskoton kulta petti,
ja huomenna häät on sen
ja alttarin luona pappi
hänet vihkivi toisehen."

Jo lankevi' illan varjot
ja himmeä ehtii yö.
Kaikk' käyvät jo leposalle,
vaan neitoa estää työ.
Hän loppuhun kankaan saapi,
sen puista jo irroittaa;
läp' yön puvun neuloo siitä,
sen aamuhun valmiiks saa.

On aamu ja käy hääsaatto
nyt kirkkohon verkalleen
ja vieressä sulhon uljaan
käy morsian kruunuineen.
Ja uhkea Herran huone
luo tuntehet hartahat;
he saattoa johdatellen
luo alttarin astuvat.

Vaan alttarin luona nainen
on kalvea, verho sen
on palttinakaapu, sormus
sen sormessa kultainen.
Ja keltaiset kutrit liehuin
luo sulhasen rientää hän:
„Et uskoton ollut sentään,
oi armahin ystävän'!

Nää morsiusvaatteet vasta
tän' aamuna valmiiiks sain —
sun pettävän äiti luuli —
mä luotin ja toivoin vain,
sun valasi kalliit muistin —
voi kuinka sä rikkoisit ne!
Ja tänne mä riensin — kulta,
nyt käymmehän vihille!"

Näin lausuen autuaasti
miel'puoli nyt myhäjää,
käs'vartehen sulhon tarttuu,
luo alttarin lähentää.
Taas morsiussaatto kohta
käy kirkosta palaten —
kaks keskessä mielipuolta
ja morsian murheinen.

Oi terve, Magyar!

Oi terve, Magyar, jalo pustan mies!
Sua veljesi tervehtää.
Jo mainehen luo sinun kulkee ties,
minun viel' olon' oudoks jää.

Kun soi sotatorvesi, ratsus kun
sotakentällä hirnahti,
jo ympäri mait' urotöitäs sun
huhu kaukainen kanteli.

Vaan pois sotasoihdun sä sammutit,
elämää opit rauhaisaa:
sä auralla pelloksi perkailit
heti maatasi viljavaa.

Ja kunnahan rinteellä helle saa
rypäleesi jo hehkumaan;
sen nestettä maistaen, kaiuttaa
runoniekkasi kanneltaan.

Ja pustalta pustalle hurmaavat
säveleet tulistuttain saa —
vaan kauaksi kiirivi kaiunnat
ihastuttaen maailmaa.

Mut tuntematonnapa Suomenmaan
minä korpia raivailen
ja kontion kanssa mä painin — vaan
kuka muualla huomaa sen?

Maat kaukaiset kerranpa peljätti
sotaratsuni temmellys:
se ui meren poikki — jo valtasi
koko maailman hämmästys.

Vaan kunnian kentällä synnyinmaan
unohuttanut hänkö ois?
Ei, taas ikävöi se jo Pohjolaan
tyveneen pian sieltä pois.

Tään maan tosin vierahat hylkäjää:
perin halpa se heistä on,
vaan mulle on herttaisin, armain tää —
koti kultainen, verraton!

Tääll' lehtojen siime ja kunnasten
sinisyys mua riemastaa,

oi, tääll' ikihonkapa huokaillen
minun huoleni ilmi saa!

Oi, miss' sini taivahan kuulaamp' on,
suviyö valoinen on näin?
Miss' yhtyvi tähtien loistohon
palo hulmuva talvissäin?

Soi sorjana kuohussa koskien
sävel kantelon kaikuvan —
vaan sen sulosoittoa kuullellen
minä mainehen unhoitan.

Oi terve, Magyar, jalo pustan mies!
Sua veljesi tervehtää.
Jo mainehen luo sinun kulkee ties,
minun viel' olon' oudoks jää.

Iisa Asp.

Syntyi Utajärven kappelissa 18$^{4}/_{2}$53, tuli 1871 Jyväskylän seminaariin, kuoli 18$^{11}/_{12}$72.

Aallon kehtolaulu.

Nuku, nuku aaltonen,
nuku jo!
Tuolla laulaa humisten
kuusisto!
Kehtolaulusi se on —
nuku aalto rauhaton,
nuku jo!

Miksi tahdot katsella
kuinka jo
loukannut on luontoa
turmio?
Kuinka kukat surkastuu,
kuinka tuuless' paljastuu
lehdikko?

Nuku aalto, vaahtopää!
Nuku jo!
Kerran sinun herättää
aurinko.
Senpä sulle, rauhaton,
hellä silloin suotu on
suutelo.

Herätessäis heloittaa
kukat jo,
suloisesti tuoksuaa
tuomisto.
Liverrykset lintusten
silloin soi kuin Väinösen
kantelo!

Sydän! nuku sinäkin,
nuku jo!
Uni sull' on suloisin
nautinto.
Toivo aikaa armaampaa,
nuku, kunnes lopun saa
taistelo!

Pietari Juhani Hannikainen.

Syntyi Nurmeksessa $18^{9}/_{12}54$. tuli laulun- ja soiton lehtoriksi Jyväskylän seminaariin 1896. Julkaissut runoelmiaan albumeissa ja kalentereissa.

Karjalaisten laulu.

Suloisessa Suomessamme
oisko maata armaampaa,
kuin on kaunis Karjalamme,
laulun laaja kotimaa!
Lauluna sen kosket kuohuu,
järven aallot loiskuaa,
säveleitä salot huokuu,
ikihongat humajaa.

Perintönä laulun juuret
meill' on muinaisajoilta,
jolloin kaikki toimet suuret
laulun tehtiin mahdilla,
jolloin meidän kankahilla
taitomiehet askaroi,

nuotioilla nokisilla
ongelmoita aprikoi.

Yli Suomenniemen vielä
maine kuulu kulkevi,
kuinka Väinön kannel siellä
koko luonnon lumosi;
kuinka seppo taitoniekka
sammon kirjokannen loi,
tahi Kaukomielen miekka
sotainnoin salamoi.

Ei oo meillä rikkautta
eikä maamme viljavaa;
vaan on laulun runsautta
kylvämättä kasvavaa;
sit' ei pane idän halla
eikä pohjan pakkaset,
se ei sorru sortamalla,
sitä ei lyö rakehet.

Kyll' on kansa Karjalankin
monet kovat kokenut,
väkivallan raaimmankin
iskut tuimat tuntenut;
kestänyt on sodan pauhut,
sorrot vuosisatojen,
sodan pauhut, vainon kauhut,
kolkot vuodet katojen.

Mutta meiltä laulun mahti
mennyt maan ei rakohon,
säveleiden sorja tahti
viel' ei vierryt pakohon;
josko murhe mieltä painaa,
tahi riemu kohottaa,
laulu, soitto meiltä aina
yhtä herkäst' irtoaa.

Konsa vaino Suomeamme
kovin kourin koettelee,
silloin kurja Karjalamme
Suomen surut soittelee,
ja kun onnen päivän koitto
Suomellen taas sarastaa,
silloin riemun suuri soitto
Karjalasta kajahtaa!

Lauluun pyyntö.

„Mä pyydän, huomenna olkaa
niin hyvät, mun veikkosein,
ja lauluun kanssani tulkaa
taas vienoisin sävelein!"

„Vai taasen lauluhun soisit
sä heräävän impyes;
tuon vähemmälläkin voisit
jo uskoa omakses!

Ei mont' ole iltaa vielä,
kun hänelle laulettiin,
ja muistathan, miten siellä
tul' ilmestyi kyntteliin.

Se olihan toivon tähti,
min sullen sytytti hän,
jo nytkö se sammua ehti?
Voi houkko mun ystävän'!" —

„Oi heretkää, mua kuulkaa,
pois leikki nyt, veikkosein,
ja lauluun kanssani tulkaa
taas vienoisin sävelein.

Niist' ei mun armaani herää,
ei siit' ole huolta, ei!

Niin nukkuvi hän täll' erää" —
„Mitä, hänet Tuoniko vei?" —

„Ei toivon tähtönen paista
nyt enään ikkunastaan,
mut tuolta taivahan laesta
se täst'edes vilkkuvi vaan!

En enään ikkunans' alle
mä vie teitä laulamaan,
vaan tuonne hautausmaalle —
siell' lepoon hän lasketaan."

— - - - - -

Miel'alani.

Jo nousevi nurmen nukka,
ja kunnahat vihertää,
ja kevähän ensi kukka
pääns' ujona ylentää..

Ja perhonen punasiipi
luo kukkasen äsken hiipi
ja soi sille suudelman
niin lämpimän, armahan.

On lempeen syttynyt kukka,
vaan perho, perho on pois! —
Tuo murheinen vuokko rukka
miel'alani arvata vois.

Kaarlo Kramsu.

Syntyi $18^{28}/_{12}55$ Oulussa, tuli ylioppilaaksi 1874, toimi sanomalehtimiehenä, kuoli $18^{26}/_{8}95$. Julkaissut kaksi kokoelmaa *Runoelmia*.

Nukkuva Suomi.

**Pilvet raskaat, uhkaavaiset Suomen taivaan tummentaa,
mutta Suomen miehet nukkuu unta vielä raskaampaa.
Heräämättä vaaran tullen untans nauttivat he vaan
tantereilla, joita isät kostuttivat hurmeellaan.**

**Monta vaivan, vainon päivää kansa tämä nähnyt on;
nytkö uinaillen se vaipuis taistelutta kuolohon?
Nuorna vielä nurkumatta lähtisikö manalaan?
Niinkuin vanhus ikäloppu sammuisiko nukkuissaan?**

**Ei, niin kova kohtalomme tok' ei julma olla saa!
Avosilmin kohdatkohon Suomen kansa kuolemaa.
Jos ei väisty surman nuoli, sammuttakoon kärki sen
hengen valppaan, elonvoivan, uljaan, itsetietoisen.**

**Tora, riita mielessänsä Suomen kansa uinailee,
unissansa oman rintans veriin hurja raatelee.**

Taistelevans luulee eestä elon, voiton loistavan,
vaikka nukkuin suljahtaapi suuhun synkän kuoleman.

Pilvet raskaat, raudankarvat Suomen taivaan tummentaa,
ukon pilvet uhkaavaiset turmiota ennustaa.
Nosta ukko raivoon ilmas, pane nuoles satamaan,
ehkä herää Suomen kansa kerran ennen kuoloaan!

Onneton.

Niin musta, niin synkkä yö syksyinen lie;
mut synkempi vielä on eloni tie;
voi yölläkin tuikata tähtönen vielä,
mut tähteä yhtään ei eloni tiellä.

Yön toivona tähtöset kirkkahat on:
ne viittaavat valoon ja aurinkohon.
Mut toivot ne seuraa ei eloni myötä:
mä viettänyt ain' olen tähdetönt' yötä.

Oi, yöhöni, Luoja, yks tähtönen luo
ja loistaa sen mieleeni kurjahan suo.
Sit' iloiten seuraisin eloni tiellä
ja kuollessain siihen mä katsoisin vielä.

Taneli Luukkonen.

Näin Luukkonen rohkea lausui:
„Nyt teille mä tarjoan,
te korpien väijyvät sissit,
urotyön niin loistavan.

Teit' ajohon otuksen kutsun
niin uljahan, voimakkaan,
ett'ei sen vertaista nähty
ole saloilla Suomenmaan.

Sen otuksen pyytää mä tahdon;
mua siinä te auttakaa!
Kuningas siit' teitä kiittää
ja Ruotsin ja Suomen maa.

Nyt Venäjän mahtava Tsaari
lähitienoilla majailee,
hän, jonka rautainen koura
sulomaatamme runtelee.

Nyt kuivata voimme kaikki
verikyyneleet Suomenmaan.
Ken sortoa enään pelkäis,
otus semmoinen saaliinaan?"

Ja riemuiten sissit huusi:
„Sua seuraamme, Luukkonen!"
Mut Långström, iloinen veikko,
hän huudahti nauraen:

„Mä leikissä myös olen myötä,
mut sitä te muistakaat:
nuo otukset suuret ne potkii,
ja koivet on voimakkaat."

Jo nukkui levossa Tsaari,
mut äkkiä heräjää,
kun ulkona huudot kaikuu
ja asehet helähtää.

Nuo metsien hurjat sissit
ovat tulleet peitossa yön,
nyt Tsaarin he vangita tahtoo,
nyt alkavat verityön.

Mut Tsaarin vartijamiehet
on uljaat taistelemaan.
Ei kuolemata he kammo,
ei väisty he paikaltaan.

Ja vihdoin kun taistelu lakkas,
ja vastus voitettu on,
niin nähtihin, että Tsaari
pois päässyt on pakohon.

Ja Luukkonen kuolleita katsoi,
veriuhreja urhotyön:
„En teidän tähden mä tänne
ole rientänyt halki yön.

Otus oiva täällä on nähty,
sitä pyytää mä halusin.
Mut kurjien orjain ruumiit,
mitä niistä mä huolisin?"

Mut Långström, iloinen veikko,
hän naurahti lausuen:
„Ei saalista aina saada,
vaikk' ollaan jäljillä sen.

Vaan siitä sä ylpeillä taidat,
ett' ajettu milloinkaan
niin jaloa otust' ei ennen
ole saloilla Suomenmaan.

Enk' usko, ett' edes vasta
niin uljahan otuksen
käy kimppuhun talonpoika,
kuin käynyt on Luukkonen."

Ilkka.

Viel' elää Ilkan työt, kenties
kauanki, kansan suussa.
Hän eli niinkuin Suomen mies
ja kuoli — hirsipuussa.

Ol' Ilkka talonpoika vaan,
siis suur' ei suvultansa;
mut jaloin poika Suomenmaan
hän oli aikanansa.

Hänt' ajan hurjan myrskyihin
vei oikku onnetarten;
hän sopi niihin kuitenkin
kuin tehty niitä varten.

Se aik' ol' ajoist' ankarin
ja itkun aika varmaan,
kun käsissä Klaus Flemingin
ol' ohjat maamme armaan.

Kyll' itki moni huokaillen,
ett' oikeus on pilkka;
mut itkiessä toisien,
niin itkenyt ei Ilkka.

Vaan koska kansa valittaa,
hän neuvon sille antaa:
„Niin kauan huolta nähdä saa,
kun tahtoo sitä kantaa.

Ken vaivojansa vaikertaa,
on vaivojensa vanki,
ei oikeutta maassa saa
ken itse sit' ei hanki.

Siis vapauteen taistellen
ken miehen mieltä kantaa:
tie suorin kulkee onnehen
lähellä kuolon rantaa!"

Ja vasamata nopsempaan,
jonk' ilmaan viskas jousi,
nää sanat lensi halki maan,
ja Suomen kansa nousi.

Nyt liekki sodan verisen
levisi pitkin maata:
ei Suomi sotaa Ilkkaisen
unohtaa koskaan saata.

Jo kohtas kosto sortajat
kädellä ankaralla,
siks kunnes juonet kavalat
löi Ilkan Nokialla.

Tuo teot suuret kunniaa:
tok' viedä voivat muuhun,
ja Ilkan tietä suorimpaa
ne veivät hirsipuuhun.

Mut varmaan Ilkan neuvo tää
viel' elää kansan suussa:
kauniimpi orjan elämää
on kuolo hirsipuussa.

Santavuoren tappelu.

Santavuori, surun synkän mieleeni saa sana tuo!
Santavuorell' liikkui kuolo, siellä vuosi hurmevuo.
Kaikukohon sieltä nytkin jälkeen vuosisatojen
taru pieni taistelusta, saatu haudoilt' urhojen.

Taisteltihin lakkaamatta varhain aamust' alkaen,
illan tullen loppui vasta kuolon leikki verinen.
Illan tullen talonpoikain toivo vaipui kuolemaan,
vaipui, niinkuin päivä kirkas vaipui länteen sammumaan.

Raikkahasti raikui silloin riemuhuudot sotilain:
sorrettujen huokaukset hukkui riemuun sortajain.
Huudot kuullen, kuoleva nous talonpoika istumaan,
kuolon kalme kasvoissansa, pilkan hymy huulillaan.

„Riemuitkaatte“, niin hän huusi, „rikoksista riemuitkaa:
murrettu on Suomen kansa, sorrettu on Suomenmaa!
Riemuitkaatte siitä, että päivän peitti musta yö,
riemuitkaatte siksi, kunnes koston hetki vihdoin lyö.

Toivehemme halla kylmä kyllä kuolettanut on,
urohomme urhe'immat sortuneet on kuolohon;
mut ei talonpojan voima murtunut oo vieläkään:
vartomaan hän tottunut on, tottunut on kärsimään.

Nähneethän jo usein oomme, kuinka koko vuoden työn
kova onni kukistaapi, tulless' yhden hallayön;
mut ei silti mieli murru eikä murtua se saa:
kesää uutta toivokaamme, se voi kaikki parantaa.

Kesä uusi koittaa vielä, vaikka kauan viipyiskin,
kansa uusi nousee silloin, kansa mielin hehkuvin.
Sortajansa sortamalla, onnehen sen käypi tie;
mutta riemuhuudot teiltä kadoksissa silloin lie.

Riemuitkaatte rikoksista nyt te kansan sortajat,
nythän valta teidän ompi, nyt te ootte voittajat.
Tuhotöistä riemuitkaatte, teidän ompi hallayö,
mutta seuraukset senki poistava on kansan työ.“

Näin hän lausui. Sammuneena silmänsä jo ummistuu,
kuollehena kuollehitten päälle päänsä kallistuu.
Taivahalla kirkkahasti kimaltelee tähtivyö,
yli Suomen lepää synkkä Nuijasodan hallayö.

Jaakkima Berends.

Berends herra hovissansa
mies ol' aimo aikanaan,

kauas kaikui kunniansa
yli suuren Suomenmaan.

Jalo oli herran henki,
suuria se mietti vaan:
rovon rosvos viimeisenki
köyhältä hän miekallaan.

Naapurina Peipon maata
talonpoika omistaa.
Koskaan tavata et saata
talonpoikaa parempaa.

Naapurihin Berends kerran
hovistansa ratsastaa.
Uljas oli ryhti herran,
uljaast' orhi korskuaa.

Joutuisasti hepo juoksi,
kohta kulunut on tie:
Peippolahan, talon luoksi,
ratsu isäntänsä vie.

Katsojalle kaunoisasti
viljapellot vihannoi.
Talonpoika taitavasti
raataa siellä, minkä voi.

Mutkat halpaa halvemmiksi
herran jalo mieli ties.
Asiansa ajoi siksi
suoraan Berends, niinkuin mies.

„Maistasi", hän ärjyy, „näistä
luovu, minulle ne suo.
Tieltä voimakkaamman väistä,
tapa viisahan on tuo."

Talonpoika joutuisasti,
herran eessä paljain päin,

kumartaapi maahan asti,
vastaa herralle nyt näin:

„Vieroittaa te ette saata
talonpoikaa tavastaan:
ei hän tahdo toisen maata
eikä luovu omastaan."

Berends herra aikanansa
aina oli aimo mies.
Työnsä kerran alkamansa
myöskin lopettaa hän ties.

Maaksi Peippolan ens yönä
tuli tuima tasoittaa.
Muu ei isännällä työnä:
vaivojaan vaan valittaa.

„Mut ei hädäst' itku päästä,"
niin hän miettii vihdoinkin;
„itse auttaa itsens hä'ästä,
se lie keino viisahin."

Aika riensi. Riemahdellen
piti Berends pitojaan.
Vieraista yks ilkkuellen
silloin alkoi kertomaan:

„Hyöty suuri rovioista
olevan ei näytäkään:
Peippola nous raunioista
ehompana entistään."

Hovistansa vielä kerran
Berends herra ratsastaa.
Tulta iski silmä herran,
tulta orhi korskuaa.

Joutuisasti hepo juoksi,
kohta kulunut on tie.

Ratsu talon uuden luoksi
isäntänsä tuiman vie.

Talonpoika pellollansa
työssä on kuin ennenkin,
hälle herra ratsultansa
ärjyy äänin vihaisin:

„Julkeutt' en vielä moista
nähnyt ole milloinkaan!
Kuinka taloa teet toista?
Teetkö senkin palamaan?"

Talonpoika joutuisasti,
herran eessä paljain päin,
kumartaapi maahan asti,
vastaa herralle nyt näin:

„Se on talonpojan työksi
aina tullut Suomenmaass':
minkä herra maahan syöksi,
rakens' talonpoika taas."

Ensimäinen leivo.

Jo soi sun äänesi, leivonen,
vaikk' kylmä ilma on vallan.
Sä laulat kevättä toivoen
taas jälkeen yöllisen hallan.
Vaikk' yöt on kylmät ja synkeät,
ja lumen peitossa maamme,
iloiten ilmassa viserrät:
„Kevähän kohta me saamme!"

On uskos suuri, sä pienoinen!
Oi, jospa keskellä jäiden
vois tuloa toivoa riemuiten

keväisten lämpöisten säiden;
unohtain kauhua tyhjyyden
ja hallojen turmioita,
haaveilla paistetta päivyen
ja niittyjä vihannoita!

Juhana Vilhelm Snellman.

I.

Ja Suomen kansa nousi, havahtui unestaan,
kun uuden ajan henki puhalsi yli maan.
Nyt ajan aaltoloille loi katseen himmeän:
ol' outoa niin kaikki silmissä heräävän.

Ja mieleensä nyt johtui vuossatain unelmat,
nuo vertä uhkuvaiset, nuo kuolon kamalat,
nuo, joiden surkeutta niin itki katkeraan,
niin että heräs raukka hän kyynel poskellaan.

Nyt muisti kuinka vieras jo aikaan hämärään
maan ryösti häitä, kalpa ja risti kädessään.
Hän pojat parhaat Suomen löi miekoin terävin
ja Suomen ohjat otti nyt käsin verisin.

Ja sitten seuras aika niin kolkko, sumuinen,
ja yhä Suomi sortui poluilta isien,
ja hurmevuohon hukkui jo joukko jumalain,
ei maassa sorretussa soi ääni laulajain.

Ja yhä Suomen peittää verinen vainon-yö,
ja vihamiehen kalpa sen lapset yhä lyö;
sen lapset nälkä tappaa, ne perii vieras maa:
heit' unissansa Suomi se surren vaikertaa.

Näin uni yhä uudet niin synkät kuvat luo,
ei rauhaa Suomen saada nuo öiset peikot suo.
Mut vihdoin toki haihtuu jo usvat uinailuin,
ja Suomi ajan uuden nyt näkee kummastuin.

Ja äänet hälle kuiskaa: „Jo kuole kurja pois!
Mit' tehtävätä täällä sinulla enää ois?
Oot mykkä muukalainen sun maillas omillas:
oot myönyt kieles, kurja; pois nukuit onnestas."

Ja surren Suomi seisoo: ei tahtois kuollakaan,
mut turhaan elonvoimaa hän etsii unistaan.
Vaan haudoista ne haastaa, ne kalmaa hajahtaa,
ja hautaa kohden Suomi jo päänsä kallistaa.

Mut silloin sana kaikui terävä, voimakas:
tuon elonsanan lausui mies uljas, tarmokas.
Sen, minkä hämärästi tuns' Suomi rinnassaan,
sen selvästi hän lausui, hän lapsi Suomenmaan:

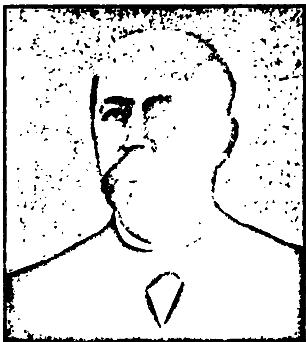
„Ei koita yösi, Suomi; jo päiväs tullut on:
ei kuolla voi se kansa, mi pyrkii elohon.
Nuo öiset sumut vieraat ne poista mielestäs
ja tulevainen onnes vaan etsi itsestäs.

Sun vihan myrskyt murti, hajoitti ajan vuo:
nyt itse pirstaleistas taas Suomen kansa luo.
Sun kieles vieras sorti: se voimaan nosta taas,
ja itse uljain mielin käy ohjiin oman maas."

Ja pilvet unelmitten jo halkas sana tuo,
ja toivon päivyt Suomeen taas valoansa luo.
Ja rohkeutta vuosi se kansaan murrettuun:
sen haudan partahalta vei elon taisteluun.

Näin Snellman kansans nosti, sen taisteluhun vei;
jos horjui joskus kaikki, niin horjunut hän ei;
ja kuinka öiset vallat ne vastaan elämöi,
hän hyväks Suomen onnen jaloimmat iskut löi.

Nyt yli Suomen niemen käy sana riemuinen,
kuin tuli hehkuvainen, kuin myrsky pauhaten:
ei Väinön kansa kuollut, eik' ota kuollakseen,
mut uuden ajan itse se luopi itselleen.

Jooseppi Mustakallio.

Syntyi $18^{19}/_{7}57$ Säräisniemellä, tuli Suomen lähetysseuran lähetysjohtajaksi 1898. Julkaissut runokokoelman *Pulmusparvi.*

Pääskyselle.

Et silloin, pieni pääsky,
sä laula riemuiten,
kun meill' on kylmä talvi
ja maa on valkoinen —

— — vaan silloin Niilin luona
sä surren oksalla
siipeesi peität pääs ja
— näät unta Suomesta.

Paimenen pyhä.

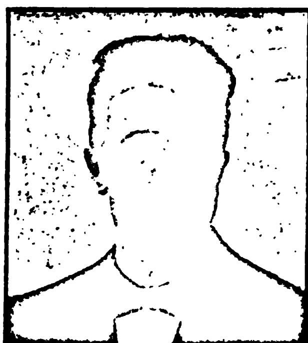
Kaukaa kuuluu kumahellen
ääni kirkonkellojen.
Tuota tarkkaa säikähdellen
mäellä paimentyttönen.

Tuota tarkkaa. — Kyyneleitä
vierii vienoposkilleen, —
silloin sana tuulen teitä
syöksee immen sydämeen:

„Älä itke paimen pieno!
Herra kuulee tässäkin!“
Silloin vaipuu tyttö vieno
maahan, Herran jalkoihin. —

Pyhävirttä huminoipi
sitte maa ja taivaskin, —
mäeltä mäelle sana soipi:
Herra kuulee tässäkin!

Väinö.

(Kaarle Krohn.)

Syntyi Helsingissä $18^{10}/_{5}63$, tuli suomalaisen ja vertailevan kansanrunoudentutkimuksen ylimääräiseksi professoriksi 1898. Julkaissut runojaan kalentereissa ja albumeissa.

Ferencz Rényi.

Vaiti seisoo Ferencz Rényi
sotamiesten keskellä
Itävallan verihurtan
kenraal Haynaun edessä.

„Virka, mies, miss' on pääpesä
koirain kapinoitsevain,
joiden kiimaan kiiruhdit sa
koulukeppis unohtain?

Jos et virka viipymättä,
mitä tietää haluan,
tähän paikalle ma sinut
kuoliaaksi ruoskitan."

Vaiti seisoo Ferencz Rényi
huulin liikkumattomin.
Kenraal Haynau, verihurtta
yltyi vihan vimmoihin.

„Vai et virka, vai et pelkää
kidutusta, kuolemaa?
Viel' on mulla muukin keino
tahtoasi taivuttaa.

Jos et virka viipymättä,
mitä tietää haluan,
tähän sinun silmäis eteen
vanhan äitis ammutan."

Kyläst' akan sotamiehet
toivat käyrävartisen,
suoraksi hän ojentihe
oman poikans' etehen.

„Henkein uhalla ma sinut
isäinmaalle synnytin,
sitäkö nyt säästääkseni
pettäjäks sun tekisin?"

Vaiti seisoo Ferencz Rényi
huulin liikkumattomin;
vaiti oli suu, ja vaiti,
vaiti oli sydänkin.

Kenraal Haynau, verihurtta
antoi käskyn ampua,
sitten kääntyi vangin puoleen,
jatkoi julmaa puhetta:

„Vai ei ikälopust' ollut
jätettävää elämään?
Vielä tässä toisen ikä
lyhyempi päätetään.

Jos et virka viipymättä,
mitä tietää haluan,
tähän sinun sisaresi
äidin viereen ammutan."

Toivat tytön sotamiehet
vielä keskenkasvuisen,
kepeästi asteli hän
oman veljens' etehen:

„Silloin itkin, kun en päässyt
kanssas sodan leikkihin,
nyt en itke, maani eestä
kuolla osaan minäkin."

Vaiti seisoo Ferencz Rényi,
huuliaan ei liikuta.
Kenraal Haynau, verihurtta
antoi käskyn ampua.

„Vai ei sulle äiti, sisar
yhtä verta olleetkaan?
Vielä tässä likemmäksi
sydäntäsi osataan.

Virka jo! Jos et sa virka,
mitä tietää haluan,
tähän sinun jalkais juureen
oman vaimos ammutan."

Luokse toivat sotamiehet,
naisen vastavihityn,
jolta sota tempas sulhon
kesken ensi syleilyn.

„Puhu, Ferencz!" polvillaan hän
ryömi lemmittynsä luo,
„nuori olen, elo mulle,
elon ilo mulle suo!

Puhu, Ferencz! Henkes oma
mulle kallis pelasta,
vapahina eläkäämme
täältä poissa, kaukana!

Puhu, Ferencz, puhu, puhu,
muista rakkauttani,
muista, että minä olen
sinun oma vaimosi!"

Ja hän tarttui kiinni käsiin,
painoi niihin huulensa,
sanain asemesta seuras
suudelmata suudelma.

Vaiti seisoo Ferencz Rényi
huulin liikkumattomin,
vaikka tuska miehen rintaa
kohotteli aaltoihin.

Vihdoin puhkes tumma puna
häpeävän katseesen,
naisen nuoren työnti luotaan,
kääntyi seljin hänehen.

Kenraal Haynau, verihurtta,
antoi käskyn ampua.
„Sinut kiroon!" viime sanat
pääsi naisen huulilta.

„Sinut kiroon, joka minut,
oman vaimos" — enempää
ei hän saanut sanotuksi.
Ferencz Rényi säpsähtää.

Vaiti seisoo mielipuoli
huulin liikkumattomin,
vaiti ovat sotamiehet,
vaiti kenraal Haynaukin.

Irene Mendelin.

Syntyi Jyväskylässä $18^{17}/_{12}64$, suorittanut 1893 kurssin Helsingin suomalaisessa jatko-opistossa. Julkaissut kaksi runokokoelmaa: *Koivikossa I, II.*

Taneli Europæus.

Mies muinoin kulki, kulki erämaita,
samoili salomaita laajoja;
hän etsi aartehia arvokkaita,
mut aikaa sitten unhotettuja.

Hän kulki, kulki kauas kotimaasta
aloille entisille kansansa;
nyt osa siitä siellä toimii, raastaa,
on alle mahtavamman sortua.

Ja muukalaisena hän kulki siellä,
aarteita kadonneita etsien;
vaivansa unhottaen ihamiellä,
kun etsittäviään sai ilmoillen.

Ja tunne lämmin poltti povessansa,
kun käsissään hän piti aarteitaan;
oi, niissä ilojansa, surujansa,
soi mennyt aika vielä haudoistaan.

Ja mailla syrjäisillä heimokansa
hänelle kertoi ihmetarinat;
syvästi tenhos hänen sieluansa
Kullervolaulut jylhän ihanat.

Niin, runoja hän etsi, lauleloita,
taruja etsi aikain menneitten,
ja löysi paljon, löysi ihanoita,
kalleita perintöjä isien.

Ja synnyinmaahansa ne sitten tuoden
jakeli löytöjänsä muille hän,
ja täysin käsin niitä muille suoden —
soi myöskin kunnian hän löytäjän.

Pälve.

On viidakon varrella vuokko
kevätpäivyen loihtima;
ylt'ympäri lunta ja jäätä,
pälve pieni vain vihanta.

Ma katselen sitä ja mietin:
se on kuva mun elostain,
ylt'ympäri talvista huolta,
mutta lämpöä rinnassain.

Se lämpö se keskellä talven
luopi kukkia laulelon,
ja toisenpa kaiholle myöskin
sillä kyynele kirkas on.

Valter Juva.

(Juvelius.)

Syntyi Pyhäjoella $18^{3}/_{6}65$, tuli komisioni-maanmittariksi 1896. Julkaissut runokokoelman *Kuvia ja säveliä* ja *Runoja, uusi sarja.*

Piika pikkarainen.

Kuink' iltahan laulu metsältä soi:
„Tui tuulia, lehmäni, tuu!"
Hän on kiitoksen saanut, kiitoksen saanut
talon pikkuinen piika: „Tuulia tuu!"
On toimissa tarkka, ei ole maannut,
on kiitoksen saanut:
„Tui tuulia, tuulia tuu!"

On emännän leppeän työssä hän:
„Tui tuulia, lehmäni, tuu!"
Kevyt vaivatun mieli, vilpas ja lauha
kuin aamulla auer: „Tuulia tuu!"
Kuin illalla armas, vienoinen rauha
niin mieli on lauha:
„Tui tuulia, tuulia tuu!"

Hän riemuiten karjaa metsästä käy:
„Tui tuulia, lehmäni, tuu!"
Ei maarisu taitu, kun maita hän kiitää,
kesäheinä ei heilu: „Tuulia tuu!"
Kuin päivänpaiste hän rinteitä liitää,
hän laulaen kiitää:
„Tui tuulia, tuulia tuu!

Tahvo Rahikainen.

Hän rahtia kuljetti aikoinaan,
vei Pietarin kuormia halki maan,
ja silloin ne liikkui lantit;
ja häll' oli syrjäansionaan
myös lumput, viina ja kontrapantit.
Mut niin tuli rautatie,
mi ansiot kourasta vie.

Hän nyt vain maallaan köyhtyä saa,
— jäi „virstatolpaksi aidan taa" —
— „kuin rotta peltoja kaivaa" —
ja ummessa on ne ja ryöstetty maa,
ja mies on laiska, ja nälkä vaivaa.
Nyt katkerin mielin vaan
hän hautoo velkojaan.

„Elä pellosta — kylvät vakkaa kaks!
Ei puit' ole metsässä kaskittavaks,
ei, vuota sen käyvän puuhun!
Mut rästisi maksa, maks pois, maks, maks,
ja heittäy kauppamiehen suuhun!
Ei, maasta et leipää syö,
on nähty kyntäjän työ!

Min tuottaa maa, sen kruunu vie,
ja kruunun töitä on rautatie,
mi maakuntaan toi näljän —

ei, oisit, veikkonen, nähnyt sie
sen entisen ajan hauskan ja väljän:
ei nuhjottu pelloilla, ei,
joka mies vain rahtia vei.

En suonut rauhaa itsellein,
nykypolvi ei kestäiskään mitä tein,
nää täällä on leikkityötä.
Viron viinoja kerran kun Ouluun vein,
Savon kautta, en nukkunut yhtä yötä!
Mut ensimäisiä vain
olen työssä ollutkin ain".

Hän vielä on parhaassa iässään,
mut aikaa ei kai ymmärrä hän,
se huutaa: väisty tieltä!
On sääli hentoja piirteitään
ja sääli vilkasta lapsenmieltä.
Talo sortuva kaatuissaan
jää käsiin kauppiaan.

Markkinamatka.

Jåfs, Vöyriltä, markkinoille läks
ja matkalekkerin rekeen peitti.
Jäi akka portaille kieltäjäks,
Jåfs ruunaa ruoskalla veikaten heitti.
Kun suomen maahan hän saapui niin,
hän sen maan lähtijät ajoi kiin,
ja vanhan harmonsa virhein kaikin
hän Kyrön sillalla vaihdetuks saikin.

Ja mielissänsä hän kaupastaan
on suomenäijille hyvää kuomaa.
Mut kun hän niin tuli Veikkarilaan,
taas selvään ruotsiin saavutun huomaa;
hän heimolaisia veljestää:

„Ja niin hyvä tamma! ja viisas pää!
— Vain huono heinävuosi sen laihti" —
ja siellä hän jälleen tammansa vaihti.

Hän ko'issa on seljässä kolmannen yön,
ja akka on vastassa lyhdyn kanssa.
Jåfs viskas luotansa suitsivyön
ja rentoili reestä noustessansa:
„Viis hevosta vaihdin! ja voitin ain!
Ja nöyrä on tää! — sata väliin vain!"
Huus akka: „Pässi!" — „ja näin tulet tälleen — —"
ja Jåfs näki saaneensa harmonsa jälleen.

Radziwill.

(1656.)

Ratsun kapseen käyvän kuulet,
kalpein otsin, kiinni huulet,
sotaleirist' ajaa miesi
yöllä sivu vartioin.
Tunnussanan tietää antaa,
orhi kohti metsänrantaa
herraansa jo kiitäin kantaa
säkenöivin kavioin.
— Hälytys ja pyssyin pauke! —
Radziwill, sa uskotoin,
pääsetkö jo pakoon noin?

Turha enää takaa ajaa
kaksin kerroin kavaltajaa —
vojevodi metsään töytää
syventyin sen hämärään.
Ratsun säälle suitset heittää,
hiki kylmä otsaa neittää,
ja hän käsillänsä peittää
ohimoita kuuman pään.

Radziwill sa huokaisitko?
— Voiko patto ikänään
päästä pakoon itseään!

Metsän yö on sysimusta,
oihkinaa ja huokausta
synkät siimekset on täynnä,
ja ne vihmoo, raskaat säät.
Ratsu korskuu, seisoo tiellä!
Mitkä vaarat eessä vielä?
Mitä lehväin varjoss' siellä
kätkee tammet iäkkäät?
Radziwill jo päätään nostaa —
mitä säikyt? Mitä näät?
— Yössä kilosilmä päät!

Kiitää ratsu, — pimentoihin
kammoin tuijottaa hän noihin;
sade valuu, myrsky viuhuu,
metsä huohuu, huminoi.
Satalatvat rungot ryskii,
ja ne kaatuu ja ne jyskii;
äänet irnuu, nauraa, yskii,
hornan henget ilkamoi.
Kähinät käy eestä, takaa —
ja hän selvään kuulla voi
kuiskeet, jotka korvaan soi.

„Turha enää katumukses,
pysyy tehty kavallukses;
Radziwill, sa vojevodi,
syöksit perikatoon maan.
Turva maas, sen tarmon jänne,
vieraat joukot tuotit tänne!
Tunsithan ne! Tiesithän ne!"
— „Oi, ma tasavaltaa vaan
tahdoin jälleen pystyyn nostaa" —

äänet hänen takanaan
nauraa hornannauruaan.

„Vierahalle valas vannoit,
maasi lahjaks pois sa annoit,
jotta laittomuuttas itse
saisit jatkaa eelleen ain.
Näitkö missään miestä moista,
näitkö koskaan kansaa toista,
joka luopui isäin ko'ista,
puoltain valtaa vainoojain!"
— „Oi, nää tuimat tunnonvaivat —
mitä kurjaa aikaan sain!" —
Äänet ilkkuin nauraa vain.

„Turha enää katumukses,
pysyy tehty kavallukses;
Radziwill ja maansa patto
nimenäs vain mainitaan!"
— „Oi, ma tahdon kansan nostaa,
käydä taisteluun ja kostaa!
Verelläin ma tahdon ostaa
anteeksannon synnyinmaan!" —
Radziwill, miks pääsi painuu?
— Äänet hänen takanaan
nauraa hornannauruaan.

„Kerskaa, kurja! raukka, koita!
Ylivoimaa et sä voita:
urhotyös on liian myöhät" —
kiusanhenget ilkamoi.
Vilahdellen tuossa, tässä,
kaikkialla — aina lässä —
aina jälleen väijymässä,
hurjina ne riehakoi.
Raipat häntä rapsii, iskee
käyrät kynnet haparoi,
herjanaurut korviin soi.

Ajamana raivotarten,
heitä pakoon vasta varten
ratsuaan hän karkuun kiihtää
läpi metsän holvikkoin.
Ja ne seuraa, kulkee kanssa,
naurain julmaa nauruansa,
piesten häntä raipoillansa,
seuraa kautta pimentoin!
Pois vain, pois käy pako hurja —
Radziwill, sa uskotoin,
et sä pääse pakoon noin!

Kärjen-ukko.

Laineet luona nuottatalaan
iltahan luo loiskutustaan.
Lähtee Kärjen-ukko kalaan
Kalmankurkun salmeen mustaan.

Verkot kokoo, riisuu arrat,
kidussilmut purteen laittaa;
rantanurmen jussinparrat
tuohivirsu alleen taittaa.

Ukko huopaa hitain tahdin,
laskee verkot pitkään kaareen:
lappaa riittää verkonahdin
poikki salmen jylhään saareen.

Vuorisaari jyrkkä, kaita;
paadet pirstas ajan hammas.
Kalliolta katsoo maita
kihlakunnan rajasammas.

Ranta taakse jäänyt hymyy,
hehkuu pilvet lännen taivaan. —
Täällä yössä kammot lymyy,
mieli tyrtyy, jää kuin vaivaan.

Nimeäs jo moni pelkää,
kolkko Sadansurmansaari!
Nälkäleiri kesken selkää,
vainomiesten kuolinpaari!

Vihan aikaan täältä kerran
huudot rinkui aamukoissa,
sadatus ja kirous Herran, —
pursi vain se pysyi poissa.

Rinkui äänet illat, aamut, —
ei näy purtta kenkään tuovan.
Hoippuin liikkui hurjat haamut,
suistui surmaan salmen juovan. —

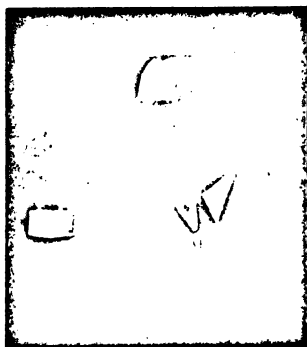
Huopaa ukko hitain tahdin,
kokonaan jo salmen sulkee:
surmakseen nyt karja Ahdin
Kalmankurkun väylään kulkee.

Ei niin evä tietään jatka,
jokaisen on tässä turma!
Saaren soukka välimatka
on kuin onkin sadan surma.

Tarun kolkon vanhus muistaa,
katsoo vuorta puolikammoin;
purren kääntää, yöhön luistaa,
niinkuin esi-isä ammoin.

— Ken se yksin kättään nosti
sataa vastaan, Surmasaari?
Isän, äidin murhan kosti
Kärjen-ukon vaarin vaari.

Severi Nuormaa.

(Nyman.)

Syntyi Pälkäneellä $18^{15}/_{10}65$. Tuli maisteriksi 1894. Julkaissut: *Kotoisilla rannoilla, Runoja, uusi sarja, 7 runoa, Elämän ulapoilla.*

Nyt valitkaa.*

Nyt valitkaa!
Joko lepo ja yö
tai taisto ja työ.

Nyt valitkaa!
Joko toivottuus
tai se usko uus,
se usko, mi surman vuoretkin siir-
tävä on,
joka hakatun haudankin paatehen
piirtävä on:
kuolematon.

Nyt valitkaa!
Joko orjan kieli

ja orjan mieli
ja orjan omatunto,
tai Suomen kieli
ja Suomen mieli
ja Suomen tunto ja kunto.

Nyt valitkaa!
Joko kulta ja kullan kunniaa,
tai isänmaa!

Severi Nuormaa

Ziion.

(Aihe v:lta 586 e. Kr.)

Tytär Ziionin kaunis suree niin,
sen on suistunut uljas muuri.
Laki Herran templissä tallattiin,
sen tallasi Baabel suuri.

Tiet, portit Ziionin ikävöi,
ken juhlille enää kulkee?
Sen palmuinkantajat Baabel löi,
sen portteja Baabel sulkee.

Yli yötä hän itkee niin katkeraan
sen kaupungin ulkopuolla.
He sortivat Ziionin, syntymämaan,
tekis itsekin mieli jo kuolla.

Ei Ziionin tarhoissa tanssia näy;
päämiehet on verrattu peuraan,
jok' ei laidunta löydä, vaan harhaan käy,
jonk' on juoksu kuin vainotun teuraan.

Te ohitse käyvät, katsokaa!
Tää eikö koske jo teihin,

kun pakanat templiä saastuttaa
ja kajoo kanteleihin?

He koskevat kansani pyhimpään,
kalut kallihit vievät he meiltä,
ne jotk' ovat Ziionin yksinään,
ja Herra on kieltänyt heiltä.

He ryöstit mun parhaat poikani pois,
pojat Ziionin kempit ja korjat;
kuin kulta ne poikani puhtoiset ois,
ne nyt ovat Baabelin orjat.

He polttavat ihon mun pojiltan',
ne jauhavat Baabelin viljaa,
ja Juudaan neitsyet suruissaan
heit' itkeskelee hiljaa.

— —

Oi niin, oi niin! Kuka lohtua tois?
Joko silmät liinalla peittäis?
Joko kulkisi kauvas, ja hyljäis pois,
ja rannat raukat heittäis?

Ja hän katsoo sen kaupungin rau-
nioon,
mut ei raukene rakkaus laisin:
käten' oikea ennen unhottukoon,—
kuin, Ziion, sun unhottaisin!

Yli yötä mä valvon sun nousentaas,
ja mä huudan sen Herran puoleen,
jok' on turvanas ollut, ja kuninkaas, —
hän on katsova kansan huoleen.

— —

Ja silloin on Ziionin loppuva yö,
kun sana saapuvi kerran,

ja se sana kuin tuomion leimaus lyö,
ja se sana on itse Herran:

On Baabel suuri ja mahtava maa,
sen viinaa pakanat juovat,
siks kunnes ne hurjiks ja hulluiks saa,
ja suruja sillen tuovat . . .

Mut Ziionin tyttären kyyneleet
minä pyyhin pois ja sen haavat,
ja sen hipiät, huolista mustenneet,
taas rieskanvalkeiksi saavat!

Oksaselle.

(Aug. Ahlqvistin haudalla $18^{28}/_{11}89$.)

Jo hautansa aukes,
jo peittävi seppoa santa.
Käs' raution raukes,
ja surren huokuvi ranta,
kun kuusien alla hän uinuu.

Mut „säkenet" sentään,
mitk' ilmahan nousivat yössä,
ne vieläkin lentää,
vaikk' ei ole seppoa työssä,
vaikk' kuusien alla hän uinuu.

Ja loistaen kauan
ne kertovat rakkaudesta,
mi lämmitti rauan —
ja raution raatamisesta,
mi kuusien alla nyt uinuu.

Ja matkallansa
yhä, luoden tulta, ne liitää,

ja Suomen kansa
se siunaten seppoa kiittää,
mi kuusien alla nyt uinuu.

Sinä sanoit . . .

(Atlantilla 1903.)

Sinä sanoit: jo ohi on varmaan
suviaamut ja vienoiset veet!
Sinä näit vain taivahan harmaan
ja ne suuret pisareet, —

ne veet, joita syys luo ilmiin
elon kuolohon vihkiessään,
ja ne veet jotka nousevat silmiin,
kun on orpo ja yksinään — —

Oi niin, oi niin, sinä vieno,
sinä kallis ystävyt,
nyt kyllä on tummana tieno,
kuin kaikk' ois häipynyt!

Mut me talveksi tarhat luodaan
suvimuistoista synnyinmaan —
Ja kun kerran se kevät suodaan,
ah, kuinka me riemuitaan!

Kasimir Leino.

(Lönnbohm.)

Syntyi Paltamossa 18$^{17}/_{11}$66, tuli fil. tohtoriksi 1896, toiminut teatterin-johtajana ja toimittanut aikakauskirja *Nykyaikaa*. Julkaissut m. m.: *Ristiaallokossa, Väljemmillä vesillä, Runoelmia, Jaakko Ilkka ja Klaus Fleming.*

Kansan lapsi.

Olen syntynyt sydänmaassa ja korvessa kasvanut,
olen kasvanut kansaan kiinni, sen tuntehet tuntenut,
olen nähnynnä kurjan joukon vilutuiskussa värjöttävän,
olen nähnynnä kalpeat kasvot ja nälkähän näännyttävän.

Oli paikkaiset ryysyt heillä, kädet karheat, sierauneet,
ja maidonlaisina kasvoin ei hipiöt kuultaneet —
ei ollut ne ruusut hienot, kuin peittivät poskipään,
vaan ahavan, sauhun syömät oli kasvot kansan tään.

Sydänmailla on elämä kurja ja kurja on kansa myös,
se nääntyvi näljissänsä ja horjuvi hengen yöss',

sydänmailla on halla käynyt ja tuhonnut tou'ot pois,
sydänmailla nyt pettua syödään ja leipeä tarvis ois!

Niin, pettua syö tää kansa, hikipäisenä raataa vaan.
tuho suurempi sentään uhkaa: verot kuinka ne
maksetaan?
Ei rahoja näy, ei kuulu, pian saapuu jo kruununmies,
myö konnut ja irtaimiston, maat mannutkin kenties.

Ja niin on mennyttä kaikki, mitä tehnyt ja toivo-
nut on,
on mennyttä vuosien vaivat, kotikulta kun mennyt on,
pois maailmaan akanoina lapsjoukkokin viskautuu,
joku huutaa rahasta yhden tai ruodillen joku muu.

Sydänmailla on elämä kurja ja raskas taakkakin,
mut raskaampi elämä miefon ja kulkijan sauvakin,
koti on koti sentään aina, jos köyhäkin kuinka lie,
ja armas on synnyinpaikka ja pystyä orvon tie.

Jos taikuri tenhova oisin, joka kummia tehdä vois,
pian niemet ja lahdenpohjat ne peltona, puistona ois,
vaan tuota en taitoa saanut, vähävoimainen olen
myös,
sen ymmärrän minä sentään: sun onnesi, kansa, on
— työs!

Myrskylintu.

Kun myrsky mylvii ja laine laulaa
ja vasten louhia loiskuaa,
kun honka huojuu ja näre notkuu
ja vahto pärskyen roiskuaa,

mä silloin nautin ja riemurinnoin
mä halki ilmojen kiitelen
ja laulan luontoa, maailmoita
ja elontaistoa ihmisten.

Kun viima vinkuu ja mastot laulaa
ja laivan touvissa tuuli soi,
kas silloin kuoroon mä myöskin yhdyn,
ja myrsky säistäen mellakoi.

Tuo myrsky poistavi mustat pilvet,
ja taivon sintävän seijastaa,
ja ilma muuttuu ja tuuli tyyntyy
ja meri rantoja heijastaa.

On muiden mielehen luonto tyyni,
ja leivon laulu ja illansuu,
mä nautin parhain kun myrsky pauhaa,
kas silloin nuortuu ja norjistuu.

Siis vello vahtoa aallon Ahti
ja sävel soios sä myrskysään!
— Mä lennän laulaen ilman halki
ja kiidän kilvalla tuulispään!

Sunnuntaina.

Kaunis, kirkas nyt on aamu,
aamu armas sunnuntain.
Tuolla siintää kirkon haamu,
kaikuu kellot kumahtain.

Venhot viiltää järven pintaa,
kaikki kirkkoon kiirehtää.
Valkovaate peittää rintaa,
juhlahuivit välkähtää.

Minä kurja synnin lapsi
astun arkivaatteissain,
paljas rinta, takkuhapsi,
eikä pappi aatteissain.

Minä kuljen kukkulalle,
jolla nurmi vihannoi;

istun sinne kuusten alle,
kuullen kuinka kuuset soi.

Kuulen kuinka linnut laulaa,
kuinka laine loiskuaa,
katson kuinka aallot kaulaa
sulo saaren rantamaa.

Täällä istun yksin aivan,
enkä veisaa, äännä en,
näen päällän' sinitaivaan,
töitä luonnon katselen.

Avaruus mull' armahampi
kirkon kolkkoutta on,
luonnon hiljaus rakkahampi,
kuin on laulut joukkion.

Kansalleni.

Kas tässä kättä, kansani, sä joukko tarmokas!
Sun kanssas tahdon toimia ja kuolla puolestas,
jos ai'ot pelkäämättä vain sä käydä taistohon,
ja luoda silmäs vapauteen ja hengen valohon.

Ei nykyai'an sortaja voi saada laulajaa,
sen kunnian saa sorrettu ja oikeus sen saa —
ja jalo hän, ken kansoaan vain hiukan auttaa voi:
hänelle suista satojen myös siunausta soi.

Eloni nuoren innolla mä liityn kansahain,
sen verta on mun suonissain, sen henki rinnassain,
ja minkä sain, sen korkoineen mä antaa tahtoisin —
ja työhön, valoon, kuntohon mä aina luottaisin.

Sä pieneks kansaks mainitaan; se totta lieneekin,
Vaan oikeudenpa elämään on saanut pieninkin,

ja jos on voimaa hengen vain ja lakiin luottamus,
niin vie se vihdoin voittohon; mut kuoloon turmelus.

Ja voitto hengen, oikeuden se kaunihimpi on
kuin se, min tuottaa kanuunat ja ruuti sauhuton;
mut kaunis tää jos palkka on, yks keinokin on vaan:
vain kansan *yksimielisyys* on turva Suomenmaan.

Kun seisomme kuin yksi mies, mi turma tulleekin,
niin toisten toivo, luottamus suo voimaa kullekkin,
ja lientynyt jos onkin nyt maan taivas pilvehen,
niin poistuvathan pilvetkin perästä myrskyjen.

Perästä myrskyn, ukkosen saa taaskin kaunis sää,
taas luojan taivas seijastuu ja päivä lämmittää.
Siis luota, Suomi, oikeutees ja turvaa toivohon,
näät kansa ilman toivoa on kypsi kuolohon.

Ei elämää se ansaitse, ken raukaks raukenee,
vaan joka tuulet, tuiskusäät päin määrää taistelee;
ja määrähäsi varmaankin on valo ainoo tie,
se saata keskeen korpien, se sydänmaille vie.

Näin turvaks maasi voiman luot sä itsetietoisen,
näin joka mies on sankari ja voittos ikuinen;
ja joukkos, vaikka pienikin kuin Kreikan aikoinaan,
se torjuu tuiskut tundrojen ja suojaa Suomenmaan.

Mä lailla Kreikan Tyrtaion jos voisin laulaa vain,
niin tulta, voimaa laulaisin mä kunnon kansahain!
Mä muiden eellä astuisin kuin airut taistelun:
„Tuo jalo joukko jälessäin, se ompi kansa mun!"

Vaan ylös, veljet, toimintaan, nous niinkuin yksi mies!
Saa, kansa, Sammon taontaan ja leimuun tiedon lies!
Sun olkoon oikeus oppaasi ja vapaus valkamas —
vaan pimeyteen jos peräydyt, on kuolo palkkanas.

Mut kuolla pois et voi, et saa: sä liian nuori oot;
sä vielä työssä tarvitaan, vaan vanhat poistukoot!
Ja vapauttas jos vainotaan, äl' ollos toivoton:
sun hengenvoimaas lannistaa on nyt jo — mahdoton!

Poëta Laureatus.

(K. A. Tavaststjerna † $^{20}/_{3}$ 1898.)

Kun huomentuulosen valtahan
runopurtesi rohkean annoit,
niin puhalsi vuorilta tuulispäät
ja pystyssä pääsi sä kannoit,
sä näit vain nousevan auringon
ja toivojen taivaankaaren,
sä näit vain läikkyvän aallokon
ja kaukana siintävän saaren.

Oli aamu se kaunis ja keväinen,
oli kevättä täys sun rinta,
soi vuossadan tuuli sun purjeissas,
sitä vahtosi merten pinta,
ja laulusi laineilla karkeloi,
myös leikiten vellamot läikkyi,
runopurtesi nuorissa kantelet soi
ja keulassa keijuset väikkyi.

Kuin Väinämö nuori sä lasket vain
päin unten ja toivojen saarta,
sä näät vain pilvissä impyen
ja kastelet Pohjan kaarta —
mut ilkeä lappi sun yllättää,
on noidalla nuoli kyinen —
ja kohta on laineilla musta jää
ja eessäsi syksy syinen.

Ei ollut se nuoruustoivojen maa,
mihin lappi sun loihdulla voitti,

oli päivillä ääretön hiljaisuus,
yölauluja huuhkain soitti,
ja ylläsi taivaat kylmät on,
mut allasi musta nielu —
sen syvyys meille on mittaamaton:
yli lentävi yksin sielu.

Mut laululla voitat sä lappien kyyt
ja tai'alta kärjen taitat,
sä ihmeitä syömmesi lämmöllä luot,
jäät kukkaistarhaksi laitat —
ja onpa kuin kukkisi edelweis
nyt lauluista laajenneista
ja onpa kuin päätäsi kierteleis
ikiseppele laakereista.

Sun kantelo mahtavan voiman saa,
jäävuorikin kaiun antaa,
evoë, sinä sävelten sankari taas,
jota keijuset hautahan kantaa!
Nyt lappi ja tuonetar ei sua vie —
ei kestänyt pohjola jäässä —
ikimaineen templiihin vei sinun tie,
kun läksit sä seppel päässä.

Muistanpa ai'an, jolloin lasna muinoin.

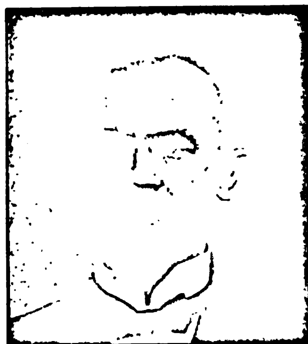
Muistanpa ai'an, jolloin lasna muinoin
ma kirkassilmänä ja huoletonna
kuin päivän säde leikin, laulelin;
kotoinen lahti päilyi peilityynnä,
kotoiset koivut huojui huminoiden
ja käki kukkui mulle riemujaan.

Suvinen päivyt painui vaaran taakse,
heleä rusko kultas honganlatvat,
suloiset tuoksut tuntui rinnassain;

etäällä paimentorven äänen kuulin,
lähellä karjan kilkattavat kellot
ja tuvast' äidin kehtohyräilyt.

Niin oli mielenikin puhdas silloin
kuin lammen valkolumpeen kaunis kukka
tai vuorilähteen helmikarpalot;
ja aika vieri niinkuin virran juoksu
ja huolet autereena eestä häipyi
ja silmän kyynel kuivi syntyissään.

Oi, jospa mielen tuon ma jälleen saisin
ja muistot parhaat saisin seppeleeksi,
sen sulle armahani, antaisin!
Mut siitä synnin kukat, murheen liljat
ma tyystin kitkisin jo ennakolta,
kosk' olet päivän sekä riemun laps.

Otto Manninen.

Syntyi Kangasniemessä 18$^{13}/_{8}$72, tuli fil. kandidaatiksi 1897. Julkaissut runokokoelman *Säkeitä*, suomentanut erinäisiä Runebergin teoksia. Topeliuksen runoja, Molièren *Oppineet naiset*, Heinen *Saksanmaan*, *y. m.*

Pellavan kitkijä.

Muien paioiksi pellava kasvaa,
minä vaan sen kitken.
Muien iloiksi iloan,
mut itsekseni itken.

Katselen päivän laskua,
ja kaunis on pilven rusko.
Ennen minä uskoin, mitä minä uotin
nyt en enää usko.

Pilvet on pilviä, vaikka ne kuinka
kullassa ruskotelkoot.
Toivot on turhia, vaikka ne kuinka
onnea uskotelkoot.

Mennyt päivä.

Ikkunat verhoo jo illan
harmaja hämy.
Korvalla sillan
laannut on ratasten rämy.

Rientäjän kaukana tiellä
viimeisen näen.
Liinako vielä
vilkahti ahteessa mäen?

Häipyjät taa näkörannan —
keitä ja kunne?
Maantien sannan
jälki ei mainita tunne.

Ahdistaa sydänalaa
pistävä piina:
milloinka palaa
milloin, se leikkivä liina?

Nään läpi kyynelten hunnun
taivahan rannan.
Tuskaisen tunnun
kauan ma rinnassa kannan.

Näin alas auringon rattaan
vierivän äsken,
palajamattaan,
kuinka jos kutsun ja käsken.

Näin punahunnun, mi väikkyi
äärellä illan,
kauas mi säikkyi
taa sinitaivahan sillan,

meni, ah läksi mennen,
kuin meni päivät

niin monet ennen,
jotk' elämättäni jäivät.

Metsien mies.

Ikimetsäin isännäksi
luotu metsien on miesi.
Ilmoilt' ihmisien läksi —
minne? — Metsä tietön tiesi.

Metsäin sanatonten, sankkain
halki mitaton on meno.
Vaaluvissa vetten vankkain
honkapuinen puikkaa veno.

Laajalta jok' ilman laitaan
metsien käy miesi kempi
eksymättä erämaitaan,
metsällisetkin miss' empi.

Kääntymättä käypi, kunne
miestä miehen tahto ajaa.
Toist' ei tunnusta, ei tunne
joka tielle rastis rajaa.

Lainehilla lastu, kaksi
kymen kymmenlatvan tuomaa —
silloin liiat liikkuvaksi
honkahuoneillaan jo huomaa.

Astuu monen aamun, illan
kadotessa kannan taaksi,
kunnes pihojensa pillan
kohtaa, kolkkaa kuoliaaksi.

Joutsenet.

Yli soiluvan veen ne sousi,
ne aallon ulpuina ui,
kun aurinko nuorna nousi,
yöt pohjan kun punastui.

Lumikaulat kaartehin ylpein
veen kuultoon kuvia loi.
Povet aamun kullassa kylpein
ne outoja unelmoi.

Vain joskus onnensa julki
ylen suuren ne joikuivat,
ja soinnut aalloilla kulki
niin aavistuttelevat

kuin hyminä huomenkelloin
salokappelin kaukaisen;
ja aallot vienosti velloin
ne kantoi kaikua sen.

Ne rauhassa souti ja solui
suven kerkeän kestämän,
jonot lumme-valkeat jolui
syvän päällitse päilyvän.

Kohos siiville kerran ne sitten,
suvi kun oli muisto jo vain,
kukat laulavat lainehitten,
unet valkeat ulappain.

Ne matkasi päivänmaihin;
viel' loistava siipi loi
kuvan viimeisen alle kaihin,
mi aallon jo kammitsoi.

Kuutamo.

Salainen helke hiipi,
salainen siukoi siipi
kautt' unten kammion.
Kotiinsa hiljaa, salaa
paennut haave palaa
kuin paiste kuutamon.

Sa, päälläs päärlykaavut,
taas luokse saavut, saavut,
sa saavuttamaton.
Avartuu ahdas seinä,
ja nuojuu nuori heinä
helyissä kuutamon.

Ja niin on olla outo,
kuin vievän virran souto
on vauhti valtimon.
Nään silmäs, kuulen kuiskeen,
sun tunnen huntus huiskeen,
unelma kuutamon.

Mit' armahinta anoo,
arinta aatos janoo
sydämen aution,
taas kiehtoo kirkkain ilvein,
vie sormin kuudanvilvein
pois otsan polttelon.

Joutsenlaulua.

Ui merta ne unten,
päin utuista rantaa.
Niit' aallot ne kantaa
kuin kuultoa lunten.

Pois, pois yli aavain
on polttava kaipuu.
Mut vain, se ken vaipuu,
se sävelet saa vain.

Mi helinä ikään
yl'.ulapan hiipi? —
Vain uupunut siipi,
vain mennyt ei-mikään.

Incognito.

Kuolo taikka voiton palmu!
— Vastattihin vaivais-almu.

Otti, kiitti. — Orjan suku!
— Vaiko valta valhepuku?

Maaliskuussa.

Kuin itse aamu maaliskuun,
mi päilyi päällä hankein,
hän saapui säihkyss' aamunsuun,
kun astuin mielin ankein.

Kujeili kutri vallaton,
kimalsi kuuran kiteet.
Siit' asti sitonehet on
mua silkkihienot siteet.

Hän väikkyi luo, hän väikkyi pois,
kuin huomen hohtopilveen.
Käy vuodet, on kuin elo ois
vain välkett' unten ilveen.

Paljon.

Paljon muisti muukalainen,
tuttu yön, kun yöhön lähti:
kiitos sulle, kirkas nainen,
ylimmäinen yöni tähti.

Kiitos, sointu sunnuntainen
ajatusten tummaan arkeen,
tuoksu armas, aamun-mainen,
kaikki hieno kautta karkeen,

kultapirta päällä pääni,
Pohjan impi, illan tytti,
elon ihme elämääni,
liekki, joka liekin sytti.

Musta lie mull' yö nyt eessä,
murhe puuna matkasauvan:
näin mä silmäs liian seessä,
liian kauniit, liian kauan.

Syvä lie mun sydänsyyni,
polttavainen, vailla pohjaa:
täytymyksen tähti tyyni
yöhön käyvän tietä ohjaa.

Lie mull' eessä mieron pettu,
orvon taival, orjan taakka:
kiitos, ett' on kirjoitettu
kohtaloni tähtiin saakka.

Larin Kyösti.

(Kyösti Larson.)

Syntyi Hämeenlinnassa $18^5/_673$, tuli ylioppilaaksi 1895. Julkaissut: *Tän pojan kevätrallatuksia*, *Kylänlauluja*, *Ajankäänteessä*, *Kulkurin lauluja*, *Juhannustulilla*, *Unta ja totta*, *Kuisma ja Helinä*, *Kellastuneita lehtiä*, *Herra valtuusmies*, *Tuhkimo ja kuninkaantytär*, *Musta hepo*, *Leipä ja laulu*, *Meren maininkeja*.

Rekilaulu.

Heilani on kuin helluntai
ja oraspellon kukka,
sillä on silmät sametista
ja poski kuin nurmennukka.

Sillä on käynti ketterä
kuin kotivirran juoksu,
sillä on nauru hilpiä
kuin kesäheinän tuoksu.

Kirkolla ja kylänteillä
kelpaa sitä näyttää,

Pertunpäivän tienohissa
kuusitoista se täyttää.

Ei oo rahaa kummallakaan,
mutta on nuori mieli,
joka korven kamarissa
on oma ovenpieli.

Älä sinä kultani sitä sure,
jos köyhänä naida pitää,
köyhänkin pelto se kuokkien kasvaa
ja köyhänkin jyvä itää!

Häätalon tuvassa viulu se raikuu
tämän parin häissä,
kylän kansapa hyppiä saa
kuin sirkat heinänpäissä.

Laula vaan sinä koria tyttö,
laula kaksi vuotta,
et sinä silloin tätä poikaa
rakastellut suotta.

Takamailla.

Illat istun ikävässä,
kankaita aurinko punertaa,
aatos toivon siivillä lentää
viheriäisen metsän ta'a.

Siellä vuorten tuolla puolen
maaliman suonet pulppuilee,
siellä kyliä, kirkkoja kiiltää,
laaksoissa jokia virtailee.

Täällä kolkon korven mailla
kuusisto raskaasti huminoi,

tumma puro vehoista vilkkuu,
kurjen kuikutus suolta soi.

Tääll' on outo naurun kaiku,
naapurin silmäkin vierastaa,
mykkä ystävä kyntää ja kylvää,
halla viljassa vaeltaa.

Tuuin lasta polvellani,
— hallako puhtaan pulmuni saa? —
Aatos syntyy ja aatos lentää
viheriäisen metsän ta'a.

Kevätlaineet.

Ne keväiset laineet laulavat taas,
ne tulevat pitkiä teitä
ohi paljaiden pajupengerten
täynnä uusia säveleitä.

Kuin siniset, pienet käärmehet,
ne kiertävät keltaista santaa,
joka yhdeksäs aalto loiskahtaa
ja valkoista kruunua kantaa.

Niin kulkee kuningaskäärme vaan,
kun keväinen kimmel hohtaa,
se tuopi satuja saatossaan
ja aaltojen joukkoja johtaa.

Sen kruunussa päivä kimmeltää,
sen silmässä taivaat väikkyy,
ja aallot kuin suloiseen soitimeen
sen jälessä laulaen läikkyy.

Vaari ja vaarin kello.

Kaappikello se käy ja kukkuu,
mikäs on ollessa vanhan vaarin,
tiki-taki-tiki-taki- vanhan vaarin,
vaarill' on piippu ja tulusmaari
ja Miri, joka nurkassa nukkuu.

Tomu se kiirii jo puhteen pitoon,
päiväkin pirttihin päänsä pistää,
tiki-taki-tiki-taki- päänsä pistää,
loukossa vaari ei huoli mistään,
vaan verkkonsa silmiä sitoo.

Eihän ne vaarilta muonaa kiellä,
rieskaa, suolaa, kystä ne antaa,
tiki-taki-tiki-taki- kystä ne antaa,
nuoret on nuoria, kaunaa ne kantaa
ja vanhan askel on tiellä.

Kello se aikaansa jouten jauhaa,
hammasrattaat ne tempoo ja ryskii,
tiki-taki-tiki-taki- tempoo ja ryskii,
vaari se kiertää, korjaa ja yskii
ja hoitaa kun sielunsa rauhaa.

Vaari on vanha kuin pihaton aita,
vanhempi kello, jo taatan tuttu,
tiki-taki-tiki-taki- taatan tuttu,
sillä on vihreänkukkainen nuttu
ja ruskeanruusukas paita.

Himmeni aamuhun ampuva nuoli,
musteni kellon posliiniposki,
tiki-taki-tiki-taki- posliiniposki,
vallaton aika se vaariinkin koski
ja valkoista arkkua vuoli.

— Hopealippaan ne tahtoisi riistää,
vaarin ne tahtoisi vainaitten joukkoon,

tiki-taki-tiki-taki- vainaitten joukkoon,
kellon ne veisi jo ullakon loukkoon,
kun aikaa aina se niistää.

Nauraa se piika ja nauraa se renki
pirtissä puhteilla — eihän maarin,
tiki-taki-tiki-taki- eihän maarin,
tietää sen Miri ja tietää sen vaari,
että kelloss' on haltian henki.

Vaari sen kuullut on usein yöllä,
kuinka se hiipii ja kaapissa häärää,
tiki-taki-tiki-taki- kaapissa häärää,
heilurin juoksua mittaa ja määrää
ja vasara pieni on vyöllä.

Hiljaa se nostaa töppyistä jalkaa,
hämähäkin seitistä kutoo se pajaa,
tiki-taki-tiki-taki- kutoo se pajaa,
lattiarakohon rattailla ajaa,
kun kukko virtensä alkaa.

— Päivät ne luistaa ja toistaan ne lykkii,
talvet ne riipotti hiuksihin lunta,
tiki-taki-tiki-taki- hiuksihin lunta,
vaari se kellosta näkee unta,
sen tahtiin sydänkin sykkii.

Kaappikello se korahtain kukkuu,
aamulla seisahtui se niin hiljaa,
tiki-taki-tiki-taki- hiljaa, hiljaa,
tuoni se niitti jo tuvassa viljaa; —
miks vaari niin kauan nukkuu?

Veräjän-Mikko.

Ojalla istuu veräjän-Mikko,
sokeansuopea raajarikko.

Viisto on veräjä, vanha ja harmaa,
harmaampi, huonompi Mikko on varmaan.

Eihän ne kulkijat veräjää siedä,
vastus on Mikkokin vaikkei hän tiedä.

Almuja antaa kulkeva kansa,
Mikko se kopeloi sauvallansa.

Ei ole Mikolla iloa muuta,
hyväillen silittää veräjänpuuta.

Ojalla syö ja ojalla makaa,
nousee kuin kummitus veräjän takaa.

Myöhään ja myötään hän horjuen avaa:
„Kost jumal, kost jumal!" änkäten tavaa.

Pyörien töminään nukkuu ja herää,
maantientomusta roponsa kerää.

Kerran se veräjä poikkehen joutaa,
kerran ne Mikonkin kirkolle noutaa.

Silloin hän kuolemankaupungin rajaa
kultavaunuissa taivaaseen ajaa.

Pietari pyhä se hymyillen tavaa:
„Kost jumal, kost jumal!" porttinsa avaa.

Ontrei Gavrilovitsh.

Pois tieltä purlakat, — plitsh ja plitsh,
nyt Mantsjun Ontrei Gavrilovitsh
taas ajaa telegass', sinkuu hiekka,
hän paras Karjalan parasniekka,

vaikk' onkin kuningas kukkaron,
ain altis, mairea, suulas on.

Hän vaihtaa, ostaa ja metsää myy,
hän ketunnahkaansa vetäyy,
ei proidi, proidi, hän vennääks' ääntää,
hän mielen mittaa ja silmän kääntää,
ja korot kasvaa ja kauppa käy,
mut prameutta ei sentään näy.

Hän viisas, viekas on laskuissaan,
sai monet markat jo koukuillaan,
lie kolme taloa kunnahalla
ja sadat saatavat ryöstön alla,
hän oisko kitsas, ei, tarkka vain,
hän liukkaan häntänsä peitti ain.

Hän Salmist' pohattomutsjon toi,
pien Kostja kehdoss' jo vaikeroi,
se perii konnut ja kultaruplat,
(ne kumpuu Mantsjulle niinkuin kuplat),
pien Kostja tatjansa kuva lie,
ja aasi kultainen kauas vie.

Lie hällä kymmenet jaalat jo,
on jauhon menekki mainio,
ja Piiterille hän pyitä tuottaa
ja hyvään onneensa muuten luottaa,
hän vennään veljeksi päästä ties
ja yhtä hyvä on Suomen mies.

Jos lie tää parjaus paha vaan:
hän petti kruunua jauhoillaan,
mut pöydän alle hän herrat juotti
ja uuden kellon hän kirkkoon tuotti,
taas nousi arvohon entiseen
ja kulkee hurskaana hiljalleen.

Hän synnin papilta anteeks sai,
nyt kirkkoon käy joka sunnuntai,
hän ristii silmiä pogostalla,
pois lakit lentävät kaikkialla,
kun telegassansa — pliitsh ja pliitsh,
taas ajaa Ontrei Gavrilovitsh

Kuolema kannelta löi.

Ma yksin kannelta soitan,
niin hiljaa hiipii yö,
niin kummasti sävel värjyy,
niin oudosti sydän lyö.

Oli kerran sairas laulaja,
hän kuunteli sydäntään,
kuin katkennut kieli siellä soi,
hän heltyi sen helinään.

Hän ei kuullut niin kaunista milloinkaan,
hän kuunteli kaikuja rinnastaan,
kun syksy sydäntä söi;
se sairas laulaja nukkui pois,
ken uskonut ois,
että kuolema kannelta löi.

Vaari.

Yhtä yhdeksättä vaari kulkee,
vielä oman ovensa hän sulkee,
eikä pitkin päivää veny vuoteellansa,
vielä valppahana kutoo verkkojansa.

Siihen pitkään puhtiin ehti harvat,
törröttääpä tuuheet kulmakarvat

niinkuin meriheinä kotirantamalla
punaisen ja vanhan kalamökin alla.

Pää kuin haahkan pesä, harmaa tukko,
niinkuin luodon mänty seisoo ukko,
jot'ei taivaan tuulet, myrsky maahan paina
elämänsä talven suurna sunnuntaina.

Silmä sees kuin meri myrskyn jälkeen,
kun sen mainingit saa päivän välkkeen,
istuu hän kuin käsi käyristyisi ruoriin,
kokka pohjaa penkois, kohois vaahtovuoriin.

Niinkuin katse tähtäis ulapoille,
merimiehen surman, vaaran vainioille,
tyyneenä kuin leikkisi hän lakkalainein
itse meren kanssa käyden sylipainein.

Niin hän istuu, aatos hiljaa soutaa,
viettäin rikkain mielin pitkää poutaa
niinkuin merten yli mittaisi hän siltaa,
suuntais satamaan ja suureen eloniltaan.

Ja hän näkee näkyjänsä yössä,
päänsä kohottaa; kuin sädevyössä
pyhät kalastajat näyttää synnin pohjaa,
merta kulkee Mestari ja häntä ohjaa.

Ilmari Calamnius-Kianto.

Syntyi Pulkkilassa $18^{7}/_{5}74$, tuli fil. kandidaatiksi 1898. Julkaissut m. m.: *Väärällä uralla, Soutajan lauluja, Hiljaisina hetkinä, Lauluja ja runoelmia, Margareeta, Kiannan rannoilta Kaspian poikki, Nuoren miehen kädestä, Isänmaallisia runoelmia.*

Epätoivoa.

> **Kuusen juuret kuivettuvat,**
> **vaan ei kuiva kyyneleeni,**
> **meret suuretkin sulavat,**
> **ei sula minun suruni.**
>
> ***Kanteletar.***

Se on syksyisen päivyen paistetta tää,
jota eissäni välkkyvi vaan —
ja ei edes se minun luokseni jää
kunis sammuu se kerrassaan.

Ja pilvihin peittyvi taivas se tuo,
niin synkäksi tummuvi maa; —
koko maailma musta kuin virran vuo . . .
ja niin kierona kangastaa!
Oi Luojani laupias, että mun loit!
Näin kelvottomaksi kun sain!

Ja miksikä vieläkin kärsiä voit
mua maallasi vaivanas vain? — —

Ne on syksyisen pääskysen lauluja nuo,
mitä korvani kuulostaa —
se on särkyvän kantelon kaikua tuo . . .
ja se kuoloa ennustaa.

Sydänmaan lammella.

Yöhyt ol' lempeä:
pilvessä taivas,
luonnossa tyyneys,
rauhassa maa —
ja hiljaisna uinui notkossa korven
äänetön lampeni tuo. —

Silloin mun silmään
kyynele nousi,
yön hämärissä
itkin kuin laps' —
ja hiljaisna uinui notkossa korven
äänetön lampeni tuo. —

Miksikä itkin? —
En minä tiennyt. —
Itkuni äänt' ei
kuullunna ken —
ja hiljaisna uinui notkossa korven
äänetön lampeni tuo. —

Toisen oma.

Heräsin aamulla aikuisin,
niin viesti se mulle tuodaan;
tuhannen tunturin toisella puolen
kultani häitä jo juodaan.

Läksin ma polona pois kotoain —
oi mitä ne linnut nyt laulaa?
Sitä ne linnut nyt laulelivat
että toinen mun kultaani kaulaa!

Kävelin, kävelin yksiksein
minä pauhaavan meren rantaa —
oi mikä tuska ja voi mikä vaiva
viestiä tuota mun kantaa!

Istuin ma rannan kivelle
ja katselin sinistä merta —
senpä kuohuissa seilattiin
me kuutamossakin kerta!

Silmäni täyttyi kyyneliin,
niin mont' oli muistoa mulla:
oi miksikä kultani kummainen
et mulle tahtonut tulla?

„Olkoon niin!"

„Olkoon niin!" . . .
Se kaikui niin kolkosti illan suussa,
kun ensi kertaa sen kuulin —
on lukija laskenut uutisen pois
ja huutavi värjyvin huulin:

„Ah Herra, jo totuuskin kuollakko saa
ja oikeus orjana laata?
Ja yksilön oikkuko johtavi vaan
nyt kansaa ja isien maata?"

„Olkoon niin!"
Niin, niin . . . .
Se kaikui niin kolkosti korvissa mun,
kun ensi kertaa sen kuulin,
siell' ulkona raivosi myrskyinen yö
ja ulvoen voivotti tuuli . . .

Hilja Haahti.
(Krohn.)

Syntyi Hämeenlinnassa $18^{11}/_{9}74$, tuli fil. kandidaatiksi 1902. Julkaissut: *Oraita, Tuomenterttuja, Helvi, Kaksi kotimaata, Israelin tyttäret, Kesätoverit.*

Kun päivä paistaa.

Päivyt, paistaos hellien
Pohjan kylmälle hangellen!
Kukat vielä on uinumassa,
aalto jäisessä vankilassa;
vaan sun lämpöinen sätehes
mulle kertovi terveises:
kohta poissa on nietos, jää,
kohta koittavi kevätsää.

Päivyt, paistaos hellien,
paista Suomeni korpehen!
Miss' on puute ja murhe musta,
sinne saattaos lohdutusta!
Kerro lämpimiin sätehin:
päättyy huolien talvikin.

Toivo, Luojahan luota vaan,
kevät koittavi aikanaan!

Tähdelle.

Terve, tähtönen taivahalla!
Tässä katson ja mietin taas.
En mä ymmärrä kirkkauttas,
en sun ihmeistä tuikintaas.

Kerro, kätketkö maailmoita
ihmishenkiä sadottain?
Tokko sielläkin sydän sykkii
kuni tässä mun rinnassain?

Vaiko lienet sä isän silmä,
taikka siskoni pienoisen?
Aina sieltäkö illan tullen
tänne luovat he katsehen?

Tahi lienetkö lyhty pieni,
jolle loistehen Luoja suo,
jotta viittaisit ihmislasta
ijankaikkisen valon luo?

Miksi, aina kun mulle loistat,
käypi lämpimäks sydämein?
Oi, en ymmärrä tuikekieltäs,
en sun loistoas, tähtösein.

Hehkuva henki.

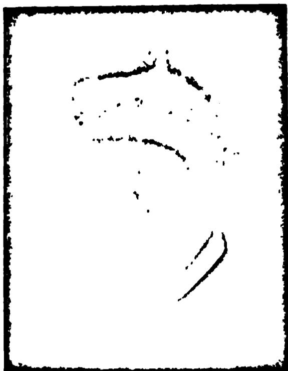
Hehkuva henki antaos mulle,
Herrani,
suo sen hehkua sulle, sulle
ijäti,
hehkua maalleni armahalle,

kaikelle suurelle, korkealle,
pyhälle, ihanalle, —
ah antaos, Herrani!

Antaos henki liekin lainen,
voimakas,
taistohon valmis, uhraavainen,
uskalias,
sinkova tulta ja innostusta,
uhkuva uskoa, luottamusta,
vaikkakin yö on musta, —
suo henki voitokas!

Hehkuva henki pyrkivi, halaa
ainiaan,
hehkuva henki kuluu ja palaa
leimussaan.
Vaan mitä siitä, jos sammuvi kerran,
kunhan on loistanut hetkenkin verran
soihtuna Herran! —
Se on syttyvä uudestaan.

Antaos siis, sitä pyydän sulta,
armoisin,
henki, mi hehkuvi pyhää tulta,
mullekin, —
hehkuvi kauniille, oikealle,
synnyinmaalle ja taivahalle!
Jos hiudun sen hehkun alle —
ah, antaos kuitenkin!

Yrjö Weijola.

(Weilin.)

Syntynyt Jyväskylässä $18^{8}/_{8}75$, tuli maisteriksi 1899. Julkaissut: *Haavoja, Pater Paulus, Nuori luotsi, Nuoruus ja hulluus, Karsikko, Sydämiä yössä.* Suomentanut Frödingin, Levertinin ja Stenbäckin runoja.

Murhe.

Veli Murhe on istunut pöytääni.
Jos pääsisin luotaan pois!
Me istumme synkkinä ääneti,
mitä turhista puheista ois!
Me muistosta riemut tuomme
ja yhdessä juomme ja juomme.

Minun veljeni murhe kuiskaapi:
Veli Weijola, nyt sinä kait
toki laitat pöytämme kauniiksi,
kun tälläista seuraa sait?
Sama tuo, minä en ole tarkka,
siis menköhön viime markka!

Minun veljeni Murhe, hän kirkastuu,
kun uutta juomaa saa,
ja nauruhun kääntyvi katkera suu,
hänen poskensa punottaa.
Sen tiedän mä, kun hän juopuu,
niin luotani kohta hän luopuu.

Sen arvasin aivan tarkoilleen,
veli Murhe kun juo sekä juo,
hän nauraa alkavi itsekseen
ja hoippuvi oven luo;
hänen naurunsa vielä toistuu,
kun hän horjuen luontani poistuu.

Olen nukkunut hetken uinaillen,
joku untani häiritsee,
minä kierryn kyljeltä kyljellen,
joku taas mua poukkailee.
Sytyn, suutun, huitasen käällä.
— Ka! Veljeni Murhe on täällä!

Kolme veljestä.

Ja voittajan silmät säkenöi,
kun hän katseli voitetuita.
„Täss' on vaan vaimoja, lapsia,
eikö linnassa ollut muita?"

„On veljestä kolme vangittu",
niin vastasi päämies joukon.
„Muit' en minä hengissä löytänyt,
vaikk' etsin mä joka loukon".

„Ne tänne nähdä mun noutakaa",
huus voittaja joukollensa.
Heti joukko kiiruhti tottelemaan
ja palasi vankinensa.

Ja kolme veljestä voittaja nyt
näki tuotavan tuomittavaksi.
Oli yksi jäykkä ja ylpeä,
mut nöyrää, kalpeeta kaksi.

Yks heittihe voittajan jalkoihin
ja aneli: „Armoa, säästä!"
Ja toinen änkytti: „Herrani,
mun anna joukkohos päästä!"

Mut kolmas, se jäykkä ja ylpeä,
näin saneli: „Vahvemmalla
on valta, tee, mitä tahdot! — Mut
suo kuolla mun kunnialla!"

Haavoja.

X.

Ja murheellisna kaikuu munkkein kuorilaulu,
kun alttarille astuu abbedissa,
nuor' abbedissa, silmät kastehissa,
ja lankee jalkain eteen Neitsyt Maarian.
Ja vahakynttilät luo loimuansa
valaisten haamut tummat pyhimysten,
rukoillen nunnat lepää polvillansa,
rukousnauhojaan ne laskee vieretysten
ja ristinkuvaa painaa rintahan.
Nyt rukoillahan käskyst' abbedissan,
mi jalkain ess' on Neitsyt Maarian.

Ja yli munkkein kolkon kuorimessun
anova kuuluu abbedissan ääni:
„Oi Neitsyt Maaria, sä auttaa voinet,
sun helmahas mä painan raskaan pääni,
sun rinnoilles mä lasken sydämmein.
Sä, Pyhä, hallitset mun elämääni,

suo Äiti lohtua mun tuskillein".
Ja laahaten nuor' abbedissa ryömii,
ristissä kädet nousee eteen Maarian
suudellen Äitiä hän Jumalan.

Sydämmet valloittaapi rukous,
kolkosti kaikuin seiniin kappelin,
ja nunnat heltyy, heltyy munkitkin,
käy kautta messun murheen raskaus.
Ja pyhimysten kuvat sopeistansa
ne katselevat niinkuin säälien,
ja pyhä savu ilman täyttäen
niin raskaaks' saa sen, että loimuansa
vain säästäen voi luoda kynttilät
valaisten pyhäin kuvat lähimmät.
Ja nunnat kiihkeämmin rukoilevat
ja luostarkirkon messut kaikuilevat.

„Oi pyhä Neitsyt" jatkaa abbedissa,
„täss' anon pyhässä mä kappelissa,
sun jalkais edessä mä rukoilen.
Mä rikkonut oon pyhän nunnavalan,
ja särkevän mä tunnen sydänalan,
ja omantunnon liekeistä mä palan,
nyt kuvas edessä mä rukoilen".

„Suo, pyhä Äiti, mulle anteheksi
en tahtonut mä tulla syntiseksi,
mut vastustaa mä heikko voinut en.
Mä kuolonsynnin tehnyt kauhean, —
mä lemmin, lemmin lailla maailman".

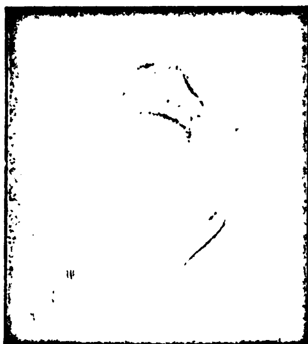
„Mut kiitos olkoon sentään Maarian,
mä lihan vallan voitin kauhean,
nyt taistelen mä sydämmeni kanssa!"
Tuo tunnustus se koskee nunnihin,
se koskee munkkiparveen messuuvahan
kuin sydämmehen isku tikarin.

Ja nunnat rukoilevat innoissansa,
on niinkuin itkis kukin heistäkin
ja anois anteks' omaa rikostansa.
Ja murheellisna kaikuu munkkein kuorilaulu,
kun nuori abbedissa tuskissansa
sortuupi lattialle kappelin.

Ne sanovat.

Ne sanovat, purteni pieni on,
mut olkoon.
Ne sanovat, voimani heikot on,
mut olkoon.
Minä kuitenkin lähden matkallen
meren aavaa sineä halkoen.

Ne sanovat, kareja merellä on,
mut olkoon,
ne sanovat, taistelo ankara on,
mut olkoon.
En kuuntele heitä, vaan taistelen,
en luota muihin mut itsehen.

Eino Leino.

(Lönnbohm.)

Syntyi Paltamossa 18⁶/₇78, tuli ylioppilaaksi 1895. Julkaissut m. m.: *Maaliskuun lauluja, Tarina suuresta tammesta, Yökehrääjä, Sata ja yksi laulua, Tuonelan joutsen, Ajan aalloilla, Hiihtäjän virsiä, Johan Vilhelm, Sota valosta, Pyhä kevät, Kivesjärveläiset, Kangastuksia, Päiväperhoja, Helkavirsiä, Simo Hurtta, Kaunosielu, Talvi-yö, Päivä Helsingissä, Naamioita. Runokirja, Tuomas Vitikka.* Suomentanut erinäisiä Runebergin teoksia.

Marjatan laulu.

Keinutan kehtoa, laulatan lasta
vaulussa vemmelpuun.
Nukkuos tähtiä katselemasta,
vaipuos kuusia kuuntelemasta,
uinuos äitisi lauleluun,
keinuhun vemmelpuun!

Harva on soimi ja hieno on loimi,
kuurassa kiiltävi maa.
Lämmitä lempi, äityen lempi,
varjele lastani valkeaa!

Ihmiset emollesi kantavat kaunaa.
Saanut en kylpyä, saanut en saunaa.
Pysty on kulkea pyytäjän tie;
sulleko loivempi lie?

Pakkanen viiltää ja kuun sirppi kiiltää;
kuolonko kulkuset sois?
Hengitä halla, kohtalon halla,
hengitä orponi onneton pois!

Nukkuos äityen nurmilintu,
tuuti, tuuti lulla!
Uinuos pakkasen untuville,
armahille, harmajille,
painuos yöhyen parmahille;
tais jo Tuoni tulla?

*

Miksi et nuku oma kukkani, rukkani?
Itket — kylmäkö koski?
Kylmäkö on?
Ihme! Lämmin on lapseni poski,
sulanut seimen on seinä,
allasi, allasi angervon
kuumana huokuvi heinä.

Kas, mikä kajastus päälläni päilyy?
Kas, mikä sajastus seinällä häilyy?
Seimen päällä on tähti,
tummempi päivää, kirkkaampi kuuta,
selvempi, suurempi tähteä muuta;
Luojako lähetti tähden sen
suojaks lapseni valkoisen?

*

Keinuos kehtoni vemmelpuinen,
tuuti, tuuti lulla!

Tuutios lapseni tuiretuinen,
armahuinen, naurusuinen,
tuutios rinnoille rakkauden;
tais jo Unetar tulla?

Hän kulkevi kuin yli kukkien.

Hän kulkevi kuin yli kukkien,
hän käy kuni sävelten siivin,
niin norjana notkuvi varsi sen,
kun vastahan vaiti ma hiivin.

Ja kunis mun voimani kukoistaa
ja soi minun soittoni täällä,
sinis laulujen laineilla käydä hän saa
ja kulkea kukkien päällä!

Laulu onnesta.

Kell' onni on, se onnen kätkeköön,
kell' aarre on, se aarteen peittäköön,
ja olkoon onnellinen onnestaan
ja rikas riemustansa yksin vaan.

Ei onni kärsi katseit' ihmisten.
Kell' onni on, se käyköön korpehen
ja eläköhön hiljaa, hiljaa vaan
ja hiljaa iloitkohon onnestaan.

Helsinki sumussa.

Sumu Suomenlahden päältä hiipii,
peittää kaupungin ja kadut, kirkot,
ilma myrkyllinen maata myöten
kulkee, vierii, suun ja keuhkot sulkee,
kansa astuu katuvieriänsä,

astuu hiljalleen ja hiljaa kuiskii:
tullut turman on ja taudin aika.

Yhä paisuu paksut myrkkypilvet,
rintaa outo paino ahdistaapi,
usmaan-uppos Nikolain jo kirkko,
sumu Säätytalon ukset sulki,
harja uljas Ritarhuoneen peittyi,
Senaatinkin seinät harmenevat,
Yliopisto vain yksin enää
sekä Suomen pankki paikoillaan on.

Eipäs! Onpa muutakin! Kas, vielä
patsas seisoo Aleksander toisen,
seisoo sumun kesken keisar'vainaa,
kansan lempimänä, kaipaamana.
Katso, oikeuden jalopeuran
silmä kirkas sumun halki säihkyy,
vielä leyhyy rauhan palmulehvä,
lyyra helkkää sekä sirppi suihkii —
kaikki Suomen, kaikki kansan eestä.

Kansa astuu katuvieriänsä,
astuu toivoen ja toivein kuiskii.

Silloin torin halki käynti kaikuu,
askel marssivaisen asejoukon,
tyyni, säännöllinen, raudanraskas.
Huudetaan: smirnaa! ja takit harmaat
hetken häilähtää ja sumuun häipyy;
sitten kaikki taas on ennallansa.

Kansa äänetönnä tuijottaapi,
peittyy patsas Aleksander toisen.

Bajadeerit.

Päivä pitkä, paahtava urhoille suotiin,
yö lyhyt, lämpöinen rintaamme luotiin,
lennä, lennä, lintu, hämyn perho häily,
virvatuli sydämissä, syty, älä säily!

Kyllin on kruunuja karkelijalla,
valtakunnat uinuvat vöittemme alla.
Kun ma hunnun heitän, kultakirstut aukee,
kun ma soljen päästän, sotajouset laukee!

Kumpi on kauniimpi?

Kumpi on kauniimpi:
uskoa, että vapaus koittaa,
toivoa, että valkeus voittaa,
ja taistella valkeuden eestä?
vai taistella
tietäen, ettei valkeus koita,
varmana, ettei vapaus voita,
ja sentään taistella?

Kumpi on kauniimpi:
aatella: ellei vapaus voita,
tuumia: ellei valkeus koita,
miksi ma taistelen sitten?
vai aatella:
laps olen auringonlaskun, en koiton,
mies olen valkeuden, vaikka en voiton,
murtua mulle on elää.

Runoilija.

Yli Suomen purjehti pilvet,
lumi verhosi joka puun.
Yö selkes. Ja yhdeksästoista
se yö oli helmikuun.

Ja Pakkanen, Puhurin poika,
läks jäisestä linnastaan,
läks kädessä viikate käyrä,
rautaruojuet jaloissaan.

Ja kussa sen kolisi askel,
siinä ihmiset heräsi,
ja kussa sen viikate välkkyi,
siinä toivehet nukahti.

Läpi kylien, kaupunkienki
kävi Puhurin poikasen tie,
ja ollut ei töllilä maassa,
jossa silloin ei väristy lie.

Tuli tumman Tuonelan herra
myös mökkihin laulajan
ja laulaja silmänsä nosti:
mitä täältä sä tahdotkaan?

Ei tääll' ole kukkia kevään,
ei toukoja, toivojakaan,
tääll' asuvi tuska ja nälkä
ja kurjuus ja köyhyys vaan.

Ei mull' ole äitiä, isää,
ei armasta, ystävää,
ja maa, jota lemmin ja lauloin,
mua kiljuen kivittää.

Tää kansa, min nostaa ma tahdoin
maan valtojen mainesehen,
mua polkevi, pilkkaa, tallaa —
haa, vielä mä kärsisin sen.

Mut katsele kansoa Suomen!
Maassa laulun ja kanteleen,
papit, piispat ohjia pitää,
pikku bismarckit hallitsee!

Ovat poissa jo vanhojen parhaat
ja ne, jotka jälellä on,
ne tomussa harmaassa seisoo
jo hyllyillä museon.

Ja nuoret, jotk' oli luotu
ajan nousevan armeijaks,
ne palkoista, arvoista haastaa,
miss' yhtehen tulevi kaks.

Haa, tumman Tuonelan herra!
Yli käykösi Kalevan maan,
lyö tomuksi linnat ja töllit,
että säästy ei ainoakaan.

Tää kansa ei viel' ole kypsä
pää pystyssä käymähän,
siks käydä sen köyryssä täytyy
ja oppia ryömimähän.

Vasta koska sen ylitse kulkee
sotavaunut sortajien,
se ehkä jällehen muistaa,
mihin määräsi Jumala sen.

Näin hurjana laulaja huusi,
alas painoi hehkuvan pään.
Mut Pakkanen seisoi ja hymyi
vain hyisintä hymyään.

Mitä odotat vielä sä täällä?
Miks luotani lähde et?
Niin syvältä syöntäni viiltää
sun silmäsi tuikkehet.

„En muuta ma viivy täällä,
vaan sanoa tahdoin ma sen:
tuo kaikki, jot' toivotit juuri,
jo käynyt on totehen".

Hän irvisti ikeniänsä
ja viittas vielä ja läks.
Mut laulajan poski lensi
niin kuoleman-kelmeäks.

Ja oli kuin ois omat tuskat
nyt ollehet varjoja vaan,
sana yksi nyt vaan salamoinut:
kaikk' edestä kansan ja maan!

Ja veri se pilkattu, lyöty,
se tallattu tomuhun,
nyt hymninä suurena hyrskyi:
Herra, suojaa maatani mun!

Herra, suojaa kansoa Suomen,
sen lakeja, lauluja sen!
Herra, suojaa sen äitien kieltä
ja mieltä sen lapsien!

On orjuus kauhea vieras,
se ei tule yksinään,
sen jäljissä käy petos, vilppi
selän köyryys ja kumarrus pään.

Sen jäljissä käy rikos, rutsa
ja tuijotus toiveheton,
sen jäljissä käy tuhat turmaa —
Herra Suomea suojelkohon!

Taideniekan yö.

Yössä istuu taideniekka.
Miksi helkkää rannan hiekka?
Yön on neitoset tulevat,
yön on mustat morsiamet
valkeilla varsoillansa,
ruskeilla ruunillansa.

„Kunne, neitoset, kulette?
Minun luokse miks tulette?"

Tuomme sulle tuomisia
meren suurilta seliltä,
ilman pitkiltä pihoilta;
joko on ovesi auki?"

„On se auki auringolle,
paistoa jumalan päivän,
ei yön yrityksille,
Manan neitten maanehille."

Ilkkuivat Manalan immet:
„Voip' on miestä mieletöntä!
Vieläkö valohon luotat?
Jo pimeni Suomen päivä,
sammui jo salojen huomen,
meni usko miesten nuorten;
ei ole valoa enää
koko maassa, maailmassa."

Tuop' on tiesi taideniekka,
välkkyi nuoren hengen miekka:
„Jos menikin muilta usko,
vielä ei minulta mennyt,
jos pimeni maani päivä,
on mulla omakin päivä,
tyttö kultainen kylässä,
kaunokutri kartanossa,
joll' on sielu silkinhieno,
katse kaunoinen sametin."

Tytöt Tuonen tyrskyttivät:
„Jo sameni silkkisielu
naisten kahvinauruloissa."

Painoi päänsä taideseppä,
juoksi julman haavan leppä,

juoksi päivän, juoksi toisen,
kunis hän kolmanna kohosi,
kastoi kalvan hurmehesen,
nosti kohti korkeutta,
vannoi näin valan ikuisen:

„En minä levänne ennen
kuin minun miekkani terästä
revontulet roihuavat
yössä pohjolan pimeän."

Vyötti varren rautavyöhön,
astui yksin talvi-yöhön,
talven tähtöset näkivät,
kun hän korpehen katosi. —
Ei ole sitten kuulununna.

Nocturne.

Ruislinnun laulu korvissani,
tähkäpäiden päällä täysi kuu;
kesä-yön on onni omanani,
kaskisavuun laaksot verhouu.
En ma iloitse, en sure, huokaa;
mutta metsän tummuus mulle tuokaa,
puunto pilven, johon päivä hukkuu,
siinto vaaran tuulisen, mi nukkuu,
tuoksut vanamon ja varjot veen;
niistä sydämeni laulun teen.

Sulle laulan, neiti, kesäheinä,
sydämeni suuri hiljaisuus,
uskontoni, soipa säveleinä,
tammenlehvä-seppel vehryt, uus.
En ma enää aja virvatulta,
omani on Hiiden vuoren kulta,

pienentyy mun 'ympär' elon piiri;
aika seisoo, nukkuu tuuliviiri;
edessäni hämäräinen tie
tuntemattomahan tupaan vie.

Mirjamin laulu.

Kukka liittyvi kukkahan,
rukka liittyvi rukkahan,
mihinkä liityn ma Mirjam rukka,
missä on Mirjamin kukka?

Päivä painui jo vuorten taa,
kuun on helmissä metsä, maa,
helyjä välkkyvi heinät, oljet, —
missä on Mirjamin soljet?

Missä viivyt sa sulhoni,
kussa valkea orhisi,
joudu jo luokseni angervoisen —
vaiko jo löysit toisen?

Legenda.

Kun Herra ynnä Pyhä Pietari
ne merta, maata muinoin matkasi,
niin kerrotaan, he kesä-illan tullen
myös saivat Suomenmaalle siunatullen.

He alle istahtivat koivupuun,
mi kasvoi kaltahalla salmensuun,
ja tavan mukaan pikku toraan jälleen
he joutuivat. Sen Pietar' alkoi tälleen:

„Oi Herra, mille maalle jouduttiin!
Mi kansa, köykkyselkä, köyhä niin!
Maa karu, kallioinen, pellot pienet,
ei muuta hedelmää kuin marjat, sienet!"

Mut Herra hiljakseen vaan hymyili:
„Voi olla, maa on karu, kylmäki,
ja vilja kasvaa voisi vikkelämmin,
mut kansa, sen on sydän kaunis, lämmin."

Näin lausuin Herra hymyi hiljakseen.
Ja katso! Kumma hohde peitti veen,
suo kuivi, korpi kaatui, metsä aukes
ja vainiolta roudan valta raukes.

Pois Herra kulki kanssa Pietarin.
Mut kerrotaan, kun illoin kesäisin
sa istut koivun alla, on kuin täällä
viel' liikkuis Herran hymy vetten päällä.

Lapin kesä.

Lapissa kaikki kukkii nopeasti,
maa, ruoho, ohra, vaivaiskoivutkin.
Tuon usein tuntenut oon raskahasti,
kun katsoin kansan tämän vaiheisin.

Miks meillä kaikki kaunis tahtoo kuolta
ja suuri surkastua alhaiseen?
Miks meillä niin on monta mielipuolta?
Miks vähän käyttäjiä kanteleen?

Miks miestä täällä kaikkialla kaatuu
kuin heinää, — miestä toiveen tosiaan,
miest' aatteen, tunteen miestä, kaikki maatuu
tai kesken toimiansa katkeaa?

Muualla tulta säihkyy harmaahapset,
vanhoissa hehkuu hengen aurinko.
Meill' ukkoina jo syntyy syliilapset
ja nuori mies on hautaan valmis jo.

Ja minä itse? Miksi näitä mietin?
Se merkki varhaisen on vanhuuden.

Miks seuraa käskyä en veren vietin,
vaan kansain kohtaloita huokailen?

On vastaus vain yksi: Lapin suvi.
Sit' aatellessa mieli apeutuu.
On lyhyt Lapin linnunlaulu, huvi
ja kukkain kukoistus ja riemu muu.

Mut pitkä vain on talven valta. Hetken
tääll' aatteet levähtää kuin lennostaan,
kun taas ne alkaa aurinkoisen retken
ja jättävät jo jäisen Lapinmaan.

Oi, valkolinnut, vieraat Lapin kesän,
te suuret aatteet, teitä tervehdän!
Oi, tänne jääkää, tänne tehden pesän,
jos muutattekin maihin etelän!

Oi, oppi ottakaatte joutsenista!
Ne lähtee syksyin, palaa keväisin.
On meidän rannoillamme rauhallista
ja turvaisa on rinne tunturin.

Havisten halki ilman lentäkäätte!
Tekoja luokaa, mahtavoikaa maa!
Mut talven poistuneen kun täältä näätte,
ma rukoilen, ma pyydän: palatkaa!

Vornan virsi.

Aunuksessa kauas, julki
kuului Vorna voimallinen.
Monet Suomen retket kulki
työnä ryöstö, tappaminen.
Varhain oli Kainuun kauhu,
pahemmaksi vielä paatui,
missä matkas, syttyi sauhu,
missä iski, miesi kaatui.

Ryösti vihdoin nuoren naisen,
vienot lempiviikot vietti.
Heimo neien karjalaisen
kauan kostomatkaa mietti:
„Hirtettävä oisi Horna!"
Sulhot sotatielle suori.
Tultiin kylään, nukkui Vorna;
liitoss' oli nainen nuori.

Nukkuessa vangiks sitoi
vaimo viekas miehen moisen,
orteen nuoran toisen nitoi,
pankon patsahasen toisen;
köytti kiini vankat ranteet,
pani paulat pitkin vyötä,
sitoi solmut, väänsi vanteet;
katsoi kuuhut naisen työtä.

Köytettäissä Vorna heräs.
„Mitä liikut, vaimo kulta?"
„Sitä liikun, silmäteräs,
pudonnut on peitto sulta."
Heräs Vorna toisen kerran:
„Miks et nuku, Luojan nuppu?"
„Siks en nuku, nuppu Herran,
siirtyi päältäs sääskenhuppu."

Heräs Vorna kolmannesti:
„Jäseneni jäykät ovat."
Virkkoi vaimo kiirehesti:
„Allasi on oljet kovat,
varro, tasoitan ma tilan."
Päätti työnsä nainen nurja.
Huomas Vorna huonon pilan:
„Mitä mulle teit sa kurja?"

„Jo nyt olet urho köytty,
kytketty on Vornan voima,

olet turman lintu öytty,
naisen nuoren kammitsoima;
jo on tullut tuomiosi,
sotatiellä heimo sorja;
miekoin Vorna naista kosi,
on nyt itse naisen orja."

Potkas Vorna vuoteellansa,
orret murtui, köydet aukes,
ponnistihe voimassansa,
pankon paadet maahan raukes,
seisoi eessä naisen nuoren
niinkuin synkkä aarnihonka,
niinkuin myrsky päällä vuoren,
taikka pitkän pilven lonka.

„Olin silloin urho köytty,
kun ma äänes heljän kuulin,
olin silloin lintu löytty,
kun ma kullaksein sun luulin,
olin silloin vaimon vanki,
kun sa lattialla liikuit,
olin tiellä Tuonelanki,
kun sa polven päällä kiikuit."

Koppoi keihään, miekan, syöksi
ulos iltaan synkeähän.
Päätyi nainen nuori yöksi
lautsan päähän itkemähän.
Saapui suku aamun tullen:
„Jo nyt kuivu silmäkulma!
Jo nyt kosto koitti sullen,
surmattu on Vorna julma."

Huusi vastaan hurja vaimo:
„Todeksi en tuota usko,
vielä elää urho aimo,
punertaa kuin päivän rusko."

Näytetähän Vornan miekka:
„Totta tunnet tapporaudan?
Ruskottavi rannan hiekka,
miss' on sorja saanut haudan."

Kylpi nainen kyyneleissä:
„Viel'en todeks usko tuota,
varmaan vuorten jyrkänteissä
kirpoi miekka miehen luota."
Näytetähän keihäs hälle:
„Liekö tuttu tumma veri?
Vieri maalle vehreälle,
missä suuri surman peri."

Nyyhki vaimo voivuksissa:
„Viel'en menoon usko miehen,
varmaan soissa soiluvissa
tarttui ruoste raudan tiehen.
Vielä elää kuulu kulta,
vihertää kuin latva virven.
Itketätte ilmi multa,
kunne johti jäljet hirven."

Näytetähän Vornan vyöhyt
kera puukon helapäisen:
„Kussa paistoi kuudan-yöhyt
poikki virran vieriväisen,
siinä kaatui kaunis vuona
Tuonen virven vihannoiden,
kuolon kukkiessa luona,
Manan lasten laulun soiden."

„Ja jos Manan lapset lauloi,
laulakohot maahan munki,
ja jos kuolo kullan kauloi,
löydän sulhon surmatunki,
tulen, tunnen metsät sankat,

missä kukkii kuolon niini,
väännän sieltä vaulat vankat,
nidon niillä kullan kiini."

Ylermi.

Ylermi ylpeä isäntä
ajoi temppelin ovesta,
lausui kirkon laivan alta:
„Täss' on mies tämän sukuinen,
kadu ei tehtyä tekoa
eikä taivasta tavota."

Paasi seinässä pakisi,
puhui Neitsyt puusta tehty:
„Äsken sie sitä katunet,
kun on tuhkana tupasi."

Ylermi ylpeä isäntä
kilahutti kilpehensä,
karahutti kankahalle;
näki tuhkana tupansa,
lausui hirsihiilokselta;
„Tupa uusi tehtänehe,
tupa entistä ehompi."

Ylermi ylpeä isäntä
ajoi keskikäytävälle,
keskiristiltä kirosi:
„Täss' on mies tämän sukuinen,
ei ole porossa polvin,
surustansa suurentuvi."

Paasi seinässä pakisi,
sai sanat kivinen Kiesus;
„Äsken oot porossa polvin,
kun on vaimos valkeana."

Ylermi ylpeä isäntä
murti ruoskan mursunluisen,
karahutti kankahalle;
näki vaimon valkeana,
lausui luota lautsallisen:
„Vaimo toinen tuotanehe,
vaimo entistä ehompi."

Ylermi ylpeä isäntä
ajoi orhin alttarille,
herjasi veralta Herran:
„Täss' on mies tämän sukuinen,
ei murehi mennehiä,
riensi myrskynä ratansa."

Paasi seinässä pakisi,
kuva haastoi kirjokulta:
„Äsken sie sitä murehit,
kun on poikas mielipuoli."

Ylermi ylpeä isäntä
iski peitsen permantohon,
karahutti kankahalle;
näki poian mielipuolen,
vyöltä tapparan tapasi,
isä poikansa omansa
löi tasaksi tanterehen.

Huuti suulla huikealla:
„Poika toinen tehtänehe,
poika entistä ehompi."

Yermi ylpeä isäntä
ajoi orhin akkunasta
messurahvahan rakohon;
tulta tuiski orhin turpa,
valoi silmät valkeata,
enemmän ylpeän isännän,
satulassa seisovaisen.

„Täss' on mies tämän sukuinen,
ei anele armahdusta,
itse raudalla rakasti."

Ääni pilvistä jyrähti:
„Äsken sie sitä anelet,
kun sa tullet tuonen maille."

Ylermi, ylpeä isäntä
tunsi lattian lahovan,
näki lieskan leimahtavan,
veti miekkansa verisen,
heitti kintahan kivehen
käden kanssa poikki lyödyn,
virkkoi vielä vierressänsä:

„Ennen kirkko kaatunevi
kuin kinnas kivestä irki!
Ennen muurit murtunevi,
kuin sormi seinästä murene!
Ennen aika tulkohonkin,
aika toinen, ankarampi,
joka ei kuololle kumarra,
ei matele Manalle mennen."

Kannusti oritta, liekit
löi yli kultaisen kypärän. —
Vielä on kivessä kinnas.

Tumma.

Tuo oli tumma mammon marja
syntymässä säikähtänyt,
näki kauhut kaikkialla,
haltiat pahat havaitsi,
ei hyviä ensinkänä.

Pani äiti paimenehen. —
Paimen metsästä palasi,
tuli outona tupahan,
haasteli haralla hapsin:
„Oi emoni, älä minua
pane karjan paimenehen!
Lempo seisoi suon selällä,
Hiidet hirnui kankahalla,
juuttahat jälestä juoksi,
maasta Maahinen kohosi".

Ei pojasta paimeneksi. —
Pantihin kalan kutuhun.

Palasi mereltä poika,
tuli valjuna tupahan,
kertoi kynnet kylmillänsä:
„Kauhea saloilla kansa,
meren kansa kauheampi!
Näin minä Tursahan tulevan,
meren kahtia menevän,
Kalpea karilla istui,
Tyhjä alla ammotteli."

Ei pojasta merelle miestä. —
Pantihin palon tekohon.

Palasi paloita poika,
tuli vauhkona tupahan,
sanoi silmin seisovaisin:
„Hirveät meriset hirmut,
tulen hirmut hirveämmät!
Sylki kyyt kyventä, liskot
puhui liekkiä punaista,
Syöjätär porossa keitti,
Kehno käänti kattilata".

Suku jo surmata saneli:
„Mitä työstä tyhjän miehen!"

Ennätti emo etehen,
kyyditti kylän kisoille.

Palasi kylästä poika,
ei tohi tupahan tulla,
kujilla kuvahtelevi,
piilee peltojen perillä;
löysi äiti seisomasta
takaiselta tanhualta.

Poika kaulahan kavahti:
„Oi emoni, kantajani!
Paras on minun paeta,
paras mennä näiltä mailta,
mennä kalman karsikkohon,
piillä Tuonelan pihoille!
Kolkkoja kotona näin ma,
kamalampia kylässä!
Veräjällä Vento seisoi,
Vennon poika portahalla,
loukossa Vahinko vaani,
Kouko kohtasi ovella".

Tunsi äiti tummaisensa,
tunsi jo tuhon-alaisen
syntymässä säikkyneeksi;
itki, itki, ei evännyt,
virkkoi, vienosti saneli:
„Niin menekin, poloinen poika,
mene kuolon kuusikkohon,
vainajien varvikkohon,
tuvan taakse taaton saaman,
lempeän lepotiloille,
missä seisoo puut pyhäiset,
hongat himmeät puhuvat
ollehista, mennehistä,
murehessa yön ikuisen".

Taatto haudassa havasi.
„Mitä itket, heimon helmi?"

„Tuota itken, oi isoni,
ei minuhun metsä mielly".

„Lehto laululla lepytä,
niin teki isätkin ennen."

„Tuota itken, oi isoni,
ei minusta merelle miestä."

„Ahti uhreilla aseta,
niin teki isätkin ennen".

„Tuota itken, oi isoni,
ei tuli minulle tuttu."

„Tuli kytke kahlehisin,
niin teki isätkin ennen."

Yhä itki heimon helmi.
„Mitä itket, oi iloni?"

Tuska ilmoille ajoihe:
„Oi isoni, ota minutkin
kera Kalman kartanoihin,
kun olen maammon tumma lapsi,
syntymässä säikähtänyt,
näen kauhut kaikkialla,
enin ihmisten elossa".

Nousi ääni nurmen alta,
sana Tuonelta samosi:
„Säikkyivät isätkin ennen,
toki aikansa elivät.
Autio elämän aamu,
Manan ilta autiompi.
Pirtit on pienet Tuonelassa,
maan alla kaitaiset kamarit,

kuu ei loista, päiv' ei paista,
yksin istut, yksin astut,
toukka seuloo seinähirttä,
itse seulot itseäsi
ikävässä ainaisessa,
haikeassa, vaikeassa."

Poika Tuonelta palasi,
tuli miesnä hiljaisena,
istui tuttuhun tupahan;
kohenti takassa tulta,
talon töitä toimitteli,
hymysuin hyreksi joskus
sinipiioista saloilla,
vellamoista veen selillä;
meni merelle, metsähänkin,
vei verkon, asetti ansan,
niin eli ikänsä kaiken,
ei iloiten eikä surren,
pannen päivät päälletyksin
niin tulevat kuin menevät,
niin paremmat kuin pahemmat;
päällimmäiseksi paremmat.

Aino Kallas.

(o. s. Krohn.)

Syntyi Viipurin pitäjässä 18³/₈78. Julkaissut: *Lauluja ja ballaadeja*, *Kuloa ja kevättä*, *Kirsti*, *Meren takaa* I, II.

Ilman juuria.

Juuret, juuret tahdon!
Sitä yhtä sulta
polvillani pyydän
vilu, vieras multa!

Tahdon sykkeen kuulla
alta vieraan pinnan,
surut, riemut jakaa
vieraan, viileen rinnan.

Tahdon tuttu olla
enkä vieras enää, —
juuret tahdon, juuret!
Että jaksan elää.

Syrjässä valtateiltä.

Panen palamaan kynttilänpätkän,
uneksin: valtava valomeri
vapauden tuloa tervehtii.

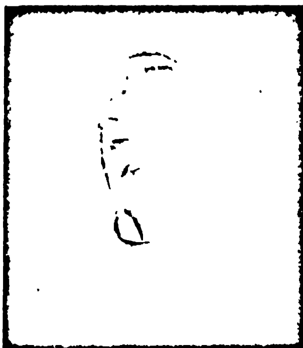
Hiljaa hymisen marseljeesia,
uneksin: rummut, torventoitot
kantaa sen yli kaupungin.

Kuulen sydämeni rajun sykkeen,
uneksin: tuhanten onnen tunne
maani sydäntä sykyttää.

Soturille.

Kaunis on katsoa maailmaa
läpitse lumihöyteen,
uneksia viattoman valkeaks maa,
taivas sointuja täyteen.

Kauniimpi katsoa maailmaa,
läpitse veritilkan,
nähdä haavojen hurmeessa maa,
kuulla huudot pilkan.

Rafael Engelberg.

Syntyi Pulkkilassa 18⁸¹/₁82, tuli ylioppilaaksi 1902. Julkaissut: *Työpajan töminässä*, *Pyhä puisto*, *Kotona käymässä*.

Joskus virren vierettää.

Koneet kopsaa, remmit rapsaa,
rattaat kilvan rämäjää.
Tehtaan orja, nokinaama,
joskus virren vierettää.

Ei sitä kuule kullan-marjat,
metsän immet armahat;
vastaan eivät vaarat kaiu,
virka vetten rantamat.

Haihtuu soinnut huoneen humuun,
seinät helkyn seisattaa;
rasvan katkuun, remmin käryyn
orjan laulut lankeaa.

Poukkaa paukkaa, ryskää räiskää,
vauhtipyörät pärhältää.
Sysiseppä, synkkämieli,
joskus virren vierettää.

Kuin miekan terään.

Kuljin tietäin korskeana,
pystypäänä,
maat ja taivot uhmaavana.

Näin sen erään, näin sen erään. —
Hän ei nähnyt. —
Kuin jos kaaduin miekan terään,

niin se vihlas, niin se vitas.
Mutta uhma
sydänhaavan kohta sitas.

Korven koski.

Laulaa jylhää lauluansa
korven koski vaahto vuo.
Yö on synkkä ympärillä,
kahden puolen kalman suo.

Kahden puolen rimmit kauas,
liejupohjat liettehet,
naavametsät näivettyneet,
rytehiköt ryönäiset.

Kaikki niissä kalvettuvi,
nuutuu yksin nuori puu;
kaikki niissä ruoste raiskaa,
usvan alle ummehtuu;

painuu kaikki paikallensa,
määrätönnä märkänee. —
Ymmärrätkö korven kosken,
miksi hyrskyt hyppelee?

Niin se oisi miehen mitta.

Niin se oisi miehen mitta:
Olla kuni ilman kotka,
yli pilvistä yletä;
olla kuni jätti jäyhä,
nousta vaikka vuorten alta;
hurme haavoista pärisi,
ei kuin ryntäsi etehen;
kuolema tulisi vastaan,
vielä sillekin sanoisi:
viikatettasi varopas,
kivi olen mies sun viljamaassas!

Jäävuori.

Kun talven myrsky riehuu
ja tuisku temmeltää,
kun vinkuu viima hurja
ja ulvoo tuulispää, —
jäävuori korkeudessaan
on yhtä tyyni vain,
niin hyisen kolkko, kylmä
kuin rautaan karskahtain.

Mut lapsellinen päivä
kun paistaa laaksoihin
ja hohtohelmin leikkii
ja tuoksuin, kukkasin, —
hymyypi tuulten tuttu
ja heltyy kyyneliin.
Jäävuoretkin ne itkee,
niin on se, nähkääs, niin.

Koko seutu kuuntelevi.

Aleneepi aurinkoinen.
Karjan kellot kalkattelee

järven rantaa, vaaran rintaa.
Siellä metsän siimeksessä
paimentyttö kultaääni
polkuansa astellessaan
laulaa laulun, pienen laulun. —
Koko seutu kuuntelevi.

Järvell' uipi tukkilautta
välkähdellen illan kultaa,
vesi lepää tumman tyynnä.
Tukkilainen laulun poika
pölkyltänsä lelluvalta
paimentytön vastineeksi
laulaa laulun, pienen laulun. —
Koko seutu kuuntelevi.

Katseli äiti ikkunasta.

Leikkipä nuoret nurmikolla,
iloista hetkeä vietti.
Katseli äiti ikkunasta,
elämän juoksua mietti.

Leijasivat kuin villit varsat,
hupakot hulluna kieri.
Katseli äiti ikkunasta —
vedethän silmistä vieri.

L. Onerva.

(Onerva Streng, o. s. Lehtinen.)

Syntyi Helsingissä $18^{18}/_{4}82$, tuli ylioppilaaksi 1901. Julkaissut: *Sekasointuja.*

Hiihdän yöhön aavikolle — —

Hiihdän yöhön aavikolle — —
Kuultaa kenttä jäinen,
kuu vain kulkee ylähällä
yhtä yksinäinen — —

Kohti yötä, kohti tuulta,
kohti pilven pintaa!
Vauhdin kiihko, tuskan viihto!
huutaa sairas rinta. —

Jospa voisin nukkua.

Jospa voisin nukkua
unten unhovyöhön,
hiljallensa hukkua
kuin ilta hukkuu yöhön,
nukkua ja unhottaa,
kadota ja kadottaa;

sitten kaiken kaikottua
tunnon tuskan, pelon,
sitten jälleen havahtua
helmaan uuden elon! —

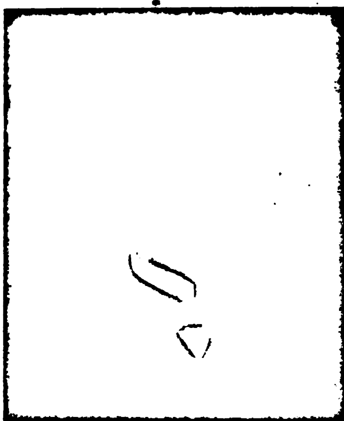
Jospa voisi herätä
uuden onnen uskoon,
loimuellen liittyä
kuin päivä aamuruskoon,
elää elo uudelleen
tuikkivine toiveineen,
ja kun sitten, sitten taas
joutuis elon ilta,
onnellisna kadota
kuin päivä tunturilta. —

Tropiikin alla.

Yhden kerran elämässä tuliruusu aukee,
yhden yön se kukoistaa ja aamulla jo raukee;
sill'on syvä silmänluonti kutsuva ja kuuma,
sill'on hehkuheteillänsä keskiöiden huuma.

Sill'on lehti verinen ja purppurainen huuli,
sill'on tuoksu huumaava kuin kevätaron tuuli.
Taita tulikukkanen ja juo sen kuuma mesi,
elä hetki, nauti hetki, kaadu paikallesi!

Veikko Antero Koskenniemi.

Syntyi Oulussa $18^{8}/_{7}85$, tuli ylioppilaaksi 1903. Julkaissut: ***Runoja.***

Chrysanthemum.

Sano, mistä sa saitkaan loistosi
noin hiekalla tomuisen turun?
Minä luulen, että sun juuresi
on ruokkima salaisen surun.

Nääs, päivä kun verkkahan sammuu pois
ja yöhyt sen pauhinan poistaa,
mun on kuin sun äänesi kuulla vois
ja sun silmäs niin suurena loistaa.

Minun on kuin sun kummassa katseessas
ois öisten unien syvyys,
kuin lääkitä ei vois suruas,
ei maan, ei taivahan hyvyys.

Minun on kuin kukkaissydämes
elontuskan tuntea voisi,
minun on kuin sun yöllinen kuiskehes
vain hillitty nyyhkytys oisi.

Minä luulen, sa surulta loistees sait,
vaikk' kasvoitkin hiekkahan turun,
minä tunnen ne elämän ankarat lait:
kukat parhaat on kukkia surun.

Keskiyön kaupunki.

On autioina kadut keskiyön.
Nyt lepää aika, päivän työt ja tavat,
niin oudot äänet yössä kumajavat,
kun kengänkorkoin katukiviin lyön.

Yö mykkä on, mun tuskin sykkii syön,
mua huonerivit synkät kaamoittavat,
kuin öiset aavehet ne kohoavat.
Yön taivahalla tuike tähtivyön.

Mun on kuin kuolema ois käynyt mailla
ja kaupunki ois asukkaita vailla
ja elämä kuin kivettynyt ois,

mun on kuin jälellä vain oisin yksin
ma öisin aattehin ja epäilyksin
ja kuolon kutsut rinnassani sois.

Nocturne.

Linnut oksillansa vaikenevat,
päivä vielä hetken viipyy poissa,
neitseelliset haavat vapisevat
autuaissa lemmen unelmoissa.

Laaja lakeus kuin jättiläinen
uinuu jälkeen päivän arkitöiden.
Yksin tuuliviiri yksinäinen
valvoo iäisesti ikävöiden,

valvoo niinkuin valvot sydämeni
tähystellen mennehesen aikaan:
kuinka paljon iäks unhoon meni,
kuinka vähän koskaan todeks saikaan!

Kesäyö kirkkomaalla.

Omaa kirkkauttansa kummeksuin
kesäyöhyt maille laskeuupi.
Syviin aatoksiinsa unehtuin
puiset ristit yössä uneksuupi.

Elon onni, lempi, ystävyys
tänne soi kuin kaiku laulun lauhan.
Kaartuu ikihyvä iäisyys
yli sydämeni suuren rauhan.

Täällä jossain lähelläni liet
— tunnen ohitse sun kulkeneesi —
sa ken kerran uneksijan viet
rauhan kotiin, pyhään kirkkauteesi.

Fiat nox.

Niin tulkoon yö ja kuolo yli kaiken sen,
mi onnellist' on ollut, suruisata,
ja varjot syleilköhön maailmata
sen niinkuin meri alleen haudaten.

Kuin onkaan päivä ollut helteinen
ja tuskan hetki niinkuin vuosisata.

Yö, untas kylvä kylmän-raukeata
ja liekit sammuta sa sydänten!

Syön, ihmis-syön, mi osaas suruisempi,
sun, jota syöpi viha, jäytää lempi,
sun, joka kahleitasi suutelet?

Oi katso: yö ja tyhjyys lähestyvät,
oi katso: aukee unhon ääret syvät
ja pyhään hiljaisuuteen raukenet.

Pan.

Oi öistä kulkijata korpimaan,
ken metsän synkkiin pimentoihin vaipuu,
oi rinnassansa syttyy villi kaipuu
kuin halu hekkumahan hurjimpaan.

Hän näkee metsän synkät silmät vaan
ja kuinka varjot yössä nousee, haipuu
ja metsän viidakossa oksat taipuu
ja esiin astuu kätköstänsä Pan.

Hän huulillensa nostaa ruokopillin,
hän soittaa, soittaa laulun hurjan-villin
ja metsä sadoin äänin soi ja soi.

Mut öisen kulkijan on järki poissa,
se harhaa metsän synkän sokkeloissa
ja hurjaa onnenunta unelmoi.

Muutamia Otavan helppohintaisen kirjaston teoksia.

Kertomuksia ja romaaneja.

N:o 14. *Mauri Jókai*, **Keltaruusu.** Kertomus Unkarin tasangoilta, 117 siv. 85 p.
N:o 18. *Edmondo de Amicis*, **Sydän.** Kirja nuorisolle. Toinen painos. 222 siv. 1: —
N:o 28. *W. Heimburg*, **Vaarin muistikirja ja Majala.** Kaksi kertomusta. 63 siv. 50 p.
N:o 30. *H. K. Caspari*, **Koulumestari ja hänen poikansa.** 30-vuotisesta sodasta. 190 siv. 1: —.
N:o 32. *Lauri Soini*, **Aaro.** Alkuperäinen kertomus. 87 siv. 75 p.
N:o 33. *Lauri Soini*, **Kansanopistolta ja kansanopiston ympäristöltä.** Alkuperäinen kertomus. 94 siv. 75 p.
N:o 34. *A. Conan Doyle*, **Enoni.** Muistoja Napoleonin ajoilta. 138 siv. 75 p.
N:o 37. *Stanley J. Weyman*, **Susi.** Historiallinen romaani. 197 siv. 1: 25 p.
N:o 40. *Viktor Rydberg*, **Kuljeksivat Teinit.** Talonpoikaiskertomus. 159 siv. 1: —
N:o 42. *Akseli Järnefelt*, **Kohtaloonsa kompastunut.** Novelli. 81 siv. 85 p.
N:o 45/46. *Viktor Rydberg*, **Itämeren risteilijä.** Suom. 613 siv. 3: —.
N:o 49. *Väinö Andelin*, **Tyynen meren rannikoilta.** 100 siv. 90 p.
N:o 51. *Anton Tshehow*, **Lääkärin kohtalo.** 90 siv. 90 p.
N:o 53/54. *Fredrika Bremer*, **Koti** eli Perhesuruja ja -iloja. 466 s. 2: 75.
N:o 55. *Henryk Sienkiewicz*, **Hiilipiirroksia.** 127 siv. 1: 25.
N:o 60. *Henryk Sienkiewicz*, **Leivän haussa.** 111 siv. 1: —.
N:o 61. *Emil Frommel*, **Kartanoita kalliolla.** Valikoima kertomuksia. 187 siv. 1: 50.
N:o 62. *Jules Verne.* **Maan ympäri 80:ssä päivässä.** 282 s. 1: 75.
N:o 65. *P. N. Polevoi*, **Ei rahallakaan.** Venäjänkielestä suomennettu. 96 siv. 75 p.
N:o 66. *H. Zchokke*, **Kun rauhan mies sotaa kävi** ja *B. Harraden* **Yksillä juurilla.** Yhteensä 122 siv. 1: —.
N:o 67. *W. Lindholm*, **Kun metsä kuolee.** 107 siv. 85 p.
N:o 68. *Z. Nielsen*, **Murrosaikana.** 253 siv. 1: 75.
N:o 69. *Arpád Berckzik*, **Hauskoja hetkiä.** 211 siv. 1: 50.
N:o 70. *Hector Malot*, **Vihdoinkin kotona.** 374 siv. 1: 75.
N:o 72. *Laura Kieler*, **Sinun kansasi on minun kansani.** 237 siv. 1: 75.
N:o 73. *W. Nemirowitsh-Dantshenko*, **Majurin holhokit.** 208 siv. 1: 50.
N:o 74. *Richard Leander (Volkmann)*, **Unelmia takkavalkean ääressä.** 126 siv. 1: —.
N:o 79. *Marie Petersen*, **Virvatuulten tarinoita.** Kertomus. 145 siv. 75 p.

N:o 82/83. *Carl Blink,* **Kustaa Vaasa** ja hänen aikalaisensa. I osa 533 siv. 1: 75. II osa 632 siv. 1: 75.
N:o 84/85. *Carl Blink,* **Eerikki XIV ja Juhana III.** I osa 535 siv. 1: 75. II osa 445 siv. 1: 75.
N:o 88. *E. Nervander,* **Jouluvieraita.** 115 siv. 1: 25.
N:o 89. *Henryk Sienkiewicz,* **Majakanvartija, seuratkaamme häntä** y. m. kertomuksia. 180 siv. 1: 25.
N:o 91. *Amanda Kerfstedt,* **Niityillä ja vainioilla.** 213 siv. 1: 25.
N:o 95. *Björnstjerne Björnson,* **Morsiusmarssi.** Kertomus. 91 s. 75 p.
N:o 98. *Björnstjerne Björnson,* **Rautatie ja hautuumaa** ynnä muita kertomuksia. 122 siv. 1 mk.
N:o 99. *K. Suomalainen,* **Suljetuissa kammioissa.** Mietelmiä hiljaisina hetkinä. Kolmas painos. 72 siv. 50 p.
N:o 101/2. *Hilja Haahti,* **Helvi.** Kertomus nuorisolle. Kaksi osaa 322 siv. Toinen painos. 2: 25.
N:o 103. *Laura Kieler,* **Karen Jürgens Egtvedistä.** Tekijän luvalla suomentanut *Helmi Setälä.* 256 siv. 1: 75.
N:o 104. *John Bunyan,* **Kristityn vaellus tästä maailmasta siihen kuin tuleva on** ynnä tekijän elämäkerta. 75 p.
N:o 105. *Charles Dickens,* **Kotisirkka.** Suomentanut *Ellei.* Toinen korjattu painos. 119 siv. 85 p.
N:o 106. *Charles Dickens,* **Mugbyn risteys.** Suomentanut *Suonio.* Toinen korjattu painos. 1: 25.
N:o 108/109. *Zacharias Nielsen,* **Lokki.** Romaani. 417 siv. 2: 25.
N:o 110. *Mark Twain,* **Salapoliisijuttu sekin** y. m. kertomuksia. 120 siv. 85 p.
N:o 111/112. *Mark Twain,* **Huckleberry Finnin seikkailut.** Leikillinen romaani. 444 siv. 2: 75.
N.o 115. *Kasimir Leino,* **Testamentti** y. m. kertomuksia. 1: 25.
N:o 116. **Wakefieldin kappalainen.** Romaani. Kirj. *Oliver Goldsmith.* Englannin kielestä suomentanut Samuli S. 269 siv. Hinta ainoastaan 1: 85.
N:o 117. **Kristoforos.** Legenda. Kirjoittanut *Euphrosyne.* 40 p.
N:o 118. *Aleksis Kivi,* **Seitsemän veljestä.** Nuorisolle sovittanut Samuli S. Toinen painos. 289 siv. Hinta ainoastaan 1: 50.
N:o 119. *Maksim Gorjki,* **Vankila.** 50 p.
N:o 120. *Helmi Setälä,* **Kansan hyväksi.** Kertomus. Toinen painos. 158 siv. 1: 25.
N:o 121. *Björnstjerne Björnson,* **Kalatyttö.** Kertomus. Suoment. Paavo Cajander. Toinen painos. 195 siv. 1: 50.
N:o 127. *Arvid Järnefelt,* **Isänmaa.** Romaani. Toinen pa[illegible] 344 siv. Hinta vain 2 mk.
N:o 128. *Henryk Sienkiewicz,* **Sankari Bartek.** Kertomus. Suom. *Maila Talvio.* 104 sivua. 85 p:iä.
N:o 129. *Leo Tolstoi,* **Evankeliumi.** Lyhyt esitys evankeliumien sisällyksestä. Suom. *Arvid Järnefelt.* 213 siv. 1: 50.
N:o 130. — — **Tunnustus.** Suom. K. V. Järnefelt. 99 siv. 75 p.
N:o 131. *Berta von Suttner,* **Aseet pois.** Toinen painos. Suom. *Alli Nissinen.* 254 sivua. Hinta ainoastaan 1: 50.
N:o 133. *G. Asmussen.* **Aate.** Romaani. Suom. *T. Blässar.* 250 siv. Hinta 1: 50.

